

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

I РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 99

София, четвъртък, 16 юний

1932 г.

103. заседание

Събота, 4 юний 1932 г.

(Открито от председателя А. Малинов в 17 ч.)

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.		Стр.
Отпуски, разрешен. на народни представители . . .	2213	Бюджетопроект за разходите през 1932/1933 финан-	
Питане от народния представител Т. Константинов		сова година по Министерството на вътрешните	
към министър-председателя и министра на		работи и народното здраве — администрация и	
правосъдието — иска да знае мисли ли прави-		полия. (Продължение разискванията, доклад-	
телството да внесе законопроект в Народното		ване и приемане)	2214
събрание за нормиране и намаляване на наемите.			
(Съобщение)	2214	Дневен ред за следващото заседание	2246

Председател: (Звъни) Понеже присъствуват нужното число народни представители, съгласно правилника, обявявам заседанието за открито.

(От заседанието отсъствуват следните г. г. народни представители: Алексиев Никола, Апостолов Драгомир, Бешков д-р Иван, Бойчинов Михаил, Бончев Тодор, Бояджиев Стефан, Буров Атанас, Василев Григор, Василев Иван, Василев Йото, Василев Ради, Василев Славейко, Влахов Димитър, Гаврилов Никола, Гагов Петър, Георгиев Георги, Георгиев Коста, Георгиев Павел, Георгиев Стойчо, Говедаров Георги, Данаилов Георги, Денев Андрей, Димов Вергил, Димитров д-р Димитър, Димитров Коста, Димчев Васил, Дойчинов Стефан, Докумов Борис, Думанов д-р Никола, Желябов Жеко, п. Захариев Захари, Икономов Андрей, Илиев Илия, Илиев Стойко, Йонетов Георги, Казанакчиев Георги, Калинов Благой, Казанирски Георги, Каракашев Никола, Кемилев Никола, Киров Стамат, Киселички Христо, Колев Петко, Кораков Крум, Косев Костадин, Костов Георги, Краев Костадин, Кушев Вълко, Соев, Лолов Сава, Лулчев Коста, Лунгов Николай, Лъкарски Иван, Маринчев Георги, Марков Цоло, Мартулов Алекси, Марчев Никола, Миланов д-р Кънчо, Мустафов Али, Мутафов д-р Христо, Найденов Никола, Нейков Димитър, Николаев Александър, Николов Лазар, Орозов Александър, Пентиев Антон, х. Петков х. Георги, Петков Петко, Петков Стефан, Петров Никола, Пиронков Александър, Пждарев Никола, Радев Георги, Радолов Александър, Рангелов Раденко, Рафаилов Филип, Родев Христо, Русев Иван, Русинов Костадин, Савов Николай, Стайнов Петко, Станев Митю, Томчев Ангел, Тошев Никола, Тошев Сава, Христов Александър, Христов Димитър, Христов Трайко и Черноков Георги)

Съобщавам на Събранието, че бюрото е разрешило отпуски на следните народни представители:

На г. Димитър Джанкардашлийски — 3 дни;
 На г. Крум Кораков — 4 дни;
 На г. Благой Калинов — 3 дни;
 На г. Кирил Славов — 1 ден;
 На г. Христо Христов — 3 дни;
 На г. Сава Тошев — 2 дена;

На г. Раденко Рангелов — 2 дена;
 На г. Лазар Станев — 2 дена;
 На г. Петко Колев — 3 дни;
 На г. Вълко Кушев — 2 дена;
 На г. Ангел Томчев — 1 ден;
 На г. Тома Константинов — 1 ден;
 На г. д-р Атанас Бояджиев — 1 ден;
 На г. Александър Пиронков — 3 дни;
 На г. Юсеин х. Галибов — 1 ден;
 На г. Никола Гашевски — 1 ден и
 На г. Стефан Кирчев — 1 ден.

Народният представител г. Георги Маринчев, който се е ползувал с 22 дни отпуск, моли да му се разреши допълнителен еднодневен отпуск. Следва Събранието да му разреши искания отпуск. Който е съгласен да се разреши исканият отпуск, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител г. Митю Станев, който се е ползувал с 32 дни отпуск, моли да му се разреши допълнителен еднодневен отпуск. Следва Събранието да му разреши искания отпуск. Който е съгласен да се разреши исканият отпуск, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител г. Иван Симеонов, който се е ползувал с 25 дни отпуск, моли да му се разреши допълнителен 3-дневен отпуск по болезнени причини. Следва Събранието да му разреши искания отпуск. Който е съгласен да се разреши исканият отпуск, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител г. Стойчо Георгиев, който се е ползувал с 22 дни отпуск, моли да му се разреши допълнителен 2-дневен отпуск. Следва Събранието да му разреши искания отпуск. Който е съгласен да се разреши исканият отпуск, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител г. Васил Димчев, който се е ползувал с 23 дни отпуск, моли да му се разреши допълнителен 2-дневен отпуск. Следва Събранието да му разреши искания отпуск. Който е съгласен да се разреши исканият отпуск, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител г. Драгомир Апостолов, който се е ползувал с 41 дни отпуск, моли да му се

разреша допълнителен еднодневен отпуск. Следва Събранието да му разреши искания отпуск. Който е съгласен да се разреши исканият отпуск, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител г. Георги Ганевъ, който се е ползвал с 21 дни отпуск, моли да му се разреши допълнителен еднодневен отпуск. Следва Събранието да му разреши искания отпуск. Който е съгласен да се разреши исканият отпуск, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Народният представител г. Тодоръ Бончевъ, който се е ползвал с 26 дни отпуск, моли да му се разреши допълнителен 3-дневен отпуск. Следва Събранието да му разреши искания отпуск. Който е съгласен да се разреши исканият отпуск, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Съобщавам на Събранието, че е постъпило питане от народния представител г. Тома Константиновъ, отправено до г. министър-председателя и до г. министъра на правосъдието. Запитвачът иска да знае, дали правителството мисли да внесе в Народното събрание законопроект за нормиране и намаляване на наемите. Това питане ще се изпрати на съответните министри, за да отговорят.

Пристъпваме към първа точка от дневния ред: второ четене законопроекта за бюджета на държавата за 1932/1933 финансова година — бюджетпроектът на Министерството на вътрешните работи и народното здраве — администрация и полиция — продължение разискванията.

Има думата народният представител г. Жеко Маджаровъ, за да продължи речта си.

Ж. Маджаровъ (з): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Снощи се помислих да отделя критиката, която тръбваше да се направи по отношение на полицията и да дойда до оная критика, която е съществена и необходима да се направи във Парламента по отношение курса на политиката на Министерството на вътрешните работи отъ министрите на вътрешните работи по поводъ гласуването на бюджетпроектта.

Следъ 9 юний ние имаме четирима души министри на вътрешните работи. Това сж: г. Русевъ, най-напредъ, следъ туй г. Ляпчевъ, г. Мушановъ и сега г. Гиргиновъ. Г. Русевъ още с идването си на власт въ Вътрешното министерство започна една твърде активна политика по отношение на политическите партии. Неговата активна политика се прояви въ това, че, вървейки по лозунгите, които издигнаха тѣ, да унищожатъ всички партии и да създадатъ единъ единственъ Сговоръ, мъчейки се да унищожатъ най-голямата организация въ България — Българския земеделски народенъ съюзъ — озлобени, че не можаха да постигнатъ целиятъ си, навлязоха въ дребнавото, въ звѣрското, въ онова, което може да направи некадърниятъ, когато иска да постигне своите цели и не може да ги постигне по пътищата на закона и на правото. Г. Русевъ отбеляза въ своята политика маса убийства на шефове на политически партии; той отбеляза въ своята политика маса убийства на интелгентни сили отъ тия политически партии. Презъ неговия режимъ падна най-напредъ Александъръ Стамболийски, голѣмиятъ вождъ на Българския земеделски народенъ съюзъ, падна Райко Ласкарловъ, неговъ близъкъ и тоже голѣмъ великанъ на Земеделския съюзъ; презъ неговия режимъ падна вождътъ на стамболовиститѣ Геннадиевъ, презъ неговия режимъ паднаха маса знайни и незнайни дейци на политическите партии. Курсътъ на неговата политика бѣше единъ курсъ на унищожение политическите партии чрезъ избиване на тѣхните водачи. Нека да споменемъ, че по този начинъ паднаха маса водачи и на Работническата партия. Азъ си спомнямъ по онова време какъ падна убитъ Климентъ Размовъ, за когото въ Министерския съветъ тогава стана въпросъ да бѣде спасенъ, макаръ че бѣше широкъ социалистъ, обаче никой не го пожали. Паднаха лица отъ всички политически партии, безъ изключение, тогава въ опозиция.

Какво бѣше поведението на генералъ Русевъ по отношение на Македонската организация, на македонската емиграция? Нека отбележимъ, че най-много и най-скѣпи жертви Македонската организация даде презъ режима на Демократическия сговоръ. Никога въ историята на борбата на македонското освободително движение не е имало толкова жертви, както презъ режима на Демократическия сговоръ. Азъ правя тия констатации, за да дойда до онова, което желая да се постигне — каква трѣбва да бѣде днесъ политиката на министъра на вътрешните работи, каква политика желае днесъ Земеделскиятъ съюзъ.

Русевъ си помисли, че не му е достатъчна тогава, по онова време, държавната власт, не му е достатъчна армията, която той можеше да екипира, да ѝ даде необходимитѣ срѣдства за просъществувание и за развитие, че не му е достатъчна и Дирекцията на полицията, която разви въ твърде голѣмъ мащабъ, като увеличи бюджета ѝ отъ 1 милионъ на близо 15 милиона, не му стигнаха всички полицейски бюра на Дирекцията на полицията при околийските управления, както и полицейските инспекции при окръжните управления, но поиска въ този курсъ на политиката си да създаде и така наречената организация на родозащитниците.

Когато дойде да говоря за организацията на родозащитниците, азъ си спомнямъ за нашата оранжева гвардия. И нека ви кажа: тежко и горко на държавата, която не различа да своите сили и на своята полиция, а се стреми и се мъчи да създава вънъ отъ нея други, странични организации за защита властта на държавата. Тежко и горко на този народъ, който не се стреми по установенитѣ и стабилнитѣ пътища на правото да провежда своята защита, а по пътя на нелегалното създаване на родозащитнически и други организации. Тогава вече се открива една широка врата и на другитѣ политически организации въ момента, когато нѣкои се стремятъ да си служатъ съ неотговорни фактори какъто е родозащитническата организация, и тѣ да създаватъ свои конспиративни организации, съ които да искатъ да се защитятъ не противъ държавната власт, не противъ армията, но противъ произволитѣ на такива неотговорни фактори, които излизатъ и могатъ да излъзатъ отъ такава една организация. Така се създаде едно голѣмо зло въ България, което днесъ съществува — организацията на родозащитниците. Печални сж послѣдствата, вие ги виждате, и може би ще бѣдате още по-печални.

Може ли да се смѣтне, че този курсъ на политиката на Русевъ и на Ляпчевъ бѣше за похвала? Азъ нѣма да изброявамъ убийствата, защото вървамъ, че тѣ на всички сж известни; едвали има нѣкой да не му се е втръснало да се повтарятъ тия печални констатации. Азъ осждамъ и ще продължавамъ да осждамъ единъ такъвъ курсъ на политиката.

Следъ 21 юний настѣпи единъ отливъ, когато стана министъръ на вътрешните работи г. Мушановъ. И нека ви кажа, азъ не бихъ могълъ да отбележа презъ периода, въ който той бѣше министъръ на вътрешните работи, нито единъ случай, за който поне азъ мога да го критикувамъ и да го обвиня въ единъ курсъ на политика, близъкъ до този на Демократическия сговоръ. Не намирамъ нито единъ случай, въ който г. Мушановъ, като министъръ на вътрешните работи, да се е проявилъ като грубъ партизанитъ и като недостатъчно коравъ по отношение на своята полиция. И азъ смѣтамъ, че за да разберете доколко единъ министъръ на вътрешните работи е здравъ въ рѣцетъ си, доколко е годенъ да държи юздитѣ на вътрешното управление на страната, трѣбва да видите какви сж дѣлата на неговата полиция. Нѣмаше нужда да ставатъ тѣзи експеси, които станаха по поводъ предизвикателствата на полицията следъ туй. Азъ смѣтамъ, че колкото повече не се схваща тази голѣма задача на министъра на вътрешните работи, колкото повече той не си поставя за задача да успокои страната, да ѝ даде единъ миренъ вътрешенъ животъ и колкото повече премѣлчавъ произволитѣ на своите органи, толкова повече ние ще отиваме къмъ усложнения и експеси.

Не мога да похваля, нека ви кажа, политиката на г. Гиргинова затуй, защото, откакто той пое управлението на Министерството на вътрешните работи, ние видѣхме, че станаха нѣкои нежелани и печални случаи. Презъ неговото управление, като министъръ на вътрешните работи, станаха студентските събития. Ама нѣкои ще ми кажатъ: „Защо вие обвинявате министъра на вътрешните работи за това?“ Нека ви кажа. Презъ режима на който министъръ ставатъ известни събития, той е отговоренъ. И колкото повече тия събития, тия експеси сж по-големи, толкова това показва, че този министъръ или е некадъренъ, или е съгласенъ съ тѣхъ.

Д. Икономовъ (раб): Цѣлото правителство е отговорно.

Ж. Маджаровъ (з): Това е моето схващане.

Х. Статевъ (нац. л. о): Много дебело!

Ж. Маджаровъ (з): Азъ питамъ, защо, когато станаха тия инциденти съ нелегалната комунистическа организация, трѣбваше да се допускатъ тия самоубийства въ Дирекцията на полицията? Защо трѣбваше да станатъ тия съ-

бития, които напомнят събитията през времето на Демократическия сговор?

Д. Икономов (раб): Курсът е същият.

Ж. Маджаров (з): Не че курсът е същият.

Министър д-р А. Гиргинов: (Към Ж. Маджаров) Вие сте жертва на най-подла политическа интрига в България. Вие говорите работи, които съвсем не сте провършили. Вие сте оржиде на тия тухи (Сочи работниците).

Ж. Маджаров (з): Аз имам сведения, че ще станат такива печални инциденти и Ви предупредих, г. министре!

Министър д-р А. Гиргинов: Вие не разбирате, тогава какво е държавно управление и какви са задачите на държавната власт. Само ще правим инсинуации!

Ж. Маджаров (з): И, нека ви кажа, аз трябва да призная това качество на г. Мушанов, че през времето, когато той беше министър на вътрешните работи, нито едно оплакване нямаше отдолу за произволи на полицията. А ако отидете днес в „Врабча“ и прочетете досието на постоянното присъствие от оплаквания на участващи в управлението, вие сигурно няма да останете с добро впечатление за полицията, както и ние — аз лично не съм с добро впечатление за това управление.

Някои ще кажат, че г. Гиргинов не е отговорен за дълга на администрацията. Аз казвам: отговорен е. Имаше един случай през наше време в Министерството на вътрешните работи. През управлението на Александър Димитров, като министър на вътрешните работи, Маджаров беше останал от режима на широките социалисти като началник на полицейското отделение в Министерството на вътрешните работи. През време на стачката на работниците дохожда при него преписка и той слага резолюции, без знанието на министъра, които аз прочетох и които явно са против курса и духа на политиката, която провеждаше Александър Димитров. Имаше редица случаи, които отбелязваха, че Маджаров, изостанал от един друг режим, не е съгласен с новия курс на политиката, не е съгласен с Александър Димитров. И нашите хора, тези, които забелязваха това несъответствие между становището на началника на полицейското отделение и становището на министъра на вътрешните работи, посочиха това несъответствие на министър Димитров и му казаха: г. министре, или приканете Вашия началник на полицейското отделение да се приобщи към новия дух и новия курс на политиката на Министерството на вътрешните работи, или пък намърете из своите среди човек, който да го замъсти, за да не бъдете изненадвани с такива резолюции. И днес аз, г. министре на вътрешните работи, пак Ви казвам: ако вие не можете да превъзпитате полицията, останала от г. Ляпчев и възпитана от г. Русев, ако тя не се поддава на това превъзпитание, ако тя не иска да се поддаде на духа на Народния блок, на оня курс на политиката, който искат организацията на Народния блок, нима вие, г. Гиргинов, не можете да намърите из Вашите организации или из организацията на Народния блок хора, с които да замъстите поне ръководните личности, поне големите фигури в администрацията и полицията? Аз съм сигурен, че вие ще намърите такива. А когато вие продължавате да търпите ония, които са възпитани в друг дух, съмтам, че вие сте отговорен, не може да бъде отговорно правителството. Не можем да бъдем отговорни и ние, народните представители, които не веднъж сме пожелавали и предупреждавали, че трябва не да бъдат уволнени, не да бъдат махнати ръководните личности на полицията, но да бъдат насочени в духа на новото време. Защо? Смята ли г. министърът на вътрешните работи, че днес имаме същите условия, в които беше миналото управление? Смята ли, че можем да вървим по същия път, по който вървеше Демократическият сговор?

Б. Смилов (нац. л. о): Цялата полиция в провинцията е смънена от министъра на вътрешните работи.

Н. Стамболиев (з): Там не сте посветени, г. Смилов. Това не е вярно. Изключенията не са правило.

Б. Смилов (нац. л. о): Посочете ми един околийски началник, който да е останал от бившия режим.

Ж. Маджаров (з): Колко е вярно това, което казвате, г. Смилов, не зная, но аз ще Ви отговоря, че наши хора, даже министри, даже и подпредседатели на Камарата твърдят, че уволнените вчера са премъстени и назначени другаде. Тъй го твърдят и го твърдят пред очите на г. министъра на вътрешните работи.

Министър д-р А. Гиргинов: Това не е вярно, едва една десета може да има оставени.

Ж. Маджаров (з): Вие ще откажете ли, че подпредседателят на Камарата г. Захариев Ви каза, че приставът, който го е бил през миналия режим, и днес е още в неговата околия и му се закана?

Министър д-р А. Гиргинов: Той е национал-либерал.

Ж. Маджаров (з): Това няма значение.

С. Омарчевски (з): Това не е важно. Факт е, че се държи един такъв тип.

Министър д-р А. Гиргинов: Какъ да не е важно? Народният блок го посочва.

С. Омарчевски (з): Може ли да го защитаваме?

Министър д-р А. Гиргинов: Аз не го защитавам. Той е посочен от блока.

Н. Стамболиев (з): (Към Б. Смилов) Той е от вашата тайфа и сигурно с вашия дух и с вашия манталитет.

Б. Смилов (нац. л. о): Това език ли е? Вие трябва да сте последният гамен, щом държите такъв език в Парламента. Аз не представявам тайфа. Ама обръщение! Това било депутат!

Н. Стамболиев (з): Кой е гамен?

Б. Смилов (нац. л. о): Щом говорите така, така ще Ви се отговори. Какво значи тайфа?

Н. Стамболиев (з): Аз не съм казал така. Той може да е от вашата срѣда.

Председателът: (Звъни)

Н. Стамболиев (з): Какъ така ще приказвате? Вие се държите по-коректно, г. Смилов, защото ако вие можете да приказвате така, тогава вие сте гамен, щом имате такъв речник, а не аз. Какъв е този израз? Аз съжалявам, че сте били министър и сте шеф на партия. Миналото, което имате, не оправдава манталитета Ви.

Председателът: (Продължително звъни) Моля, пазете реда, защото ще взема мърки.

Ж. Маджаров (з): Нека напомня още и за един голѣм експерт, който се породил и продължавал да съществува, макар и в малки размѣри, през режима на Демократическия сговор. „Заслугите“ на генерал Русев и въобще на Демократическия сговор са твърде голѣми за грамадния размѣр на политическата емиграция въ странство. И отъ тая емиграция днесъ тъкмо ония, които трѣбваше да се върнатъ, още стоятъ въ странство. Това е една констатация, която е необходимо да направя, когато разглеждаме политиката на Министерството на вътрешните работи.

Ако вчера, при Демократическия сговор, е имало условия да бъдат изгонени или да избѣгатъ известни български граждани, политически лица; ако следъ идването на г. Ляпчевъ нѣкои се върнаха; ако известно време следъ идването на г. Мушановъ се даде амнистия и известни лица можеха да се върнатъ — азъ питамъ: кои са причините да не се отворятъ границите и за останалите политически емигранти? Това пакъ влиза въ областта на вътрешната политика. Щомъ имате политически емигранти, и то членове на организацията, която участва въ Народния блокъ, това е анджакъ признакъ, че курсътъ на вътрешната политика не е промѣненъ; че вътрешното положение още не е спокойно; че страната не е спокойна и че ние имаме още твърде много да искаме отъ министъра на вътрешните работи.

Често пѣти се подхвърля, че нѣкои отъ емигрантите, ако се върнатъ, ще бъдатъ избити; ...

Б. Смиловъ (вац. л. о): Това го казва г. Гичевъ.

Ж. Маджаровъ (з): ... че могат да бъдат убити. Азъ не зная, поне за менъ ...

И. Драгойски (д): Знаете кой го е казалъ и почтено е, г. Маджаровъ, да го кажете.

Ж. Маджаровъ (з): Известно е на българското общество, г. Драгойски, кой го е казалъ и нѣма нужда азъ да го казвамъ. Казалъ го е г. Гичевъ на публично събрание; не го е казалъ скрито, за да има нужда азъ да го казвамъ, защото вие тукъ не сте обикновена публика, ами сте народни представители и следите пресата. Знае се, нѣма нужда азъ да ви напомнямъ речитъ на г. министъръ Гичевъ. Но азъ не съмъ съгласенъ съ него по този пунктъ.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Интересно е, министърътъ на вътрешнитъ работи дали е съгласенъ съ него!

Ж. Маджаровъ (з): Не може г. Гичевъ да мисли така, когато участвува въ управлението на Народния блокъ като министъръ на земледѣлнето, нарежда се съ министъра на вътрешнитъ работи рамо до рамо.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ съмъ съгласенъ съ политиката на министерския съветъ.

Ж. Маджаровъ (з): И ако се следва една вътрешна политика още въ този курсъ, че единъ министъръ на България да казва, че известни български граждани, голѣми политически деятели на една организация, не могатъ да се върнатъ въ България, защото могатъ да бъдатъ избити, тогава азъ питамъ: ние въ земетръсна областъ ли сме още или не ...

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: То зависи отъ дѣдо Господъ.

Ж. Маджаровъ (з): ... и ако сме, нека г. министърътъ на вътрешнитъ работи каже, когато ще вземе думата да защити бюджета си, какви мѣрки мисли да предприеме, за да успокои страната, за да може да дойде денъ да се каже, че могатъ да се отворятъ границитъ за всички българи и че нѣма опасностъ за тяхъ българи, които се върнатъ, да бъдатъ избити.

Не бива ние да си заравяваме главата като шраусъ въ пѣска. Земледѣлскиятъ съюзъ не е билъ и не може да бъде сторонникъ на единъ такъвъ курсъ на вътрешна политика. Азъ ще заявя, че може нѣкои отъ парламентарната група на Земледѣлския съюзъ да не сж съгласни съ менъ, но въ сърцето си, сигуренъ съмъ, всички не могатъ да се солидаризиратъ съ такъвъ курсъ на вътрешна политика. И днесъ, г. министре, когато вие ни предлагате да гласуваме Вашия бюджетъ, днесъ, когато искате да се солидаризираме съ Вашитъ схващания по отношение курса на вътрешната политика, ние ви питаемъ: защо, какъ? Ние ще Ви чакаме вие да се аргументирате предъ насъ и да ни убедите да приемемъ, заедно съ Васъ, отговорността за този курсъ на вътрешната политика, да ни убедите като народни представители и като членове на една организация, които сж отговорни предъ тая организация, че още не е възможно да се отворятъ границитъ, че още сме земетръсна областъ — и ние ще се съгласимъ съ Васъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Тоя въпросъ не е на министъра на вътрешнитъ работи — тоя въпросъ е на кабинета и на министъръ-председателя, и затова повдигайте въпросъ срещу министъръ-председателя и неговата политика. Недейте го смѣта само въпросъ на министъра на вътрешнитъ работи. Така се поставя този въпросъ.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Не е така, г. министъръ-председателю! Това е въпросъ за сигурността на човѣшкия животъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Никой не говори за несигурностъ.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Той говори (Сочи Ж. Маджаровъ) за тази сигурностъ на живота на човѣка въ България, за която кабинетътъ отговаря, а не отговаря министърътъ на вътрешнитъ работи. Какъ може да не бъде сигуренъ животътъ на единъ човѣкъ въ България, особено когато той е амнистиранъ?

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: На всѣки, който е въ България, който е на българска територия, животътъ му се гарантира отъ законитъ. Правителството не е отишло да трепе хора на българска територия, нито въ чужбина.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Това искаме ние да знаемъ.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Та нима противното знаете — че тия, които сж на българска територия, нѣматъ защитата на законитъ! Съжалявамъ, че вие, който сте отъ болшинството, можете така да говорите!

Г. Енчевъ (з): А убийството на председателя на французката република не е ли дѣло на единъ неотговоренъ факторъ въ най-солидната страна, каквато е Франция? Ами Александъръ Димитровъ кой го уби?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Той говори въ връзка съ мисълта на тѣзи, които искатъ да работятъ главно противъ г. Гичевъ и противъ васъ.

Г. Енчевъ (з): Мисълта на г. Гичевъ е тази, че неотговорни фактори въ всѣко време могатъ да бушуватъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: И този, който е тамъ (Сочи д-ръ Г. М. Димитровъ), и този, който е на трибуната, сж въ акция противъ г. Гичевъ и днешната властъ.

Г. Енчевъ (з): Именно.

Ж. Маджаровъ (з): Г. г. народни представители! Азъ слушамъ тия реплики и още не мога да си дамъ смѣтка за това, което е въ България. Въпрѣки тѣзи реплики, азъ не мога да си дамъ смѣтка за това.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: И още много хора не могатъ да си дадатъ смѣтка, защото никой не знае вашитъ отношения по тия въпроси.

Ж. Маджаровъ (з): Ние знаемъ отношенията си, г. министре.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Единъ денъ ще излъзнатъ.

Ж. Маджаровъ (з): Ние знаемъ, че сме длъжни да искаме спокойствие въ тая страна.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: То е право.

Ж. Маджаровъ (з): Ние ще продължаваме да го искаме и вие не можете да ни забраните да искаме спокойствие въ тая страна.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Спокойствието е гарантирано.

Ж. Маджаровъ (з): И затуй азъ Ви казахъ: кажете вашитъ основания; признавате ли, че има земетръсна областъ, че още се тресе въ България; кажете, за да не бъдемъ въ конфликтъ съ Вашитъ схващания? Азъ Ви подсъщамъ сега, когато ще говорите, да споменете нѣщо и за това.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Не е поставенъ въпросъ за амнистията, за да Ви отговоря азъ.

Ж. Маджаровъ (з): Не е въпросътъ за амнистията. Азъ поставихъ така въпроса: щомъ вие смѣтате, че правителството не може да даде пълна и безусловна амнистия, то значи, че още нѣщо се тресе въ България.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Може да има нѣщо, което действително се тресе, но то не е това, че не можемъ да гарантираме живота на хората на българска територия. Това трѣбва да се разбере.

С. Митковъ (з): По други съображения.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Затуй недейте поставя така въпроса.

П. Напетовъ (раб): (Възразява нѣщо).

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Ето и г. Напетовъ! Заповѣдайте сега малко да дойдете и вие въ

подкрепа на г. Маджаровъ. Нѣма да ви дамъ амнистията, бе г-да, недейте си прави илюзия!

А. Бояджиев (раб): Г. Гиргиновъ изкара майката на Кофарджиевъ най-опасната жена.

С. Омарчевски (з): Стига! Ти си агентъ на Сговора! (Възражения отъ работниците)

Председателят: (Продължително звъни) Г-да! Азъ привличамъ вниманието ви — не смущавайте спойственото на Парламента и на трибуната. Азъ дълга да гарантирамъ свободата на словото и мнението въ Парламента. Ако вие се мисите и нарушавате реда въ Парламента, ще носите последствията. Това е предупреждението ми.

Продължавайте, г. Маджаровъ!

Ж. Маджаровъ (з): Азъ ще моля г. министра на вътрешните работи да ми каже и още нѣщо, което е твърде печално. Азъ искамъ да задамъ следния въпросъ на г. министра на вътрешните работи: какво мисли да направи по отношение на тая организация, наречена родо-защитническа, която може да трепе по улиците български граждани, членове на която могатъ свободно да носятъ парабели на кръста си, която може да турга бомби подъ автомобилите на хората, която може да залига шафьори и да ги разкарва нагоре-надолу? Вие виждате колко е заинтересовано обществото отъ процеса Калпакчиевъ. Вие виждате какъ жадно се поглъща отъ народа всичко, каквото се пише по този поводъ. Нима ние ще оставимъ министра на вътрешните работи да не ни каже какво мисли да направи по отношение на организацията „Родна защита“?

Това е единъ печаленъ фактъ, това е една обстановка, която създава несигурностъ въ страната. Безразлично какъ и по какъвъ начинъ оправдаватъ дѣлата си тия хора, но фактъ е, че български граждани се турятъ подъ тормоза на тѣзи хора и тѣзи граждани иматъ правото да искатъ отъ министра на вътрешните работи да имъ гарантира имота и живота. Вие имате тѣзи печални резултати съ Калпакчиевъ, съ евреята и пр. Идете въ Окръжния съдъ, когато се разглежда процесътъ на Калпакчиевъ, и вие ще видите инциденти, които, ако ги анализирате, ще направите заключение какви последствия могатъ да иматъ. Вие ще видите евреи, и то отъ крайно националистични организации, които взлизатъ въ бой съ други националисти, наречени родо-защитници; вие ще видите артисти-родо-защитници, който бѣга подиръ тѣхъ; биятъ се помежду си, и когато се яви полицията, се заявява: „Назадъ или бомбата ще прѣцни“. Кой сж тѣзи граждани, какви сж правата на тѣзи граждани, кой имъ ги е далъ и нѣма ли нѣкой, който да имъ ги отнеме?

Ако се търпи това положение, то ще се усложнява все повече и повече и ще дойде денъ, когато ще се оправдаваме съ граждански събития, ще се извиняваме съ ексцеси, предизвикани отъ тѣзи или онѣзи, и ще дойдемъ до едно положение, когато вътрешното положение на страната ще бѣде застрашено; а застраши ли се вътрешното положение на страната, бѣдете сигурни, че никому нѣма да бѣде добре.

Азъ питамъ хората отъ Работническата партия, които днесъ постоянно протестиратъ противъ терора, постоянно обвиняватъ полицията и министра на вътрешните работи: могатъ ли да сравнятъ септемврийските и априлските събития дори на йота съ днешния режимъ? Тѣ често говорятъ, че презъ днешния режимъ имало тероръ срещу тѣхната организация.

А. Бояджиев (раб): Каква е разликата?

Министър-председател Н. Мушановъ: Ако искашъ да видишъ, че е едно, ако не си скъсвалъ разликата, може да дойде.

А. Капитановъ (з): Той бѣше въ Русия; той не стоя тукъ, за да види. Като дойде Ляпчевиятъ режимъ, той отиде въ Русия.

Ж. Маджаровъ (з): Нека отговоря на другарите съ следната приказка. За себе си азъ казвамъ: ела зло, че безъ тебе по-зло. Вие смѣтате, че трѣбва да усложнявате все повече и повече вътрешния животъ на страната, за да дадете възможностъ да се върне тя въ онова положение, когато бѣха обезглавени вашите другари. Но вие не долавяте какво поведение вие подсказватъ да държите сега духовете на тѣзи ваши другари.

А. Бояджиев (раб): Да се боримъ и противъ вашия тероръ.

Ж. Маджаровъ (з): Тѣ сигурно ви подсказватъ, че днесъ вие вършите престъпления, като критикувате днешния режимъ — мекъ сравнително оня.

А. Бояджиев (раб): Г. Маджаровъ! Какво констатирахте преди малко? Че се върши тероръ, насилие върху български граждани, че сж отнети права на български граждани. Нали това констатирахте? (Възражения отъ мнозинството)

Председателят: (Звъни)

Ж. Маджаровъ (з): Г-да! Вѣрно е, че азъ констатирахъ това; но вѣрно е също така, че при тая ваша идеология, при поведението, което държите, нѣма да се намѣри българско правителство, което да ви позволи нѣщо повече отъ това, което г. Гиргиновъ ви позволява. Бѣдете сигурни въ това. И ние атакуваме до известна степенъ г. Гиргинова, но то е само въ това отношение, че има вмѣшательство....

А. Бояджиев (раб): Че покрай насъ бие и ваши хора.

Ж. Маджаровъ (з): Не че покрай насъ бие и наши хора, но изглежда, че обратното е вѣрно — че покрай насъ бие и васъ.

Накрая, преди да завърша речта си, азъ ще заявя: г. министре, ние не сме противъ Васъ, ние не можемъ да бѣдемъ противъ нашия министъръ, но ние не можемъ да се съгласимъ съ произволитъ на Вашата полиция. Свещено право е на всички граждани безъ разлика да се борятъ противъ произволитъ, откъдето и да идатъ тѣ. Свещено право е на всички български граждани да не позволява да бѣдатъ похищавани правата му. И ние апелираме къмъ Васъ да се стремите да усъвършенствувате полицията. Парламентътъ Ви дава достатъчно кредити, дава Ви достатъчно голѣми бюджети — нека тѣзи сръдства не отиватъ за пройохи въ полицията; за хора, които не заслужаватъ да бѣдатъ на тая служба. Подберете полицията си, подберете помощниците си, подберете организиратъ си, за да може, и когато пиццъ нѣкой, да се знае, че той пицци не затуи, че има произволъ върху него, но затуи, че той е отишълъ противъ законитъ въ страната, затуи, че тѣ минира общественъ редъ и общественото спокойствие въ страната, затуи, че е извършилъ произволи, които законитъ не позволяватъ. И полицията е длъжна, по силата на правото, което ѝ е дадено по тия закони, да вземе необходимитъ мѣрки. Една полиция такава, каквато ние искаме, ще бѣде гордостъ не само за Васъ, г. министре, но тя ще бѣде гордостъ и за насъ. Такава полиция иска Земледѣлскиятъ съюзъ.

А. Бояджиев (раб): Съ твое разрешение!

Ж. Маджаровъ (з): Полиция, екипирана добре, възпитана добре, нагодена къмъ новия духъ, къмъ желанията на народнитъ маси, къмъ желанията на голѣмата частъ отъ българския народъ. Да нѣма друга властъ, освенъ властта на държавата, да нѣма произволи въ страната, защото колкото повече произволитъ сж отъ полицията, толкова повече тия произволи растатъ и въ масите.

А. Капитановъ и И. п. Рачевъ (з): Г. Цанковъ не е съгласенъ съ такава полиция!

Ж. Маджаровъ (з): Когато полицията не бди върху имота и върху живота на гражданитъ, а върши произволи, отраженията въ психиката на масите сж такива, че никой вече не върви въ инстинктитъ на тая държава, никой не върва въ нашитъ закони. И дохождаме до едно психическо състояние, при което се отрича общественитъ редъ и се търсятъ нови пѣтяща,...

П. Напетовъ (раб): Работническо-селско правителство!

Ж. Маджаровъ (з): ... нови прийоми, нови сръдства и нови методи за управление на държавата.

П. Напетовъ (раб): Чувате ли ме: работническо-селско правителство!

Ж. Маджаровъ (з): Недейте се мъчи чрезъ полицията или съ полицията да се държите на власт. Не! Народътъ ще продължава да дава кредитъ на Народния блокъ, народътъ ще ви държи на власт, не полицията. Народътъ ни е избралъ, не полицията ни е избрала. Нашето качество е тъкмо тукъ. И не полицията ще ни крепи, а народниятъ маси ще ни крепятъ, защото народътъ избра Народния блокъ и народътъ ще го държи на власт. (Ръкоплъскания отъ земеделците)

Председателъ: Има думата народниятъ представител г. д-ръ Асенъ Цановъ.

А. Бояджиевъ (раб): Такава речъ на чистъ български езикъ се казва „тюрко-гювечъ“. Въ нея има нѣщо, което може да хареса и на министра, а има и нѣщо, което може да хареса и на васъ. (Сочи мнозинството)

С. Патеъ (з): Въ всѣки случай не е като твоята декларация.

А. Капитановъ (з): (Къмъ работниците) Цѣлата ви група е „тюрко-гювечъ“.

Д-ръ А. Цановъ (р): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители!...

И. п. Рачевъ (з): Асенъ Бояджиевъ тукъ говори едно, а въ Дирекцията на полицията — съвсемъ друго.

А. Бояджиевъ (раб): Не е твоя работа.

А. Капитановъ (з): Какъ да не е наша работа? Предателъ такъв!

Председателъ: (Продължително звъни)

А. Бояджиевъ (раб) Ние сме слуги на тия, които съ задъ насъ — на българския народъ, а вие сте слуги на тия, които стоятъ на министерскитъ маси.

И. п. Рачевъ (з): Ти само на едно мѣсто си компетентъ — въ парфюмерията.

А. Бояджиевъ (раб): Остави парфюмерията. Ще видимъ кой мирише повече на парфюмъ.

Председателъ: (Продължително звъни) Моля, г-да! Оставете оратора спокойно да говори.

Д-ръ А. Цановъ (р): Г. г. народни представители! Преждеговорившиятъ оратори, които взеха думата по бюджетопроекта на Министерството на вътрешнитъ работи — администрация и полиция — засегнаха маса въпроси, на които азъ нѣма да се спирамъ, защото всички тия въпроси сѣ предметъ на едно специално законодателствуване. Такъвъ е, напр., въпросътъ за независимостта на нашата полиция, за автономността на нашитъ общини, за стабилността на чиновничеството и пр. и пр. Ще се спра по-конкретно, г. г. народни представители, върху бюджета на администрацията и полицията.

Полицията и администрацията въ нашата страна има за задача и у насъ, както навсѣкде другаде, да поддържа реда въ страната, да пази интереситъ, имота и живота на гражданитъ въ страната. Въ зависимостъ отъ тия задачи на администрацията и полицията, безспорно, се определятъ и кредититъ, които трѣбва да гласува Камарата.

Г. г. народни представители! За да бъдемъ наясно отъ какви кредити се нуждае Министерството на вътрешнитъ работи — администрацията и полицията — безспорно, нужно е да хвърлимъ единъ бѣгълъ погледъ върху положението на страната въ настоящия моментъ. Вчера единъ отъ ораторитъ тукъ, не другъ, а г. Ляпчевъ, между другото, каза, че нуждитъ въ страната сѣ трайни, времената не сѣ промѣнени, полицията стои и ще си стои — една констатация, която, разбира се, отъ гледището на г. Ляпчевъ е напълно логична. Г. Ляпчевъ има всичкитъ основания да твърди, че положението въ страната не е промѣнено, че нуждитъ сѣ едни и същи и че полицията стои и ще стои.

Г. г. народни представители! Смятамъ, че бюджетопроектътъ за администрацията и полицията отчасти дава основания на г. Ляпчевъ да прави такава констатация, защото наистина предвиденитъ суми не сѣ много по-малки отъ онѣзи, които ги имаше въ миналия бюджетъ. Г. Ляпчевъ го обяснява съ поевтиняването на живота. Преди всичко,

трѣбва да отбележа, че почти никакви персонални съкращения въ бюджетопроекта нѣма, или пъкъ сѣ много малко.

Що се отнася до положението на държавата днесъ, намирамъ, че то е значително промѣнено и е промѣнено въ смисълъ, че е подобро. Както щете, но въ всѣки случай, минаха времената на фронтоветъ, на гражданската война. Г. Ляпчевъ още не е разбралъ това. Той все си въобразява, че заема мѣстото на г. Мушановъ; той все си мисли, че неговитъ хора сѣ въ дѣлницата, а не въ лѣвницата. Но най-важното, което забравя г. Ляпчевъ, то е, че тукъ, на министерската маса, има трима души отъ Земледѣлския съюзъ. Само туй обстоятелство ако г. Ляпчевъ бѣше вземалъ предъ видъ, трѣбваше да проумѣе, че положението въ страната е значително промѣнено, толкова промѣнено, че г. Ляпчевъ едва-ли би могълъ да го познае. Но положението въ страната е промѣнено, г-да, не само тукъ, въ Камарата; то е промѣнено въ цѣлата страна. Каквото и да се приказва, българскиятъ народъ значително е успокоенъ: полицейскитъ режимъ, който тѣй усърдно се насаждаше въ нашата страна подъ височайше покровителство, е значително смекченъ. Азъ казвамъ значително и подчертавамъ тази дума, защото, ще ми позволите, г-да, да заявя, че не е окончателно премахнатъ. Азъ имамъ основания за това. Щомъ е тѣй, г. г. народни представители, много просто, че този бюджетопроектъ, съ тѣзи грамадни разходи по поддържането на полицията, е не малко пресиленъ. Известни суми биха могли да бждатъ спестени. Да не се забравя най-сетне, че задъ насъ сѣ народнитъ маси, които крепятъ днешната власт, а не многобройната полиция.

Г. г. народни представители! Въ миналото сме имали 5.388 стражари, сега сѣ 5.340 — едно малко намаление отъ около 40 души. И за тѣхъ се изживява една колосална сума отъ 97 милиона лева, или общо за полицията, съ полицейски агенти, пристави, стражари и пр., една сума отъ 127 милиона лева. Много е и трѣбва да се пести. Ние преживяваме едно тежко стопанско положение, една криза, която задушва страната. Вие чухте онзи денъ изложението на г. министъръ Гичевъ. Той ви чертае перспективи: туй би могло да се направи за птицевѣдството, онуй би могло да се направи за овцевѣдството и пр., но суми отъ нѣколко милиона не можемъ да хвърлимъ тамъ, за да можемъ следъ нѣколко години да получимъ десеторно повече приходъ за държавата и поминъкъ за населението. Питамъ, не е ли можело да се обсъди туй положение по-добре и да се спестятъ срѣдства и улесни населението въ борбата му за по-добъръ животъ? Та, преди войната още, всѣки единъ, който отиваше въ чужбина, първото му впечатление бѣше, че тамъ се извървредно много пести. Пестеливостъ днесъ се налага повече отъ всѣки другъ пътъ. И смятамъ, че имаме основание, когато въ страната имаме такова спокойствие, отъ нѣколко месеца насамъ, да хвърляме кредити около 127 милиона лева, за да поддържа една полиция за редъ и спокойствие, които и безъ това сѣ налице. Но тѣ не сѣ само 127 милиона, г-да, защото имаме и други кредити: имаме кредити за порционни и т. н., които сѣ още 30 и нѣколко милиона лева, така че бюджетътъ за полицията възлиза на повече отъ 150—160 милиона лева. Азъ не съмъ участвувалъ въ комисията по Министерството на вътрешнитъ работи, но струва ми се, че основателни аргументи да се остави тази полиция въ такъвъ голѣмъ размѣръ нѣма. Едно съкращение съ 20% на стражаритъ е необходимо и смятамъ, че една колосална грѣшка е направена, дето това намаление не е сторено.

Може да ми се направи възражение, както правѣха нѣкои отъ г. г. народнитъ представители, че полицията въ други страни е била по-многочислена отъ нашата. Това е вѣрно. Но недейте забравя, че тамъ на единъ квадратенъ километъръ е струпанъ маса народъ и полицията трѣбва да бжде въ следитъ на всѣки единъ човѣкъ поотдѣлно. Полицията въ нашитъ села, кажете ми, каква роля играе? Презъ времето на г. Ляпчева се отваряха участъци въ всѣко едно село, кждето се появяваше опозиция. Щомъ въ единъ изборъ опозицията получи повече гласове, на другия денъ се пращаше тамъ единъ приставъ, или единъ старши стражаръ съ нѣколко души стражари и чрезъ тѣхъ се тормозѣха хората: започваха актове следъ актове, докато дойдохме до това положение, че въ сѣдилищата вече не може да се работи отъ разни наказателни заповѣди, които имаха единствено за целъ да ограбватъ, да разнижаватъ политическия противникъ. Така че, г. г. народни представители, смятамъ, че този кредитъ търпи едно значително намаление. И действително, ако ние бихме искали да направимъ разумни икономии, за да можемъ да свържемъ двата краища на бюджета, тукъ поне една сума, не по-малко отъ 25—30 милиона лева, би могла да бжде спестена.

Г. г. народни представители! Азъ не говоря наизустъ. Може би г. министърътъ ще настоява, че тѣзи стражари сж необходими, но азъ ще ви кажа само два факта. Въ Бѣлоградчикъ околийскитъ началникъ, за да убие безработицата на стражаритъ, е отбѣдѣлъ едно голѣмо число стражари да правятъ тухли, за да се строи околийско управление. Другъ фактъ. Въ една сѣседна на Видинъ околия околийскитъ началникъ ми каза: „Вземете ми 30% отъ стражаритъ, излишни ми сж“. Излишни сж не само тѣ, г. г. народни представители. Въ нашата околия, въ Видинско, имаме една рота стражари, които само маршируватъ и сж предметъ на любоване. И азъ смѣтамъ, поне за Видинъ, че половината биха могли да бждатъ съкратени. Ние сме единъ миренъ край, при насъ комунизъмъ не вирѣе, защото сме си избѣрили силитъ единъ пътъ — можемъ да ги избѣримъ още единъ пътъ.

Н. Стамболиевъ (з): (Къмъ П. Напетовъ) Петко, стѣгайте се! Ето една околия, въ която има поле за работа!

П. Напетовъ (раб): Полиция не трѣбва само за комунистѣ.

Д-ръ А. Цановъ (р): Избѣрихме ги даже и съ лемскитъ комунисти, избѣрихме ги и съ фердинандскитъ комунисти и единъ отрядъ отъ видинчани успѣхме да пратимъ въ Рахово. (Къмъ работницитъ) Ако обичатъ почитаемитъ г. г. народни представители отъ Работническата партия, нека дойдатъ, ще избѣримъ силитъ си още единъ пътъ, но азъ вѣрвамъ, че тѣ нѣматъ вкусъ да се повтори миналото.

Та нѣма нужда отъ толкова голѣма стража. И това не е само мое мнение, г. г. народни представители, това е мнение и на първия министъръ г. Мушановъ. Азъ имамъ тукъ бележки отъ една негова речъ, държана въ XXII-то обикновено Народно събрание, когато той действително една здрава мисль е казалъ: „Тежко и горко на този, който иска да се уповава на полицейщината, на полицейскитъ агенти и стражари, защото само едно правителство, което ще излѣзе изъ недрата на народа на опрѣно на народа, ще може да се справи съ всички онѣзи домогвания, които идатъ отъ лѣво“. И тъй е, г-да!

И наистина, имало ли е по-голѣма сила нѣкогавъ България отъ днешния Народенъ блокъ? Е добре, тогава какъвъ смисль има да прѣскаме тѣзи милиони? Азъ казвамъ, че 20—30% бихме могли да спестимъ отъ разходите за полицията и по такъвъ начинъ бихме могли да ги хвърлимъ въ Министерството на земледѣлието, гдето се чувствува една колосална нужда отъ тѣхъ. Само този, който познава отблизо нашия земеделски поминѣкъ, само той би могълъ да ви даде точни и ясни указания какви грамадни срѣдства сж нуждни, за да можемъ да преминемъ къмъ рационализация на го казвате, къмъ трансформация и пр. и пр. работи, за които не е мѣсто сега да говоря. Но единъ кошеръ се купува за 500 л., едно породисто добиче — 5—6 хиляди лева, единъ лекаръ лозе да насалишъ съ Афузъ-али, това сж 4—5 хиляди лева. Нашиятъ селянинъ се намира въ едно окаяно положение, той не е въ състояние да си помогне самъ, нуждае се отъ помощта на държавата. И тогава, следователно, когато тази помощ е толкова насѣщна, ние хвърляме, както виждате, милиони — защо? Азъ не мога да разбера защо. Повтарямъ, че тѣзи разходи сж съвършено неоправдани.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Първата мисль е права, г. Цановъ, но втората е погрѣшна. Азъ съмъ казалъ една прва мисль, която не е моя, а е една обикновена истина. Не може едно правителство да се държи само съ стражари, безъ поддржката на единъ народъ. Едно правителство е силно, когато има поддржката на народа. И въ най-силнитъ, най-организиранитъ демокрации, правителствата на които винаги сж били народни, полицията имъ е била пакъ здрава. Нѣма никакво противоречие между туй: че едно правителство трѣбва да има задъ себе си народа и пакъ да има здрава полиция, която да охранява реда. Не сж въ противоречие тия нѣща. Нима Франция, парламентътъ на която е постояненъ, нѣма полиция? Азъ не зная защо изнасяте такива противоречия тукъ, въ Народното събрание!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Кажете, че не сте доволни отъ полицията въ Видинъ, понеже околийскитъ началникъ тамъ не върви съ васъ. Това кажете, за да се свърши критиката ви. Изглежда, че всѣки тукъ излиза съ дервоветъ си. Най-малко отъ Васъ очаквахъ това.

Д-ръ А. Цановъ (р): Г-да! Азъ ще подчертая и друга една мисль. Може да е вѣрно, че една държава трѣбва да има организирана полиция, но азъ ви питамъ, тази полиция какво услужи на г. Ляпчевъ? Нищо.

С. Цановъ (з): Осем години бѣше на властъ.

Д-ръ А. Цановъ (р): Та тази полиция дойде да разгроми г. Ляпчевъ.

С. Омарчевски (з): Ляпчевата полиция избиваше.

Б. Ецовъ (д): Полицията е много малка. Нима блокътъ държи полицията въ този сжщия размѣръ, за да печели избори! Говорите несерьозни работи.

Д-ръ А. Цановъ (р): Г-да! Азъ ще дойда и до второто, че полицията не е само за избори, а е да поддржа реда въ страната и да гарантира имота и живота на гражданитъ.

Б. Ецовъ (д): Е, тогава?

И. Симеоновъ (д): Не забравяйте, г. Цановъ, че не сме момичета, а сме дѣрти моми. Правимъ се на девствени, а сме дѣрти моми. Ако отворимъ страницитъ за онова, което е ставало въ миналото, къде ще отидемъ?

Председателъ: (Звъни)

Д-ръ А. Цановъ (р): Какво искате, г. Симеоновъ? Вне искате да приспивате хората въ Парламента. И за тайната полиция може да се кажатъ нѣколко думи.

Б. Ецовъ (д): За удоволствие ли или за личенъ капризъ се прави това?

Председателъ: Моля Ви се, г. Ецовъ!

Б. Ецовъ (д): (Излиза отъ залата)

Д-ръ А. Цановъ (р): Искамъ да кажа нѣколко думи, г. г. народни представители, и за тайната полиция. Въ бюджетпроекта има предвиденъ единъ параграфъ отъ 1 милионъ и нѣколко хиляди лева за така нареченитъ окръжни полицейски инспектори. По този параграфъ сж ставали доста прения въ бюджетарната комисия. Слава Богу, не сме вчерашни и отъ дълго време се мъчимъ да проумѣемъ каква е службата на окръжния полицейски инспекторъ. По време на пренията, които сж ставали по сговорияския бюджетъ, азъ пакъ ще цитирамъ г. министъръ-председателя, съ рискъ да ми се направятъ нѣколко други възражения. Г. министъръ-председателъ изрично е заявилъ, че тия служби сж излишни. Азъ мога да прочета дословно онова, което той е казалъ: ...

П. Напетовъ (раб): Ама въ опозиция, нали?

Д-ръ А. Цановъ (р): ... „Азъ поддржамъ, че нѣма нужда отъ окръжни полицейски инспектори, а има нужда отъ помощници-инспектори, които сж дѣсницата, така да се каже, на министра на вътрешнитъ работи, прѣко подъ неговъ надзоръ, които могатъ да бждатъ най-много двама-трима души, ако не му стига единъ. Нѣма нужда въ всѣко окръжно управление да има полицейски инспекторъ. Колкото по-скоро се премахнатъ тия служби, толкова ще бжде по-добре отъ гледището на бюджета“ — гледище, което и азъ застъпвамъ — „защото се премахватъ излишни служби, но и отъ гледището на дисциплина и редъ, при отговорностъ на министра на вътрешнитъ работи.“ Така е, г-да!

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Азъ ще взема думата да Ви отговоря.

Д-ръ А. Цановъ (р): Това е буквално.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Азъ съмъ казалъ много работи, но трѣбва да ги разбере човѣкъ. (Смѣхъ).

Д-ръ А. Цановъ (р): Азъ смѣтамъ, че всички мислимъ съ една и сжща логика, че две логики нѣма. Навремето си, г-да, когато сж били казани тия думи, у насъ имаше действително една гражданска война и то на нѣколко фронта, а не на единъ. Г. министъръ-председателъ

казва даже, че и когато се е гласурал законът, е бил против тия полицейски инспектори.

Министър-председател Н. Мушанов: То е право — когато се гласуваше законът за администрацията и полицията.

Д-ръ А. Цанов (р): А това, което азъ Ви цитирамъ, е казано по поводъ гласуването на бюджета въ четвъртата сесия на XXII обикновено Народно събрание.

Г-да! Азъ нѣмамъ намѣренне да уязвявамъ когото и да било. Азъ смѣтамъ, че единъ народенъ представител трѣбва да бѣде независимъ. Мълчанието по голѣмий въпроси на управлението е или робкост или морална тѣжост, а това води къмъ обезличаване на народния представител. Азъ смѣтамъ, че народниятъ представител трѣбва да бѣде достатъчно доблестенъ и да говори това, което е истина.

Министър-председател Н. Мушанов: Въ Франция такива ги наричатъ соважи.

Д-ръ А. Цанов (р): Мога да Ви кажа, г. министре, нѣщо много по-силно.

Министър-председател Н. Мушанов: Азъ не Ви го казвамъ за обида. Казвамъ, че ония, които не сѫ дисциплинирани въ групитъ, въ Франция ги наричатъ соважи. Не го казвамъ за да оскърбявамъ Васъ. Защото ако хората на болшинството не могатъ да разбератъ, че поддържатъ едно правителство — това, г. Цановъ, действително е една ересь — тогава на какво ще заприлича парламентарното болшинство? Защо да приказваме само приказки? Азъ не казвамъ, че не трѣбва да имате свобода на мисълта, но свобода на мисълта, която се спогажда съ едно управление.

В. Мариновъ (д): Г. Цановъ! Ние искаме да знаемъ, ангажирате ли групата или това е Ваше мнение?

Д-ръ А. Цановъ (р): Това е мое мнение.

Министър-председател Н. Мушанов: То е другъ въпросъ. Приказвайте тогава.

В. Мариновъ (д): То е съвсемъ друга работа.

Д-ръ А. Цановъ (р): Повтарямъ, че единъ народенъ представител е длъженъ да бѣде съвѣстенъ и да говори открито. Г. г. народни представители! Ще се спра и на този параграфъ. Може да се сърдятъ господата, обаче за менъ е по-важна истината, отколкото лицемерието, което може да се направи въ една или друга посока.

Какъвъ е смисълътъ на тия служби? Азъ казахъ, че не можахъ да го разбера. Въ Видинъ полицейски инспекторъ бѣше прочутиятъ Райновъ. Той не бѣше само полицейски инспекторъ; той не бѣше охрѣженъ управителъ, той не бѣше околийски началникъ, той бѣше нѣщо повече отъ всички — той бѣше единъ политически комисаръ,...

С. Омарчевски (з): Той бѣше унищожителъ на Земледѣлския съюзъ.

Д-ръ А. Цановъ (р): ... който стоеше надъ всички и който бѣше въ прѣка връзка съ г. Ляпчевъ. Той назначаваше и уволняваше кметове, той редѣше бюрата, той разтуряше общински съвети,...

С. Омарчевски (з): Той избиваше.

Д-ръ А. Цановъ (р): ... той преследваше и тероризираше хората, въ него бѣха концентрирани всички власти, които съществуваха на земята кълбо! Въ времето на този приятелъ убиха единъ нашъ добъръ гражданинъ Добри Спасовъ. Намѣрихме го, г. г. народни представители, — следъ като Райновъ престана да бѣде полицейски инспекторъ — на нѣколко километра далечъ, закопанъ въ землището на едно село. Въ негово време изчезна единъ нашъ и мой отличенъ приятелъ Андрей Кръстевъ.

И. Драгойски (д): Нѣкаква мистерия да има около убийството на Андрей Кръстевъ?

Д-ръ А. Цановъ (р): Не ме интересува. Важното бѣше, че никой не се интересува за неговото намиране.

Така че въ Видинъ, па вѣрвамъ и на много други мѣста, когато се спомене думата полицейски инспекторъ, въ съзнанието на гражданството ще се яви фигурата на

нѣкой инквизиторъ. Г. Мушановъ може да се дразни, но азъ слушахъ съ голѣмо внимание вчера, когато говорѣше тукъ г. Иванъ Ангеловъ за Обществената безопасност. Той заяви: „Махнете ги!“ Азъ разбирамъ неговитъ чувства. Обществената безопасност у насъ е толкова дискредитирана, че даже интелигентни хора не могатъ да я търпятъ. Отричатъ я изцѣло.

В. Мариновъ (д): Значи тя не е излишна, а е дискредитирана. Тогава да направимъ всичко възможно, да можемъ да я реабилитираме.

Д-ръ А. Цановъ (р): Но понеже е дискредитирана, г. Мариновъ, тактично бѣше за извесно време да се постави въ сѣнка, за да изчезне настроението срещу нея — малко психология трѣбва да има въ тази работа — хората сѫ теглили, били сѫ ги. Тайнитъ полицаи отиваха три дни порано въ селата да произвеждатъ изборитъ и малтретираха избирателитъ. Разберете, че ако всѣки отъ насъ имаше по една порѣжка отъ този народъ, който ние представяваме, който той да прокара въ Парламента, на първо мѣсто щѣше да бѣде премахването на Обществената безопасност. Не че я отричамъ — азъ зная каква благородна служба има и съ какъвъ рискъ тя работи, но на друго мѣсто, а не у насъ. У насъ тя има нужда отъ значително подобрене, отъ реорганизация.

Министър-председател Н. Мушанов: То е друго.

Д-ръ А. Цановъ (р): Тѣй е.

Министър-председател Н. Мушанов: Вие, който сте прочели моитъ речи, трѣбваше да започнете отъ началото да ги четете.

Д-ръ А. Цановъ (р): И отъ началото, и отъ края.

Министър-председател Н. Мушанов: Азъ съмъ говорилъ винаги за тайната полиция и съмъ казвалъ, че у насъ има насадено едно мнение, споредъ което таенъ полицаи, значи полицейски шпионионъ въ България. Аслѣ рожба на тайната полиция е политическиятъ шпионажъ. И затуй, като кажатъ у насъ за нѣкого таенъ полицаи, смѣтатъ го долень човѣкъ и шпионинъ. Вие, обаче, сте интелигентенъ човѣкъ и знаете, че въ чужбина, ако има нѣкой да играе ролята на обществена охрана, то е тайната полиция, а не явната. Вие можете да критикувате и да казвате, че се партизанствува, да се борите и да искате полицаитъ да бждатъ почтени и сериозни хора, но недейте мисли, че при днешнитъ условия явната полиция е охраната. Идете въ Парижъ — Вие сте ходили въ чужбина — ...

Д-ръ А. Цановъ (р): Излишни сѫ полицейскитъ инспектори.

Министър-председател Н. Мушанов: Не сѫ излишни. Вие ни казвате, че институтътъ Обществена безопасност е безполезенъ и вреденъ. Критикувайте дѣлата. Извинете, азъ Ви прекъснахъ, защото смѣтамъ, че си противоречите: сега го хвалите, а по-рано го отричахте.

Д-ръ А. Цановъ (р): Така че, г. г. народни представители, азъ смѣтамъ, че инспекторатътъ — азъ говоря за инспектората и нека бжда разбранъ — службитъ на охрѣжнитъ полицейски инспектори могатъ и трѣбва да бждатъ съкратени — това е моята теза. Азъ не говоря противъ тайната полиция. Другъ направи снощи предложение — г. Иванъ Ангеловъ. Той каза: „Да се махне тайната полиция!“

Министър-председател Н. Мушанов: Той на шега го каза.

Д-ръ А. Цановъ (р): Не е на шега. Тукъ на шега никой не говори.

С. Мемчиловъ (нац. л. о): Това е мнението на новата политическа формация!

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Той го осукваше половинъ часъ, за да каже, че е пакъ за силната власт. Че на шега е казано това, на шега е.

П. Напетовъ (раб): Като нѣма тайна полиция, кой ще прави провокации?

Министър д-ръ А. Гиргинов: Ето там, (Сочи работнищит) ще вдигнат паметник на онзи, който унищожи инспекторит.

П. Напетов (раб): Кой ще съчинява тогава нашит позиви, които Вие четохте — за ново въоръжено въстание на 1 май?

Министър-председател Н. Мушанов: Слушай, ти хемъ критикуваш, хемъ те е страх да не стане нщо. Азъ Ви познавамъ Васъ. Я си гледайте работата.

Д-ръ А. Цанов (р): Така че — да бжда разбранъ — азъ смѣтамъ, че службит на 16-тѣ окръжни полицейски инспектори трѣбва да бждатъ съкратени. Отъ това ще се получи икономия 1½ милиона лева.

Нѣкой отъ сговористит: Предложение ли правите?

Д-ръ А. Цанов (р): Не правя предложение. Говоря общо по бюджетопроекта. Азъ вѣрвамъ, че вие (Кѣмъ сговористит) ще го направите, защото сега нѣмате нужда отъ полицията.

По-нататкъ, г-да! Азъ не говоря а ргог. Събиралъ съмъ сведения. Въ Видинъ има около десетина души полицейски агенти и тѣхната работа е бездѣлие. Отъ справката, която направихъ отъ двама най-вещи отъ тѣхъ, оказа се, че Видинското окръжно управление или Видинската полицейска инспекция би могла да извършва своята служба акуратно, безъ всѣкакъв промахъ, само съ 4 души. Значи останалото е излишно.

Б. Кръстев (раб): Нѣма да има кой да бие депутатит.

Министър-председател Н. Мушанов: Ако васъ ви нѣма, ще станатъ излишни. Додето сте тукъ, тѣ сж нуждни.

П. Напетов (раб): Полицията не служи на работническата класа, а на чорбаджит.

Д-ръ А. Цанов (р): Г. г. народни представители! Други съкращения биха могли да се направятъ общо и отъ заплатит на голѣмит чиновници, може би ще бжда обвиненъ тукъ въ ересь. Когато се дебатираше бюджетътъ по принципъ, нѣкои лансираха мисълта, че нито единъ чиновникъ не трѣбва да получава по-голѣма заплата отъ тази на народния представител и се мотивираха. Считаю, г. г. народни представители, че голѣмит заплати отъ 13.000 л., 9.000 л. и пр. следва да се намалят. Пирамидата на чиновническит заплати трѣбва да получи една по-малка височина. Животътъ е доста поевтинѣлъ и можемъ да наложимъ едно по-голѣмо намаление на заплатит на голѣмит чиновници.

Но има и друго едно по-веско съображение. Г. г. народни представители! Ние всички сме на единъ стопански фронтъ. Вие виждате, нашиятъ земеделецъ е намалѣлъ доходитъ си съ 50—60—70%. Фалиратъ търговци, фабриканти, затварятъ се фабрики, всички сме въ този кипежъ, на този стопански фронтъ, всички търпимъ лишения. Даже и свободнитъ професии сж въ криза. Вземете адвокатитъ, вземете лѣкаритъ. Кой адвокатъ или лѣкаръ съ срѣдна клиентела днесъ може да изкара 10—12 хиляди лева месечно? Най-добритъ адвокати въ провинцията днесъ сж доволни, ако могатъ да изкаратъ 6—8 хиляди лева. То е максималното. Е, добре, азъ питамъ: кое ни дава основание да извадимъ голѣмит чиновници отъ този стопански фронтъ, да ги поставимъ въ тила, за да не понесатъ и тѣ известни поражения?

Министър-председател Н. Мушанов: А когато адвокатитъ взимаха по 20.000 л. на месецъ, тогава казваха ли да се увеличатъ заплатит на чиновницит?

Д-ръ А. Цанов (р): Адвокатит не издържатъ държавата, а еснафътъ и земеделецътъ. А доходит на народа днесъ сж намалени съ повече отъ 60%—70%.

Министър д-ръ А. Гиргинов: Имаше адвокати, които бѣха поканени да заематъ служби, но отказаха. И сега има адвокати, които взематъ голѣми суми и не желаятъ служба.

Д-ръ А. Цанов (р): Така че при това положение биха могли да се направятъ и тукъ известни съкращения.

Ще ми позволите да отида още по-нататкъ, да бжда още по-искренъ, и бждете увѣрени, че не говоря това само азъ. Азъ съмъ изразител на онова, което се говори въ всички села, въ всички кѣтове на нашата страна. Въ непосредственъ контактъ съмъ всѣки денъ съ селяни и граждани и мога да кажа, че тамъ просто се удивляватъ на нашата въздържаностъ, да не кажа голѣма дума, за много работи, които ние тукъ не можемъ да разберемъ.

Г. г. народни представители! Въ бюджетопроекта сж предвидени суми — § 10 — за наемане, купуване и поддръжане превозни срѣдства. Г. проф. Петко Стояновъ, не другъ — хайде, той е вашъ човѣкъ (Сочи къмъ министра на вътрешнитъ работи) — констатира... (Смѣхъ всрѣдъ лѣвницата)

Нѣкой отъ демократит: А ти кой си?

Д-ръ А. Цанов (р): Той е вашъ, не е нашъ; него вече и по давностъ го печелите; той ви е подданикъ вече. — Той констатира, че за автомобили, за превозни срѣдства се изживяватъ годишно около 110 милиона лева. Да кажемъ, че не сж 110, шкартъ 50%, не 50%, 70% — това сж пакъ 30 милиона лева. Знаете ли колко много дразнятъ тѣзи „дребни“ работи? Предполагамъ, че ще чуя възражението: „Че за тая ли дреболия се уловихте?“

Министър-председател Н. Мушанов: Не, не!

Д-ръ А. Цанов (р): Знаете ли тѣзи работи колко много дразнятъ хората? Малко психология трѣбва. И дѣцата вече знаятъ номерата на държавнитъ автомобили. Минава автомобилъ и единъ ми казва: „Това е автомобилътъ на Муравиевъ“. — Откъде знаешъ, го питамъ. — „Знаю му номера“ — едикоиси е. — „Това е автомобилътъ на Мушановъ“.

Министър-председател Н. Мушанов: Е, де сте ме виждали, когато азъ не съмъ излизалъ съ автомобилъ въ провинцията?

Д-ръ А. Цанов (р): За София говоря.

Министър д-ръ А. Гиргинов: Азъ не зная номера на автомобила си, а хората ще го знаятъ! (Оживление)

Д-ръ А. Цанов (р): Мисълта ми е, че хората на Народния блокъ трѣбва да дадатъ едно управление такова, каквото действително нашитъ избиратели сж го очаквали. Може би има много предвзето, може би има много пресилено въ тѣзи искания, но, г-да, азъ смѣтамъ, че Народниятъ блокъ има голѣмата задача да задържи, да обедини всички онѣзи, които на 21 юний сж го следвали. И само отъ това гледище да излѣзете, ще разберете, че ще трѣбва да направимъ известни ограничения.

Министър-председател Н. Мушанов: Туй е право. Трѣбва да наредимъ служенето съ държавни съобщителни срѣдства, и това ще стане. Говорили сме това. Кое е сериозно, сериозно е.

Д-ръ А. Цанов (р): Следователно, ако бихме искали да дадемъ единъ бюджетъ такъв, какъвто очакватъ нашитъ избиратели, тогава такива голѣми суми отъ 900 хиляди лева не трѣбва да фигуриратъ въ него.

Г. г. народни представители! Ще трѣбва обезателно да се махнатъ и автомобилитъ на окръжнитъ управители и файтонитъ на околийскитъ началници. Тѣ могатъ съ единъ конь да си служатъ. Да се разберемъ. България не е Ел-дорадо.

И. Драгойски (д): Околийскитъ началникъ има само единъ конь и му се предвиждатъ пари за фуражъ.

Д-ръ А. Цанов (р): Въ Видинъ има и автомобилъ, и файтонъ, и файтонътъ служи за агитация, а не се използва за служба.

Така че, г. г. народни представители, тѣй както е представенъ бюджетопроектътъ, азъ смѣтамъ, че могатъ да се направятъ известни съкращения, съкращения, отъ които, като ги сумирате, ще получите една сума не по-малка отъ 35 милиона лева.

П. Попивановъ (з): Г. Цановъ! Моля Ви се, криво се разбра тукъ. Вие нали не сте противъ автомобилитъ на г. г. министрит?

Д-ръ А. Цановъ (р): И против тѣхъ съмъ.

П. Попивановъ (з): И против тѣхъ ли?

Д-ръ А. Цановъ (р): Да, да.

П. Попивановъ (з): Много далечъ отивате тогава.

Д-ръ А. Цановъ (р): Не отивамъ много далечъ, защото на всѣки министъръ, уважаеми господине, могатъ да се предвидятъ пѣтни пари, за да си наеме автомобилъ, които нѣма да бждатъ милиони.

П. Попивановъ (з): То е все сѣщото, само че трѣбва да търси чужди автомобили.

Д-ръ А. Цановъ (р): То е въпросъ на разбиране.

Н. Захариевъ (з): Въпросъ на демагогия.

Д-ръ А. Цановъ (р): Г. г. народни представители! Азъ искамъ да се спра на още единъ въпросъ.

Д. Икономовъ (раб): Смѣните си ролята съ Сговора...

Н. Захариевъ (з): Въ Русия всѣки комисаръ има аеропланъ.

А. Циганчевъ (з): Само министърътъ да се вози на автомобилъ, не другъ.

Д-ръ А. Цановъ (р): По-хубаво е да му се дадатъ пѣтни пари и да си наеме автомобилъ.

Г. г. народни представители! Г. министърътъ на вътрешнитѣ работи ме предизвика да кажа нѣколко думи и за отношенията на централната властъ къмъ самоуправителнитѣ тѣла и азъ ще ги кажа. Повтарямъ, г-да: азъ държа на Народния блокъ затуй, защото Народниятъ блокъ е една държавна необходимостъ. Нѣщо повече. Смѣтамъ, че партийнитѣ борби между партиитѣ на демокрацията, на реда и законността въ бждеще ще трѣбва да се притѣпятъ. Смѣтамъ сѣщо, че само тогава, когато сѣществуватъ голѣми обществени сили въ страната, ще бждемъ предпазени отъ голѣмитѣ сѣтресения, които преживяватъ всички народи, сѣседни и по-далечни.

В. Коевски (нац. л): (Казва нѣщо)

Д-ръ А. Цановъ (р): Азъ ще дойда и до тамъ и ще ме разберете, уважаеми господине.

В. Коевски (нац. л): Нѣма да разбере нищо.

Д-ръ А. Цановъ (р): Всичко ще разберете.

Въ миналото една практика е сѣществувала у насъ: винаги централната властъ да се налага въ общинитѣ и да ги държи въ своитѣ ръце. Обяснението, г. г. народни представители, е много просто. Въ миналото у насъ царуваше личенъ режимъ, властта се повѣряваше по благоволение на този или онзи и много естествено е, че този, който получаваше даромъ държавната властъ, трѣбваше по единъ или другъ начинъ да изнуди народната воля, за да закрепи и задържи тази властъ. Този духъ на миналото трѣбва окончателно да изчезне отъ всички политически сръбди. Върху туй, трѣбва да бждемъ наясно. Защото, съгласете се, това минало струва извънредно много на нашия народъ. То ни закара единъ пѣтъ въ Букурещъ и единъ пѣтъ въ Ньойи. Азъ не искамъ да упрѣквамъ г. министра на вътрешнитѣ работи и да го обвинявамъ въ това, че той е заразенъ отъ духа на миналото, но азъ не мога да премълча обстоятелството, че ставатъ работи, които ни напомнятъ за миналото. Ще спомена за Видинъ. Въ Видинъ кметътъ си подава оставката и съветътъ я приема, обаче министърътъ не я приема. По силата на кой законъ — това ми остана неизвестно. 50 дни наредъ азъ моля всѣки денъ да се утвърди новиятъ кметъ — г. министърътъ не го утвърждава.

В. Коевски (нац. л): Защо досега не сте направила питане?

Д-ръ А. Цановъ (р): Затуй, защото много пѣти ходихъ азъ при г. министра на вътрешнитѣ работи и очаквахъ да се коригира.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Окрѣжниятъ управителъ ми докладваше, че не трѣбва да се утвърждава, защото общинскиятъ съветъ искалъ да се разтурни.

С. Омарчевски (з): Много работи бърка този окрѣженъ управителъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Какво бърка? Азъ гледамъ преписката; азъ на презумица не действамъ; азъ не мога да действамъ произволно.

Д-ръ А. Цановъ (р): Г. г. народни представители! Азъ скърбя, че и днесъ, следъ голѣмитѣ усилия, които ние полагаме, за да установимъ единъ режимъ на народо-властие, може да се случватъ такива печални инциденти. Недейте забравя, че когато ние поехме властта, въ нашия манифестъ къмъ българския народъ изрично казваме въ пунктъ първи: „Запазване търновската конституция и гарантиране на осветенитѣ отъ нея права и свободи на българскитѣ граждани. Азъ питамъ, по силата на кой законъ не се позволява на българскитѣ граждани да избиратъ кметове, по силата на кой законъ единъ кметъ не се утвърждава около 50 дни отъ Васъ? А той не е билъ утвърденъ 50 дни, за да може въ това време обществената безопасностъ да застави нѣколко души общински съветници да си дадатъ оставкитѣ, както и ги застави.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Не е вѣрно нито че 50 дни не е било дадено утвърждение, нито че обществената безопасностъ се е занимавала съ тѣзи работи.

Д-ръ А. Цановъ (р): Г. Гиргиновъ! Азъ отговарямъ съ честта си.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Приемамъ една анкета, за да видите, че не е вѣрно.

Д-ръ А. Цановъ (р): На съветника Аврамъ Пинкасъ се направи актъ, че ималъ нѣкакво буренатротоара. Отидохъ сѣщия денъ да видя и намѣрахъ 20 бурета на 20 други мѣста. На х. Ангелъ Тодоровъ, търговецъ, се подхвърли единъ драмъ въ дюкяна и му се състави актъ за 5.000 л. И първиятъ, и вториятъ актъ паднаха въ сѣда. На Аврамъ Пинкасъ се трошиха прозорцитѣ 2—3 дена подредъ. Тѣзи работи не сж въ реда на нѣщата и г. министърътъ ще трѣбва да си вземе бележка.

Трѣбва да подчертая предъ Народното събрание, че ако говоря отъ тази трибуна, не говоря само отъ свое име. Ако се касаеше само за накрѣнение мое лично честолюбие, азъ бихъ могълъ да преглѣтна. Но задъ мене стоятъ хиляди избиратели, които искатъ да разбератъ дали ще продължаваме да управляваме страната по този начинъ или ще вървимъ по онзи пѣтъ, който е начертанъ въ нашия манифестъ.

И. Симеоновъ (д): (Казва нѣщо)

Д-ръ А. Цановъ (р): Азъ ще кажа нѣщо и за онзи край, отъ кждето е онзи, който приказва отъ онова кюше. Г. министре! Известна ли Ви е наказателната заповѣдъ № 33 на фердинандския околийски началникъ? Ако не Ви е известна, азъ ще Ви я прочета: (Чете) „Фердинандски околийски началникъ. Наказателна заповѣдъ № 33 отъ 12 май 1932 г. Глобява се общинскиятъ съветникъ Василь Велковъ за това, че въпрѣки предписанието № 4.388 отъ 19 априлъ 1932 г. на врачанския окрѣженъ управителъ, въ което се казва, че не могатъ да бждатъ избрани и утвърдени за кметъ и помощници съветницитѣ Василь Велковъ и Спасъ Лаловъ, е гласувалъ и избралъ за кметъ В. Велковъ и за помощникъ-кметъ С. Лаловъ, съ което е нарушилъ чл. 475 отъ наказателния законъ, да заплати 2.000 л. въ полза на държавното съкровище“ и т. н.

И. Симеоновъ (д): Това е една грѣшка и постановлението е отхвърлено. Ето истината.

Д-ръ А. Цановъ (р): Заповѣдта е подписана отъ околийския началникъ Г. П. Семерджиевъ.

С. Омарчевски (з): Тя показва колко е той съ ума си.

П. Фенерковъ (раб): Въ с. Бутѣовци, Орѣховско, и до днесъ днешниятъ общината не е предадена на новозизбрания съветъ.

И. Симеоновъ (д): Да млъчиш! Ти продаде на Стовора общинското съветничество за 2.000 л. Не те ли е срамъ?

П. Фенерковъ (раб): (Възразява нѣщо)

Председателътъ: (Силно звъни)

И. Симеоновъ (д): Искамъ анкета.

Председателътъ: (Продължава да звъни) Г-да! Спрете. Азъ намѣрихъ, че за вашитѣ препирни нѣма другъ цѣръ, освенъ, когато се карате, да ви звъня силно, за да не можете да се чувате и да не се пререкавате и сиразавате.

Д-ръ А. Цановъ (р): Азъ ще ви цитирамъ още една заповѣдъ. Кметътъ Божиновъ Симеоновъ е глобенъ съгласно § 5 п. 6, защото не е записалъ въ картата си новото си звание кметъ, а е още обрѣгналъ като земледѣлецъ. Затуй е глобенъ съ 2.000 л.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Въ кое село?

Д-ръ А. Цановъ (р): Въ с. Камена Рикса, Фердинандско.

Такива заповѣди, г. г. народни представители, азъ мога да ви събера една дузина. Нашиятъ приятелъ, кметътъ Кръстю П. Ницовъ, е глобенъ; други наши приятели, които не сж кандисали да си подадатъ оставитѣ, за да бждатъ избрани удобни на околийскитѣ началници лица, тоже сж глобени. Ние сме обрѣгнали вече, на мене не ми правятъ впечатление тѣзи нѣща, защото въ времето на Стовора имаше близо единъ милионъ и повече лева глоби. То бѣше единъ невѣобразимъ тормозъ. Само единъ селянинъ отъ Ново-село, Видинско, имаше 20—30 постановления. Но вие не можете да си представите, колко е тежко положението на единъ земледѣлецъ, на единъ гражданинъ, който иска да изпълни доблестно дълга си къмъ страната и къмъ своитѣ приятели, когато бжде принуденъ въ тая криза да търси 50—60 хиляди лева, за да може да се яви предъ съда да пледира своята невинностъ. Даже г. Ляпчевъ единъ път бѣше възмутенъ и даде нареждане да се отмѣнятъ една голѣма частъ отъ тия глоби, а после много отъ тия глоби бѣха амнистирани. Г. г. народни представители! Азъ ще повторя думитѣ, казани отъ единъ нашъ държавникъ: „Духътъ на миналото витае надъ насъ“. Да не ми се сърди г. министърътъ, но този духъ витае и днесъ надъ насъ. Разбира се, това зависи отъ културата на човѣка. Има хора, които сж освободени отъ тоя духъ на миналото, но има други, които смѣтатъ, че вършатъ голѣма работа като тормозятъ хората и искатъ по такъвъ начинъ да си създаватъ партия. Азъ твърдя, че не тази е позицията на Народния блокъ. Народниятъ блокъ е възвестилъ, че ще се бори въ името на голѣмитѣ свободи на българския народъ. А тия свободи сж абсолютни, и никакъвъ компромисъ не може да се прави въ това отношение. (Ржкоплѣскания)

И. Симеоновъ (д): Слабо се чуватъ ржкоплѣсканията.

Д-ръ А. Цановъ (р): Тукъ е мѣстото, г. г. народни представители, да подчертая, че се прави една голѣма тактическа грѣшка, че е възприета една погрѣшна тактика по отношение на онѣзи. (Сочи работницитѣ) Тѣ или сж легални, или сж нелегални, или иматъ права, или нѣматъ такива, като членове на една партия. Но да имъ разрешавашъ събрания и следъ това да ги биешъ, това не го разбирамъ.

С. Мошановъ (д. сг): Белкимъ има такива работи!

Д-ръ А. Цановъ (р): Азъ винаги съмъ билъ съ тѣхъ на два различни полюса и заявявамъ, че съмъ готовъ да се бия доблестно на барикадитѣ, ако има да става това единъ денъ, но не мога да търпя нападения изъ засада и кокошкарлъкъ. Въ това отношение г. министърътъ е длъженъ да се коригира.

Г. г. народни представители! Ние имаме единъ законъ за защита на държавата и тоя законъ за защита на държавата е достатъченъ да ги постави на мѣстото имъ. Г. министърътъ може въ всѣки моментъ да вземе нужнитѣ мѣрки и ние ще го подкрепимъ, за да престанатъ да провокиратъ и напустнатъ Парламента. Но да се прибѣгва до онѣзи похвати, до които сега се прибѣгва, за да бждемъ обвинявани и ние единъ денъ въ противодържавие и третираны като комунисти, азъ благодаря. Крайнитѣ партии, лѣвитѣ партии най-лесно могатъ да попаднатъ подъ ударитѣ на едно такова разбиране. Каквото ни се сервира днесъ отъ г. Гиргиновъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Какво разбиране ви сервирамъ?

Д-ръ А. Цановъ (р): Това разбиране, че работницитѣ не могатъ да правятъ събрания, а да бждатъ легални сж-щевременно.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Нищо подобно.

Д-ръ А. Цановъ (р): Азъ зная, че въ Видинско сж разрешавани събрания на работницитѣ, тѣ се събератъ, но полицията почва да ги бие и тѣ минаватъ за мъченици.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Нищо подобно не зная. Това не е вършено отъ моята полиция. Кажете ми случаи, за да ги проверя.

В. Коевски (нац. л): Г. Цановъ! Отъ Ваше име ли говорите или отъ името на вашата парламентарна група?

Д-ръ А. Цановъ (р): Казахъ, че отъ свое име говоря.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. Цановъ дойде въ Народния блокъ следъ като Народниятъ блокъ бѣше съставенъ, за да се кандидатира. Той дойде по милостъ на г. Костуркова. Преди това бѣше изключенъ отъ г. Костуркова, защото бѣше създавалъ нова партия.

С. Мошановъ (д. сг): Не можете да нападате единъ човѣкъ за това, че има политически куражъ.

Д-ръ А. Цановъ (р): Азъ мислѣхъ, г. министре, че имате доблестъ и че не говорите неистини.

С. Мошановъ (д. сг): Заради политическия му куражъ не можете да го критикувате.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. д-ръ Цановъ дойде въ Народния блокъ, когато бѣхме го вече създали. Преди това той бѣше образувалъ нова партия, но като видѣ, че Народниятъ блокъ ще спечели изборитѣ, заради единъ мандатъ напустиа онзи нещастенъ човѣкъ Илия Георговъ, съ когото бѣше изключенъ и дойде при насъ, прехвърли се въ блока.

Нѣкой отъ работницитѣ: Неустойка!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: И азъ зная да говоря. Има много работи да се кажатъ за Видинъ. И азъ мога да говоря за околийски началници и окръжни управители.

Д-ръ А. Цановъ (р): Азъ казвамъ това, което е истина. Въ всѣки случай, едно ще ви кажа.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: И това, което азъ Ви казвамъ, и то е истина. Вие нѣма да плачете тукъ за Народния блокъ, защото, когато се прѣзвѣше Народниятъ блокъ, Вие се борѣхте противъ него. Вие правихте конспирация противъ Народния блокъ. Вашитѣ приятели въ Народния блокъ Ви прокълнаха тогава, че изневърявате на идеалитѣ на Найчо Цановъ и на Радикалната партия, като отивате съ други.

Д-ръ А. Цановъ (р): Понеже повдигнахте този въпросъ, ще ми позволите да ви кажа какъ е било. Не е вѣрно, че азъ съмъ кандидатиранъ отъ Народния блокъ, въ смисълъ, че съмъ кандидатиранъ по благоволение.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Да, кандидатиранъ бѣхте по благоволение на г. Костурковъ, защото бѣхте изключенъ отъ вашитѣ приятели.

Д-ръ А. Цановъ (р): Нашитѣ усилия бѣха насочени въ друга посока: да създадемъ една по-идейна концентрация, ...

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Да, да, много идейна!

Д-ръ А. Цановъ (р): ... за да можемъ по-енергично и съ по-голѣмо достойнство да изнесемъ позицитѣ на демокрацията.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Да, да! Начело съ единъ докторъ психиатъръ — д-ръ Кръстниковъ. Имате нужда отъ шефъ психиатъръ! Въ България има много луди хора. Имаше нужда той да бжде шефъ на една партия.

В. Коевски (нац. д.): Как щѣхте да създадете тая нова идейна партия? Съ каква комбинация?

Министъръ г-ръ А. Гиргиновъ: Да я чуемъ.

Д-ръ А. Цановъ (р.): Ще я чуете, г. Гиргиновъ. — Тогава, когато ние пледирахме за създаване лѣвия блокъ, ние не изключвахме едно разбиращество между лѣвни и дѣсни блокъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Затова Ви изключиха г. г. Костурковъ и Деневъ.

Д-ръ А. Цановъ (р.): Г. Омарчевски бѣше на събраниято, когато азъ говорихъ, че се образува лѣвъ блокъ, но трѣбваше да се знае, че за сваляне на правителството е нужна една голѣма концентрация.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Но се преметнахте веднага при Народния блокъ.

Д-ръ А. Цановъ (р.): Освенъ г. Омарчевски, тамъ бѣха и г. г. Георги Марковъ, Радоловъ и др., които съжаляваха, че не сѣ тукъ.

Н. Захариевъ (з.): Вие казахте, че не по Ваша вина не се е осъществила идеята за лѣвия блокъ. По чия вина?

Д-ръ А. Цановъ (р.): По вина на Георги Марковъ.

Н. Захариевъ (з.): А, значи отъ Георги Марковъ зависи България! Азъ рекохъ да не е по вина на самия народъ!

Д-ръ А. Цановъ (р.): Г-да! Азъ свършвамъ. Не е време да влизамъ въ дълги подробности по тая работа.

В. Коевски (нац. д.): Защо да не е интересно? Интересно е, защото Васъ Ви обвиняватъ, че сте продали идейния лѣвъ блокъ за единъ мандатъ.

Д-ръ А. Цановъ (р.): Ние трѣбваше да излиземъ отъ този батакъ и да се освободимъ отъ това минало, което ни е душно и още много ще ни дѣла. Азъ сѣтамъ, казаното засега е достатъчно. За мене, г. г. народни представители, е ясно едно: че пѣтѣтъ на миналото не може да се следва. Безъ да атакувамъ Народния блокъ азъ изявявамъ недоволството си отъ министъра на вътрешнитѣ работи и неговитѣ органи и поддържамъ, че сѣмъ единъ отъ горещитѣ привърженици на идеята за обединение на общественитѣ сили. Въ нашата партия, въ нашитѣ конгреси азъ сѣмъ ратуваа отъ години наредъ за тая идея, за да може да се създаде една голѣма прѣчка за вършенето на личния режимъ. Защото голѣмитѣ злини въ България сѣ произлизали само отъ разпокъсаността на общественитѣ сили. Интригитѣ, домогванията, отъ какъто и да сѣ, за да може да се печеле политически теренъ тукъ и тамъ, ще докаратъ обезателно до разкъсване на Народния блокъ и на всички, които желаятъ едно заздравяне на политическото положение въ България. Ако ние конспирираме единъ противъ други, ако ние се мѣчимъ да печелимъ поотдѣлно политически теренъ, ако се домогваме да се измѣстваме едни други, тъй както се домогватъ нѣкои, недейте се учудва, че тази обществена сила, Народниятъ блокъ, ще се распадне на съставнитѣ си части и ще дойдемъ до онова положение, когато Фердинандъ брутално разгонваше нашитѣ министри. (Нѣкой отъ мнозинството ржкоплѣска)

С. Мошановъ (д. ср.): Имате си събрания на парламентарното болшинство — трѣбваше тия работи тамъ да се кажатъ.

Н. Попивановъ (з.): Г. Мошановъ! Недейте плака на чужди гробища! По-добре плачете за вашата разпокъсаностъ. (Глъчка)

С. Мошановъ (д. ср.): Малко шега искамъ да направя!

А. Капитановъ (з.): Вие, г. Мошановъ, сте кристаленъ говоръ! Джирсовате всичко на г. Цанковъ, но нѣма кой да ви върва! (Шумъ)

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Христо Статевъ.

Х. Статевъ (нац. д. о.): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Азъ винаги сѣмъ считалъ, че въ едно управление положението на министъра на вътрешнитѣ работи е едно отъ най-дежкатнитѣ. Неговитѣ отговорности сѣ твърде голѣми; изпитанията, на които е подложенъ въ разни времена, сѣ извънредно тежки. Затова една критика на ресора на Министерството на вътрешнитѣ работи или на министъра на вътрешнитѣ работи винаги трѣбваше да се прави съ нужната обективност и, ако щете, съ известна снисходителностъ. Азъ бързамъ да заявя, че далечъ не сподѣлямъ мисълта, че вътрешниятъ министъръ не трѣбваше да бѣде подложенъ на съответна критика, че неговитѣ дѣла не трѣбваше да бѣдатъ всѣкога налице, за да бѣдатъ надлежно оценявани въ различнитѣ моменти, презъ които минава животътъ на държавата. Но често пѣти известни действия на вътрешния министъръ, известни неговѣ похвати, известни неговѣ разбирания се обуславятъ не толкова отъ личнитѣ му субективни качества и таланти, съ които разполага, не толкова отъ идеологията, на която е служилъ и въ служба на която той е дошелъ на голѣмото отговорно мѣсто на министъръ, а му сѣ наложени отъ обективнитѣ условия, при които той трѣбваше да упражнява своята голѣма властъ. И затуй азъ сѣтамъ, че наши другари изпадатъ въ известни увѣчания, като търсятъ да преценятъ дейността на вътрешния министъръ съ огледъ било на неговитѣ разбирания, било на неговата идеология, на която е служилъ, било на неговитѣ качества, било пъкъ на туй, дали има нѣкакви тайни връзки съ нѣкакви отживѣли вече духъ или пъкъ принадлежи на едно течение по-прогресивно за утрешния день. Въ нашия общественъ и политически животъ ние сме имали случаи, когато вътрешни министри сѣмъ били принудени въ единъ моментъ да стѣпятъ на своята идеология, да стѣпятъ на своитѣ принципи, да забравятъ всички оцѣни критики, които въ разни времена презъ своята обществена дейностъ сѣмъ правили на своитѣ политически противници, и когато сѣмъ изправени предъ една голѣма опасностъ, когато сѣмъ застрашени голѣмитѣ интереси на държавата, да действуватъ съ огледъ на онова съзнание и съ огледъ на онези върховенъ дългъ, който трѣбваше да изпълняватъ, за да спасятъ върховитѣ интереси на народа и да запазятъ реда и спокойствието на държавата. Ние имаме най-типиченъ случай отъ тѣзи проявления въ лицето на уважаемия г. Пастуховъ, единъ отъ набелязанитѣ голѣми партийни водачи въ нашия общественъ и политически животъ; единъ човѣкъ, който всѣкога, изхождайки отъ своитѣ разбирания, е билъ безпощаденъ къмъ своитѣ политически противници, единъ човѣкъ, който винаги въ миналото, въ възмущение добросъвестно на своя дългъ на парламентаристъ и упражнявайки известни критики върху управлението, не е щадилъ, когато тукъ или тамъ, въ едно или друго време, известенъ вътрешенъ министъръ е билъ предизвиканъ да проведе една смѣла мѣрка, за да може да спаси обществения редъ. Вие си спомнете голѣмото, тежкото изпитание, на което той бѣше подложенъ въ единъ моментъ въ качеството си на министъръ на вътрешнитѣ работи, когато градътъ се застрашаваше отъ едно голѣмо безредие, когато работнически маси, увлечени отъ свои идеологии, трѣгнаха по единъ пътъ на бунтарство и искаха на всѣка цена да прегазятъ установения законенъ порядъкъ. Той, който винаги по-лесно отъ всѣки другъ политически човѣкъ можеше да намѣри по-други срѣдства, за да се справи съ тази опасностъ, лично застана на площадъ „Св. Недѣля“ и бѣде принуденъ да повика всички редовни и законни сили, които въ подобенъ моментъ трѣбваше да бѣдатъ налице да запазятъ държавата — той мобилизира цѣлата си полиция и повика на помощъ войсковитѣ части. Но то не е най-важното. При повишаването, той има куража и въ съзнание на оня дългъ, който изпълнява, да даде заповѣдъ: „Редътъ на всѣка цена да бѣде запазенъ!“ И ние знаемъ, че въ изпълнението на този дългъ се ладохъ известни жертви, които нашата тѣпа и необуздана партизанска критика и до този моментъ ги навива на прѣстѣтъ си, когато ни дѣлятъ толкова години оттогава и когато, безспорно, не трѣбваше да правимъ неоправдани оценки за единъ актъ и да считаме, че тогава вътрешниятъ миръ е дерайлиранъ отъ своитѣ позиции.

Г. г. народни представители! Азъ принадлежа къмъ една партия, която има злата участъ да събира върху себе си винаги и увлеченията, и недобросъвестната критика на лични партийни и партизански срѣди, но ние никога не бихме желали да даваме нашитѣ преценки и да манифестираме нашитѣ убеждения по тѣзи въпроси, гледайки само да се правимъ на онази незнайна народна

маса, която в един момент само на четири години може да ти даде глас, а през всичкото време натъзи четири години заема мястото на обикновените граждани и се слива с общия вътрешен живот на страната. Думата ми е, следователно, че когато ще правим своята критика на един бюджет, който отразява една политика, и когато ще правим своята преценка на тази политика, преди всичко трябва да бъдем добросъвестни, обективни. Аз искрено съжалявам за тия няколко инциденти, които наблюдавахме вчера в Камарата. Моля да не сметете, че правя някаква лицемерия. Напротив, аз служа на своето убеждение и на убеждението, което изповядва партията, на която принадлежи. Аз повдигам този въпрос не затуй, че може да се създаде едно злораство от тая или от другата страна, г-да, но затуй, защото тъзи нйща, като проявление в Парламента, дават тъжната картина на едно състояние, което не може да не предизвика загриженост и тук (Сочи болшинството), и в тая страна. (Соча опозицията) Защото, какво значи едно управление, какво значи едно правителство да провежда една своя програма, какво значи едно правителство да се опира на едно болшинство? Всичко това се сумира в една дейност, в която всички прозвучава дисонанс се отеква вън и прави следата за една голяма обществена деморализация. В ония стари изживяни времена, които ние всички съ една голяма леснота критикуваме, подобно нйщо бйше най-голямата ерес от гледище на добре разбираня парламентаризъм. Защото правителството само по себе си, в лицето на десетте министри, които провеждат една политика, е безсилно да я проведе, ако то не се опира на едно болшинство, но болшинство, което да е уелваквено в своя мироглед и в своите разбираня. Всяка една пукнатина в другите парламенти — там където парламентаризмът се тегли на възвнът на голямия просветен опит — веднага би предизвикала голями сътресения. Ако всички тъзи нйща, които ние наблюдаваме от една-две седмици у нас, бйха станали в обществено-политическия живот на другите държави, в парламентарните порядки на другите страни, ние щяхме да имаме най-малко 3-4-5 министерски оставки.

А. Капитановъ (з): А, така ли е? Ясно, разбрано! Настойникъ ли ще ни ставашъ?

Х. Статевъ (нац. л. о): Но това не става и по-добре е, че не става. Ние, прочее, продължаваме да си играем на парламентаризъм. Това не става и по-добре е да не става, защото действително тогава ще се чудимъ и ще загубимъ обикновените елементарни понятия, съ които можемъ да измърваме тъзи нйща.

Какво значи да се провежда една политика? То значи, тази политика да намира отгласъ в разбиранята на ония, които я подкрепят. Вие очаквате, ние преди малко изслушавме заключителната част на речта на уважаемия наш другар отъ центъра г. Жеко Маждаровъ, който направи една остра и голяма критика, отричайки досегашната политика на министъра на вътрешните работи.

А. Капитановъ (з): Нищо подобно не е казалъ г. Маждаровъ.

Х. Статевъ (нац. л. о): И в края на краищата той дойде да каже: „Все пакъ, обаче, ние сме за Народния блокъ“. Другъ нашъ другаръ, принадлежащъ къмъ групата на радикалите отъ мнозинството, също така направи една остра и страшна критика. Ако тази критика бйше се направила отъ страна на опозицията, съ изваждането на ние известни нйща, които действително правятъ впечатление, направила и на васъ голямо впечатление, ние всички щяхте да ревнете, щяхте да опровергавате. Но и ние, и ние, и г. министърътъ се задоволихме съ последната му декларация, че той говори отъ свое име. А я си представете 5-6 такива „танета“ на недъла да говорятъ така,...

Д-ръ А. Цановъ (р): Да си съберете устата! Ние не се намираме въ циркъ.

Х. Статевъ (нац. л. о): ... какво ще бйде вашето положение и какво ще бйде положението на правителството, което прави голями усилия, за да може действително да даде съдържание на онуй, което ние непрестанно експлоатираме и тукъ, въ Парламента, и вънъ, въ обществото, че Народниятъ блокъ бйде една необходимостъ за страната? И по начина, по който се извършиха изборите, и по начина, по който се манифестира тази воля, която се изрази презъ време на произвеждането на изборите, върно е, че Народниятъ блокъ излъче съ единъ гражданинъ успѣхъ. Азъ, който искамъ да бйда добросъвестенъ

и обективенъ въ своите разбираня, ще кажа, че въ него моментъ действително народътъ — независимо отъ това какъ бйше подведенъ, какъ бйше излъгавъ, какъ бйше увлеченъ — се прояви единенъ и даде Народния блокъ въ този видъ, въ който го виждаме.

А. Капитановъ (з): Ако бйше за лъжа, ние имаме патентъ за лъжата.

Х. Статевъ (нац. л. о): И ние нйма да престанете да експлоатираме това голямо събитие, създаването на Народния блокъ, дотогава, докогато не разберете, че не формата, която сте си дали, а съдържанието, което ще вложите въ него, даментътъ, спойката, която ще вложите, ще разрешатъ голямата проблема на новата власт.

А. Капитановъ (з): Вие настояници ли ни ставате? Вие говорите на г. Смиловъ, защото сте двама, а се цепите на три.

Г. Тонковъ (з): (Къмъ Х. Статевъ) Ние нймаме нужда отъ Вашите съвети.

Х. Статевъ (нац. л. о): Г. г. народни представители! Азъ казахъ, че когато Народниятъ блокъ пое управлението на държавата, всички счетовъ, че действително е разрешена голямата проблема за новата власт, която въ продължение на 4-5 години занимаваше общественото мнение въ страната, занимаваше политическия животъ въ страната и то съ огледъ да се разреши една друга проблема, тъй наречената проблема за вътрешенъ миръ, за вътрешно успокоение, за създаване условия на едно нормално и спокойно развитие на нашия народъ. Народниятъ блокъ, съ подадения вотъ на българския народъ, формално взе едно господстващо положение въ страната, което го докара и до управлението на държавата.

А. Капитановъ (з): Но ние го признахте едва следъ 21 юний.

Х. Статевъ (нац. л. о): Но за насъ Народниятъ блокъ ще разреши проблемата за народната властъ не съ формалното обособяване на групите, които го образуваша, а съ онази дейностъ, която ще има да проведе въ Парламента, съ онази дейностъ, съ която ще се ятовари при управлението на държавата.

А. Капитановъ (з): Която ние отричате.

Х. Статевъ (нац. л. о): И тогава ние си казахме: ако при нашите условия, при нашите порядки, при нашите партийни отношения може да ставатъ чудеса и безъ предварително уговаряне за методите и начините на управлението на държавата да се пристъпи къмъ това управление, а после да се създаватъ голями въпроси, тогава действително отъ това чудо ще бъдемъ възхитени всички и ще си мѣтаме, че новата властъ започва да се развива.

А. Капитановъ (з): Не щемъ вашата помощъ.

Х. Статевъ (нац. л. о): Но тамъ е голямиятъ трагизъмъ, който ние изживяваме и който ще се отрази въ нашия обществено-политически животъ.

А. Капитановъ (з): Недейте да ни помагате, защото на когото сте помогнали, все е падаль.

Х. Статевъ (нац. л. о): Вие се събрахте четири различни партии, съ четири различни мирогледа, които имате въ по-раншното ви отдѣлно съществуване, заангажирахте вашите усилия въ управлението, безъ предварително да разрешите ония голями проблеми, които днесъ сж на дневенъ редъ, за урегулването на нашия политически, стопански и, ако щете, финансовъ животъ. Отъ тамъ сж вашите стълкновения, вашите недоразумения, защото всички отъ васъ иска да служи на своята програма, на своите разбираня, на своята идеология. Отъ тамъ сж ония недоразумения, които наблюдаваме и които бавно, постепенно, но много скоро внесоха бацила на разрушението...

Нйкой отъ земледѣлците: Въ вашата партия.

Х. Статевъ (нац. л. о): ... въ тая голяма сила, която действително ние имаме, но която успѣхте, по силата на тия недоразумения, да проигравате, и то въ много скоро време.

А. Капитановъ (з): Много се лъжете.

Х. Статевъ (нац. л. о): Ще видимъ дали ние се лъжемъ или вие се лъжете.

А. Капитановъ (з): Вие сигурно не вѣрвате, че вашата партия е разцепена.

Г. Мариновъ (з): По-загубена партия отъ вашата нѣма.

Х. Статевъ (нац. л. о): Г. г. народни представители! Азъ въ началото на моята речъ казахъ, че дейността на министра на вътрешнитѣ работи се обуславя преди всичко отъ известни конкретни условия, при които той има да упражнява своята властъ като министъръ на вътрешнитѣ работи. Администрирането на една държава или по-скоро запазването на вътрешния редъ въ една държава и то въ едно време твърде вулканическо, въ едно време, когато действително страната е застрашена отъ изненади, въ едно време, когато това самопризнание иде отъ много мѣрдавно мѣсто, отъ хората, които днесъ седятъ на първия фронтъ въ управлението на държавата — нѣщо, което вие не можете да отречете — при едно такво време дейността на министра на вътрешнитѣ работи се обуславя изключително отъ тия обективни условия. И мѣрките, които той трѣбва да вземе за запазване на държавата, сѫ преди всичко мѣрки обусловени отъ чувството на неговата голѣма отговорност. И ако нѣкой отъ васъ дръзне да отиде противъ тая негова отговорност, противъ тия негови разбирания, сподѣляни отъ Министерския съветъ, това е развратъ, това е белегъ на голѣмото разложение, което ние наблюдаваме въ вашитѣ срѣди.

А. Буковъ (з): Това е най-голѣмата глупостъ, която може да се каже отъ трибуната на Народното събрание.

А. Капитановъ (з): (Къмъ Х. Статевъ) Много голѣма мантия си наметналъ!

Г. Мариновъ (з): Вие защо се разложихте?

А. Капитановъ (з): Не вижда пожара въ собствената си къща, за чуждитѣ плаче.

А. Буковъ (з): Тя е изгорѣла съвършено.

Х. Статевъ (нац. л. о): Г. г. народни представители! Когато правимъ тия преценки на положението, ние обръщаме вниманието на васъ, които тъй лекомислено можете да се отнасяте къмъ преценките, които добросъвестно ви даваме. А това е единъ атестатъ още по-лошъ за вашето самочувствие въ единъ моментъ, когато в. „Знаме“, въ броя си отъ 2 юний т. г. подъ № 121, въ една уводна бележка, озаглавена „Диктатурата“, дава следната характеристика на положението. (Чете) „Незадоволствата всрѣдъ маситѣ и безъ това сѫ тъй голѣми; кризата, която гнети не само насъ, е тъй отегчителна; не се искатъ много усилия, за да избухне тоя запалителенъ материалъ и страната ни да осъмне предъ анархия или диктатура“.

А. Капитановъ (з): Ами Хитлеръ е тукъ!

Х. Статевъ (нац. л. о): Г-да! Не се искатъ, споредъ преценката на в. „Знаме“, голѣми усилия, за да можемъ ние въ утрешния день да осъмнемъ предъ изненади!

Когато единъ мѣрдавенъ вестникъ, органъ на министра на вътрешнитѣ работи, органъ на министъръ-председателя, дава една такава тѣжната преценка на нашата действителностъ; когато той намира, че ние всѣки моментъ можемъ да осъмнемъ предъ изненади, тогава азъ се чудя действително на вашето безгрижие, на вашия смѣхъ и на лекотата, съ която вие се отнасяте къмъ критиката, която може да се направи въ такъвъ единъ моментъ. Туй показва, особено за ония, които сѫ склонни да се шегуватъ, колко малко разбиратъ дълга си, щомъ като сѫ застанали тукъ да оправдаватъ довърнето на хората, които представляватъ, и да бждатъ съ вѣчната загриженостъ въ усилията, които трѣбва да дадатъ, за да подпомогнатъ усилията на ония, които днесъ сѫ предопредѣлени да управляватъ българската държава.

Г-да! Азъ минавамъ по-нататъкъ. Ние, когато обсъждаме проблемата за вътрешното управление; когато обсъждаме настѣпилото лошо състояние въ нашия вътрешенъ животъ и когато проблемата за нова властъ заангажира усилията и мисълта на всички просвѣтени люди въ тази страна; когато нееднократно ние имаме преценките на водача на Демократическата партия, нашиятъ уважаемъ председателъ г. Малиновъ, който презъ всичкото време на

своето опозиционерство търсѣше формулитѣ, търсѣше пѣтицата за утрешния день, за да намѣри срѣдствата да спаси държавата и ни предпази отъ голѣми, страшни съблжовения — тогава ние наблюдавахме много нѣща, които бѣха белегъ на тревожното време, което ние изживявахме. Тогава ние най-вече се смущавахме отъ тъй нареченитѣ емигрантски нападения, защото не само че действително границитѣ ни не бѣха спокойни, но тѣзи емигранти имаха свои психологически връзки съ своитѣ семейства, въ които семейства винаги тежеше голѣмиятъ гнетъ, голѣмата загриженостъ, голѣмото желание да видятъ своитѣ близки въ роднитѣ си огнища. Отъ една страна, имаме държавата смутена чрезъ изненадитѣ на нападенията по границитѣ — отъ друга страна, имаме гнетящо състояние по къщитѣ, отъ които липсваха толкова много хора.

Другъ е въпросътъ по коя причина тѣ сѫ излѣзли. Тамъ сте прави да се търсятъ отговорности. Но азъ вземамъ положението отъ гледище на онази загриженостъ за вътрешното успокоение, за вътрешното омилотворение на тая страна, за да може действително, психологически успокоенъ народътъ, да се радва на блоковото управление.

Е добре, това положение не се ликвидира изцѣло. Това положение остава, както забеляза г. Жеко Маджаровъ, да тежи върху съвеститѣ и съзнанията на известни сподвижници на Народния блокъ. И права е мисълта на г. Жеко Маджаровъ: „Може би мнозина нѣматъ куража да ме опровергаватъ, но азъ чувствавамъ, че въ сърдцата си тѣ сподѣлятъ моето разбиране“.

Г-да! По-страшно е да чувствувашъ въ себе си известно чегодуване къмъ известни порядки и да нѣмашъ куража да го манифестирашъ. Ако действително преценката на г. Жеко Маджаровъ е вѣрна; ако действително вие въ сърдцето си таете едно негодувание, на което още не му давате да се прояви въ оная сила, която да отговаря на вашата съвестъ и на вашитѣ разбирания, които сте въ правото да имате, това все показва едно болезнено състояние на духоветѣ, което не може да обуславя здравината на вътрешната психическа спойка, която може да има едно здраво управление въ времена тежки, въ времена преизпълнени съ голѣми и мъчно преодолими изпитания. Това е положението. Вие не реагирате.

Но иде по-страшното, което азъ бихъ сѣ посвенилъ да сподѣля съ васъ отъ тая трибуна, но което г. Маджаровъ има куража на своето разбиране, на своето мнение да го изнесе предъ васъ. Той ви каза: „Насъ ни даваха обяснения, даваха ги изъ къшетата, даваха ги въ комиситѣ, докато най-после ние имаме вече обяснението, манифестирано публично предъ българското обществено мнение отъ единъ министъръ отъ кабинета на г. Мушановъ“.

И когато г. Мушановъ казва: „Недейте упрѣква вътрешния министъръ, азъ и правителството носимъ отговорностъ“, той добре слага въпроса. Значи, въпросътъ е правителственъ, въпросътъ е общъ, въпросътъ е на правителственото болшинство, въпросътъ е на блока, въпросътъ е на управлението и отъ тамъ — въпросътъ е на оная обществена преценка, на оная критика, която ние сме длъжни да дадемъ и да оценимъ този голѣмъ фактъ.

Мнозина отъ васъ сѫ изтрѣпнали, а ние бѣхме смутени, когато г. Гичевъ на 2—3 публични събрания, въ 2—3 изявления въ печата каза: „Азъ капитулирамъ предъ окончателното и всецѣло разрешение на въпроса за амнистията, защото имамъ чувството и съмнението, че ако тѣзи господа дойдатъ тукъ, животътъ имъ не може да бжде опасенъ“.

Г-да! Никоя критика, никоя преценка не е могла да бжде по-злокачествена и по-изобличителна за единъ режимъ отъ една подобна преценка, дадена отъ министъръ въ единъ кабинетъ за своя колега, министра на вътрешнитѣ работи, и въобще за единъ кабинетъ, който винаги има куража да казва, че животътъ на гражданитѣ е гарантиранъ.

А. Буковъ (з): Нѣма да хванатъ дикишъ тия приказки.

Х. Статевъ (нац. л. о): Не за дикишъ говоря това. Вие сѫ такива червени конци всѣки день си правите дикишитѣ, та нѣма нужда отъ моя дикишъ. Вие разбирате това много добре. Но азъ бихъ желалъ да направя тази констатация, която е страшна, която, както ви казахъ, е злокачествена и която действително хвърля сѣнка на известни голѣми и страшни подозрения. Любезни г. Буковъ! Вие, който ме апострофирате, знаете ли, че въ продължение на 3 месеца цѣлиятъ сръбски печатъ посвещаваше уводни

статии, някои от които съм запазил и, ако обичате, утре ще ви ги дам, . . .

А. Капитановъ (з): Днес ни ги дай.

Х. Статевъ (нац. л. о): . . . въ които се казваше, че въ нищо няма промяна между режима на Демократическия сговор и новия режим и че както при режима на Сговора нямаше гаранция за живота и за свободата на отделните граждани, тъй-же няма гаранции и при новия режим! Всичко напечатано въ сръбския печат минаваше югославянските граници и прескачаше въ колоните на други вестници, проникваше въ европейското обществено мнение. И вие си създадохте едни голъми и страшни подозрения, които и до днес дежат още и спъват голъмитъ усилия, предприети отъ правителството, за да ликвидира известни вътрешни въпроси, интересувачи и насъ, и васъ, и общитъ интереси на българската държава.

А. Буковъ (з): Гаранциитъ ги дадохме. Тъ сж, че всички вие — паметници на едно минало — сте живи и здрави и днесъ. По-голъма гаранция отъ тая няма да намърите.

С. Мошановъ (д. сг): Но за вашитъ емигранти няма гаранция.

А. Буковъ (з): За отделни лица въ никоя държава няма гаранция. Какъ така!

С. Мошановъ (д. сг): Доволенъ съмъ отъ тая декларация.

П. Попивановъ (з): Още анкета не се е поедприела за вулгарнитъ престъпления и гешефтарства на Сговора. Ние ще трѣбва да вземемъ актъ отъ вашитъ думи, за да пристъпимъ къмъ извършване на една истинска анкета.

Х. Статевъ (нац. л. о): Г. Буковъ! Азъ Ви благодаря за декларацията, която направихте. Тя е много ценна декларация. Тя е въ унисонъ съ препоръката, която сподѣли съ насъ уважаемиятъ министъръ на земледѣлнето — въ момента идеологъ на Земледѣлския съюзъ — който постави позициитъ за бѣдещето сътрудничество и за разбирането, което Земледѣлския съюзъ ще има за напредъ въ управлението на българската държава. Така е. Много отъ васъ, включително и г. Буковъ, и г. Гичевъ, действительно се стараятъ да се проникнатъ отъ желанието, щото действително гаранции да се създадатъ за добрия редъ и за изглаждането на обтегнатитъ отношения между партиятъ, между които миналитъ събития изкопаха дълбока пропасть. И това е най-правиятъ пътъ, най-здравиятъ пътъ — следвайте го! Тамъ ще намърите подкрепата на всички; тамъ вие ще се приближите къмъ едно държавническо разбиране, което ще бѣде критикувано по периферията, но което действително ще намъримъ одобрението на всѣки единъ обективенъ и добросъвестенъ гражданинъ. Следвайте го! Това е моятъ скромнъ съветъ.

Отъ земледѣлцитъ: А-а-а!

П. Попивановъ (з): Добре, че не те послушахме преди 21 юний!

Х. Статевъ (нац. л. о): И гледайте да парализирате всичко онова, което е недобросъвестно и което не сподѣля това разбиране. Но, г. Буковъ, много скоро вие сте опровергани отъ нѣколко гласа, които се обаждатъ тамъ. Вие не сте още преобразили достатъчно закоравѣлата, кристализирана дружбащина, която живѣе ето тамъ! (Сочи народнитъ представители А. Капитановъ и П. Попивановъ)

А. Капитановъ (з): Не Ви е срамъ.

Х. Статевъ (нац. л. о): Говорете! Вие сте типичнитъ представители на дружбащината!

А. Капитановъ (з): Кристализирана дружбащина! Вие ще давате съвети на Земледѣлския съюзъ!

Х. Статевъ (нац. л. о): Защото сте такива, каквито ви виждахме и въ бившия дружбашки режимъ.

А. Капитановъ (з): Вие казахте, че, ако земледѣлскиятъ кракъ стѣпи на властъ, глави ще се търкалятъ; но ето, че ние имаме властта, но нито една глава не е паднала.

Х. Статевъ (нац. л. о): Такива сте вие. Азъ благодаря на г. Буковъ, че ми позволи да ви почувствуваме и ние, да ви почувствуваме и тѣзи. (Сочи министритъ)

А. Буковъ (з): Г. Статевъ! Всички насъ ни възмущава това, че вие се опитвате да ни давате съвети. Затова сж всички тѣзи протести.

Х. Статевъ (нац. л. о): И не се сърдете тогава, че г. министърътъ на вътрешнитъ работи, който ви е единъ ортакъ, и то честенъ ортакъ, който ви е сътрудникъ, и то честенъ сътрудникъ, въ единъ моментъ иска да бѣде не блокътъ министъръ, а министъръ на българската държава, и сегизъ-тогизъ такива разпалени като васъ поставя на съответното мѣсто, за да можете сега вие да го критикувате и да казвате, че той правилъ партизанщина, когато си вземалъ своитъ мърки.

П. Попивановъ (з): Вие тукъ защищавате идеалитъ на Сговора. Вие се сдружихте съ престѣпниците. Вие имате сжция моралъ. Вие предадохте собствената си организация.

Х. Статевъ (нац. л. о): Г. Попивановъ! Ти, който влизаше съ бѣлъ конь въ кръчмитъ, ти, който имашъ образувани дѣла — ти ще искашъ да управлявашъ страната! Непоправими сте.

П. Попивановъ (з): Непоправимъ си ти.

Х. Статевъ (нац. л. о): Непоправими сте и затова позволено е да тежи надъ васъ подозрение, позволени сж и мъркитъ на министра на вътрешнитъ работи, когато отъ време на време ви стѣга. Между васъ има Буковци, има и Гичевци — но има и Попивановци, има и Капитановци, които още живятъ съ споменитъ отъ едно минало, което трѣбваше да бѣде погребано.

П. Попивановъ (з): Никой няма да ви повѣрва.

Т. Тонковъ (з): Отъ тайфата на Радославовъ не остана нищо.

А. Капитановъ (з): Чудно ми е, г. Статевъ, какъ си позволявате да говорите съ такъвъ езикъ — да давате назидания! Трѣбва да държите коректенъ езикъ!

Председателъ (Звъни)

А. Буковъ (з): Г. Статевъ! Моля Ви, недейте използва отделнитъ апострофи, които Ви се правятъ, защото хората се дразнятъ отъ Вашитъ съвети и отъ инсинуациитъ, които отправяте къмъ дѣлата ни група. Това не е почтено.

П. Пупешковъ (д. сг): Всичко е на мегданъ, нищо не може да се скрие.

А. Буковъ (з): Нашата политика е ясна за всички.

Т. Бошнаковъ (з): (Къмъ Х. Статевъ) Преди 21 юний бѣхте поставили въ една карикатура и г. Гичевъ, и Дочо Узуновъ, и г. Малиновъ. А сега давате съвети и плачете за тия хора. Това е безсрамие!

Нѣкой отъ земледѣлцитъ: Я кажете нѣщо за преписката въ адвокатския съветъ по комисионната отъ 300 хиляди лева.

А. Капитановъ (з): Голѣмъ ораторъ, голѣмъ водачъ, ама на малка партия водачъ. Какво да му правишъ!

Председателъ (Звъни) Продължете, г. Статевъ!

Х. Статевъ (нац. л. о): Г. г. народни представители! Искамъ да обърна вашето внимание и на другъ единъ въпросъ, който налага голѣма загриженостъ на ония, които днесъ иматъ отговорността за мира, за спокойствието и за вътрешния редъ въ страната. Азъ ви цитирахъ песимистичната преценка, която е отразена въ вестника на министъръ-председателя и на министра на вътрешнитъ работи — в. „Знаме“. Характеристиката, която е дадена отъ този вестникъ, е твърде отчайваща, . . .

П. Попивановъ (з): А за васъ твърде радостна.

Х. Статевъ (нац. л. о): ... твърде печална и твърде нехармонираща съ оня оптимизъмъ, който въ едно или въ друго време слушае отъ устата на днешните блокови министри.

Г-да! Вързете се въ нашия общественъ и политически животъ, наблюдавайте го, минете отъ официалните партии въ срѣдата на други корпорации, проникнете навсѣкжде, вижте и дайте си добросъвестна преценка, дали можете да бъдете спокойни за утрешния день? Тази предпоставка, която имаме предъ себе си, на една натегната, напоена съ възпламенителни вещества обществена атмосфера, не дава ли най-голъми основания на една властъ съ отговорностъ да вземе своите мѣрки и да си създаде своите инструменти за запазването на вътрешния редъ?

Отъ земледѣлцитѣ: Фантазии!

Х. Статевъ (нац. л. о): Вѣрно е, че голѣма частъ отъ вината за създаването на това положение е въ днешното управление, въ формирането, въ които то се проявява и въ начините, по които то отпочна. Днесъ негодуванието, както се казва въ в. „Знаме“, е голѣмо. Днесъ броженията сѫ много голѣми. Днесъ има една благодатна почва за много политически инициативи, за много политически тежениия и на повърхността на общественъ и политическия животъ, и въ низините, където вашето око не е могло да проникне.

А. Капитановъ (з): Нешастието ви е, че не можате преди 21 юний да разберете съ кого ще отиде българскиятъ народъ.

Х. Статевъ (нац. л. о): Г. Жеко Маджаровъ ви помена за инцидентите, които ставатъ около процеса на Калпакчиевъ. Г. Жеко Маджаровъ основателно е загриженъ за ония проявления на разни безотговорни инициативи, подвзети отъ нѣкакъвъ фашизъмъ, служащъ на известни идеи въ лицето на така наречените разни родолюбиви организации, които въ единъ моментъ се явиха съ по-специални свои предназначения — да будятъ, да култивиратъ чувство на родолюбие въ тая страна, а днесъ вече се формиратъ въ отлѣпни политически съществувания. Такива организации сѫ Родна защита, това е Кубратъ, това сѫ фашистите и най-после това сѫ хитлеристите — най-новата издѣлка на нашия общественъ животъ.

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Ти не би ли влѣзълъ въ нѣ-коя отъ тия организации?

Х. Статевъ (нац. л. о): Всички тия организации сѫ жалки недоразумения въ нашия редовенъ и спокоенъ политически и общественъ животъ, но тѣ сѫ белези за едно управление, за едно аномално политическо време, което ние наблюдаваме. И, ако ние действително сте на висотата на своето положение, ако ние наистина влѣхвате вѣра въ утрешния день, ако вашата властъ бѣше действително твърда и смѣла, ако действително народните маси не наблюдаваха тия сцени, които ставатъ между васъ и които отражаватъ белега на разложението — ние нѣмахме да имаме тия условия въ нашия общественъ животъ, ...

Т. Бошнаковъ (з): Както вълкътъ обикаля 9 години мѣстото, където излязъ магарето, така и ти ще обикаляшъ Министерския съветъ.

Х. Статевъ (нац. л. о): ... които ще даватъ възможностъ на разни политически малчугани съ самоувѣреностъ да правятъ политически партии, за да спасяватъ страната — каквито сѫ разни Калпакчиеви, ...

А. Капитановъ (з): Калпакчиевъ е твой приятель.

Х. Статевъ (нац. л. о): ... каквито сѫ разните фашисти и други израстъци, ...

А. Буковъ (з): Тѣ израстнаха въ ваше време, въ времето на Сговора.

Х. Статевъ (нац. л. о): ... които израстнаха до този моментъ на гнилата почва въ нашия общественъ животъ, която ние създавате.

Т. Тонковъ (з): Тамъ ви е надеждата. Друга надежда ние нѣмате. На тѣхъ се упоавате. (Глъчка)

Председателъ: (Звъни)

Х. Статевъ (нац. л. о): Ние никога не сме разчитали на подобни инициативи. Ние не искате да ме разберете и, ако днесъ не ме разберете, нѣма да мине много време, добре ще ме разберете.

А. Капитановъ (з): А, заканвашъ ли се?

Председателъ: (Звъни)

Х. Статевъ (нац. л. о): Азъ да се заканвамъ на Вие? (Глъчка) Че защо?

А. Капитановъ (з): Защото така се заканвахте и на публично събрание въ Попово.

Х. Статевъ (нац. л. о): Защо ще ви се заканвамъ?

А. Капитановъ (з): Защо тамъ каза, че глави ще се търкалятъ?

Х. Статевъ (нац. л. о): Ако искате моя отговоръ по тоя въпросъ, азъ мога да ви го дамъ. Вѣрно е, г. г. земледѣлци, че ние бѣхте една сила мъжествена, но преди 21 юний. (Възражения отъ земледѣлцитѣ)

Т. Тонковъ (з): Каквато сме и днесъ.

Х. Статевъ (нац. л. о): Но днесъ, когато ние сте впрегнати като коне, когато ние сте впрегнати като катани, като волове, ...

А. Буковъ (з): И това нѣма да хване мѣсто. Нѣма кой да се качва вече на твоята кола.

Х. Статевъ (нац. л. о): ... когато ние сте впрегнати, за да стегнете скърцащата кола на блока — ние не сте вече опасни, ние не представлявате нищо, ние сте въ фалитѣ. ние сте въ разрушение.

Отъ земледѣлцитѣ: О-хо!

Х. Статевъ (нац. л. о): Ние бѣхте опасни по-рано, сега ние сте наемници.

П. Попивановъ (з): Формирали сме се въ борбите, ми-нахме презъ най-жестоки мъчения и излѣзохме калени борци.

Х. Статевъ (нац. л. о): Ние сега сте обуздани, ние сега сѫ намордници, ние сега ще мълчите.

А. Капитановъ (з): Нѣма да мълчимъ.

Х. Статевъ (нац. л. о): Ние вече не сте способни на ония манифестации, които правѣхте едно време. Ние вече сте обезвредени, поради пълния фалитъ на вашите идеи и поради страшното разложение въ вашите срѣди. Ние днесъ разправяхте, че ще давате сражение за разни данѣци, а като ви стѣгнаха юлара, замълчахте.

И. п. Рачевъ (з): Кога ще се цепите още единъ пътъ съ Боянъ Смиловъ?

Х. Статевъ (нац. л. о): Ние вече вървите по единъ пътъ на отстъпление и тѣкмо това може да има известна стойностъ. Но ние бързате да го опровергавате и смѣтате, че съ стария си менталитетъ ще вървите по пътя на държавничеството. Следователно, ...

А. Буковъ (з): Нѣма логика въ думите Ви.

И. п. Рачевъ (з): Можешъ ли да ни кажешъ нѣщо за орѣхите?

Х. Статевъ (нац. л. о): Ние казвате, че ви заплашвамъ. Нѣма да ви заплашвамъ.

Т. Тонковъ (з): Не можешъ да ни заплашвашъ.

Т. Бошнаковъ (з): Ако Генадиевъ бѣше живъ, той щѣше да ти откъсне ушите за онова, което приказвашъ.

Х. Статевъ (нац. л. о): Азъ не си служа съ заплахи; азъ не желая да ви заплашвамъ, не си служа съ тия срѣдства. — А трѣбва да имате предъ видъ, че азъ нееднократно съмъ ималъ случай отъ тая трибуна, когато бѣше ересь за единъ принадлежащъ къмъ друга партия дея-

тель, да направя известна защита на Земледѣлския съюзъ; азъ съмъ ималъ куража на своето мнение. И въ генералнитѣ дебати по отговора на тронната речъ, когато на вашитѣ мѣста бѣше мнозинството на Демократическия сговоръ, съ своята психология, съ своитѣ разбирания и при тогавашната нагласеностъ, която я имаше и у дветѣ страни поради тажнитѣ събития, които се изживѣха, азъ съмъ ималъ случай отъ тукъ да заявя, че за Земледѣлския съюзъ трѣбва да се държи смѣтка.

А. Капитановъ (з): Това бѣше, когато правѣхте заедно съ насъ събрания. Искате пакъ да се качите на нашата каруца!

Х. Статевъ (нац. л. о): Но при условия да се отърсите отъ старитѣ си прийоми. Сега вие не сте вече единъ сериозенъ обектъ, за да можете да бждете въ смѣтка. (Възгласения отъ земледѣлцитѣ)

И. п. Рачевъ (з): Не сте последователенъ.

Х. Статевъ (нац. л. о): Сега искате да правите пакъ безкритично своитѣ опити и да засѣгате наново държавата.

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Отъ името на кой народъ говоришъ тукъ?

А. Капитановъ (з): Групата му не е съ него.

Т. Тонковъ (з): Я кажете, кой е сега съ Васъ?

Х. Статевъ (нац. л. о): Вие не можете да разберете тия истини, които азъ сега ви казвамъ, но по-късно ще разберете, че тѣ сж основателно казани.

П. Попивановъ (з): Сега си обяснявамъ, защо се отцепиха тѣхни хора. Тѣ сж самата провокация!

Х. Статевъ (нац. л. о): И азъ не бихъ желалъ да отида по-нататкъ, за да представя вашата роля, която вие играете и добре ще играете, ако действително останете съ ония разбирания, които се манифестираха тукъ отъ г. Гичева и които днесъ се тоже изисниха отъ г. Букова.

Г-да! Когато азъ характеризирамъ вътрешното положение на страната въ момента, когато гласуваме бюджета-проекта на министра на вътрешнитѣ работи, за да му дамъ срѣдства да провежда една политика за гарантиране вътрешния редъ, азъ не мога да не спомена за всичкото онова нарастнало негодование, което се създаде по силата на другъ единъ дефектъ — не само, бихъ казалъ, вашъ, но дефектъ присѣщъ на нашата общественно-политическа действителностъ; единъ дефектъ, който при всѣка промѣна на режимитѣ създава едно повишено настроение, създава страхъ и трепетъ въ цѣлокупния съставъ на органиитѣ, ...

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: На сговористската партия.

Х. Статевъ (нац. л. о): ... които управляватъ държавата.

Г-да! Въ една Англия, когато става промѣна, тя си има голѣмото политическо значение. Въ една Англия, когато става промѣна, общественото мнение се интересува дотолковъ, доколкото иска да знае какви голѣми, важни проблеми на вътрешната и външна политика ще легнатъ въ програмата на новото правителство, което е дошло следъ промѣната. Но тамъ органиитѣ на държавата, чиновницитѣ, които административатъ, управляватъ държавата, сж спокойни. Защото ересъ не, престѣпление е за всѣки английски министъръ да промѣни органиитѣ на ресора, който той е вземалъ, ако тѣ по сѣдебенъ редъ не сж отстранени отъ функцията, която изпълняватъ. И не напразно за английския министъръ сжествува афоризмътъ — че английскиятъ министъръ не управлява английската държава, той само гледа, наблюдава какъ по-добре да бжде управлявана тя отъ чиновницитѣ, отъ специалиститѣ и компетентнитѣ лица.

Г-да! Сжщото нѣщо е и въ Франция. Тамъ промѣната на режимитѣ не предизвиква промѣна и въ администрацията, въобще промѣна на органиитѣ, които сж ангажирани своитѣ усилия въ администрирането на държавата.

И действително, на какво би приличала французката държава при тѣзи често мѣняващи се правителства, нѣ-

кога въ седмицата, нѣкога въ месеца по три пѣти, ако всѣки новъ министъръ, ако всѣка нова властъ издаваше заповѣди за смѣняване на органиитѣ на изпълнителната власт, на органиитѣ, назначени за администриране на самата държава? За голѣмо нещастие, у насъ това е единъ порокъ, единъ органически дефектъ на нашата общественостъ, на нашитѣ политически разбирания, на нашитѣ партийни домогвания. И ние го почувствувахме извънредно много съ промѣната, която стана. Вѣрно е, че тѣзи промѣни сж неизбѣжни; тѣзи промѣни би трѣбвало да станатъ тамъ, където горе-долу би могло да се намѣри примирението, макаръ че по начало тѣ трѣбва да не ставатъ, ако действително сме обладани отъ благородната амбиция да създадемъ единъ по-спокоенъ общественно-политически порядъкъ въ нашия вътрешенъ животъ. Азъ бихъ адмиралъ всѣко правителство, това правителство би имало една историческа заслуга къмъ нашия народъ и къмъ закрепване на българската държава, ако действително, съ поемането на властъ, си постави голѣмата задача да реализира оня подхвърленъ навремето лозунгъ отъ стария нашъ общественикъ Каравеловъ, че действително съ партия се иде на властъ, но съ партия не се управлява.

А. Капитановъ (з): Сигурно за пръвъ пѣтъ тая работа ти е дошла на ума да я кажешъ тукъ.

Х. Статевъ (нац. л. о): Ние наблюдаваме днесъ недоразумения, които създаватъ едно начало на засилващъ се процесъ на разложение въ вашитѣ срѣди. Туй излиза отъ тамъ именно, че вие действително започнахте съ едни безогледни уволнения ...

А. Капитановъ (з): Вие на 9 юний уволнихте всичко, което бѣше старо.

Х. Статевъ (нац. л. о): ... и започнахте не само съ безогледни уволнения, а съ изгонвания посрѣдъ зима на маса български чиновници.

П. Попивановъ (з): А Вие, като министъръ, още първия день уволнихте поповския агрономъ. Какъ не си споминашъ близкото минало! И проповѣдь дошелъ да държи! Какъ не те е срамъ!

Х. Статевъ (нац. л. о): Българскитѣ чиновници дойдоха до едно страшно и голѣмо изпитание. Г-да! Нѣмаше потрагична участъ, по-трагична сѣдба, отколкото бѣше сѣдбата на българското чиновничество презъ зимата. Колко съвѣсти вне смачкахте, колко убеждения подкупихте, ...

С. Таковъ (з): Но не убихме въ всѣки случай.

Х. Статевъ (нац. л. о): ... колко характери и воли вие превихте ...

А. Капитановъ (з): Но глави не сме съборили.

Х. Статевъ (нац. л. о): ... на български служители, на български чиновници.

П. Попивановъ (з): Тоя обвинителенъ актъ къмъ Васъ си отправате. Я си спомнете колко заповѣди за уволнения подписахте презъ Вашето кратко министерствуване и колко трупи орѣхови изнесохте?

Х. Статевъ (нац. л. о): Изтрѣпнали предъ своята сѣдба, застанали въ ужасъ предъ утрешнитѣ гладни дни, предъ картината на изнемогване, тѣ бѣха принудени да отидатъ на голѣми и страшни компромиси, за да могатъ да запазятъ своето положение.

П. Попивановъ (з): Това е чисто и просто политически тепегьозлукъ.

Х. Статевъ (нац. л. о): И тамъ, където вие не можахте да уволнявате, вие си послужихте съ декларации, за да запазятъ своитѣ мѣста.

А. Буковъ (з): Конкретно, наприимѣръ?

С. Таковъ (з): Ваши партизани давали ли сж декларации?

Х. Статевъ (нац. л. о): Азъ ще ви кажа. И азъ не бихъ желалъ да използвамъ тия нѣща като аргументъ за тезата, която защитавамъ.

А. Капитановъ (з): Желателно е да се подкрепи съ аргументи.

Х. Статевъ (нац. л. о): Азъ ги споменавамъ дотолкозъ, доколкото, когато се говори за вътрешна политика, провеждана отъ различни правителства въ различни времена, това всѣкога е било единъ организационенъ дефектъ, отъ който, безспорно, ние ще трѣбва да се освободимъ.

А. Капитановъ (з): Отъ който вие най-много пострадахте.

Х. Статевъ (нац. л. о): Но за известни партии, които тъй или иначе следваха фатално порядките и нравите на едни подобни постѣпки, за тѣхъ все пакъ можеше да има едно извинение. Но ние виждаме една партия която иска да бѣде напредничава, представителътъ на която имаме честта да слушаме въ последния моментъ преди мене — Радикалната партия — имаща единъ ресорть, въ който 99% отъ чиновниците сѣ специалисти, тамъ понеже не можаша да се замѣняватъ съ други, се пуснаха въ ходъ декларациите: дайте, купувайте съвѣсти, купувайте убеждения, мацкайте воли, преломявайте характери. Опустошавайте и това малко нравствено ценно, което има въ душата на българския желѣзничаръ; . . .

А. Капитановъ (з): Това генерални дебати по бюджета ли сѣ?

Х. Статевъ (нац. л. о): . . . опартизанивайте ги, тѣ ще бѣдятъ голѣмото количество, голѣмата облага, която ще увеличи търбуха на малката Радикална партия, . . .

А. Капитановъ (з): Ако имамъ шестъ души депутати — приказвай противъ радикалитѣ. Щомъ сѣ по-малко, мълчи!

Х. Статевъ (нац. л. о): . . . макаръ такива партизани, които сѣ припечелени съ експлоатиране на залѣка имъ, съ който тѣ препитаватъ себе си и своето семейство, такива припечелени партизани съ изнудване на тѣхнитѣ убеждения сѣ толкова несигурни, колкото несигурно Радикалната партия стоеше на краката си презъ тридесетъ години въ нашия политически животъ.

Т. Бошнаковъ (з): Карай да върви! (Глъчка)

Председателстващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Свършете, г. Статевъ.

Х. Статевъ (нац. л. о): Свършвамъ.

Г-да! Азъ споменахъ всички тия нѣща, защото тѣ сѣ белегъ, който характеризира вътрешното наше разложение; . . .

С. Таковъ (з): Ами забрави ли, като ходихте въ Ючъ-бунаръ да раздавате на циганитѣ бюлетини?

Х. Статевъ (нац. л. о): . . . защото тѣ сѣ белегъ, който чертае една действителност, която ще се преценява по-сино, отколкото е преценена въ първитѣ колони на в. „Знаме“. Едно положение несигурно, неизключващо изненади съ голѣми вътрешни събития за утрешния день.

А. Капитановъ (з): Нѣщо за орѣхитѣ да кажешъ?

Х. Статевъ (нац. л. о): Когато вътрешниятъ министъръ наблюдава всички тѣзи нѣща, когато вътрешниятъ министъръ — независимо отъ състоянието на духа, който тревожи общественно-политическия животъ въ страната — . . .

Т. Бошнаковъ (з): Г. Статевъ! Да бѣше живъ Генадиевъ, като те чуеше да приказвашъ такива глупости, щѣше да ти откъсне ушитѣ.

Х. Статевъ (нац. л. о): . . . когато, казвамъ, единъ министъръ, съ чувство на отговорност, вижда, че той все пакъ има да изпълнява своя дългъ, за да пази гърба си отъ орѣхитѣ и да отбива фронтални атаки — тогава се поставя въпросътъ за срѣдствата, съ които ще може да изпълни, тъй както разбира, своя дългъ.

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: И това било опозиция!

Х. Статевъ (нац. л. о): Да, да, опозиция* сме. Но когато ще третираме въпроси, свързани съ държавната сигурност, за създаването срѣдство за обезпечение на тази сигурност, тамъ ние не можемъ да бѣдемъ опозиционери, тъй както не сме били дори и на васъ, когато вие стремлаво преследвахте всички опозиционни срѣди, отъ която и категория да бѣха тѣ.

С. Таковъ (з): Ако дойдешъ въ нашитѣ обятия, другояче ще приказвашъ.

Х. Статевъ (нац. л. о): Г. г. народни представители! Ето положението, което вече поставя въпроситѣ, които азъ искамъ набързо да засегна и съ това да завърша.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Изтича Ви времето, г. Статевъ.

А. Буковъ, С. Таковъ и други земледѣлци: Нека приказва! (Веселостъ срѣдъ земледѣлцитѣ)

С. Мошановъ (д. сг): Малко жално се смѣете.

Х. Статевъ (нац. л. о): Г-да! Азъ мукъ отъ тукъ преценитѣ, че желанието на известни представители отъ блоковитѣ партии е било българската държава да не бѣдѣла полицейска държава, съ други думи казано, вие, които имате благородната амбиция да свържете вашитѣ усилия въ управлението съ едни моменти на изпитание за васъ, не желаете да се каже, че сте били сътрудници въ управлението на една полицейска държава. И още други нѣща по-куриозни имаме тукъ удоволствието да чуемъ — че когато Народниятъ блокъ управлявалъ, той нѣмалъ нужда отъ полиция!

А. Буковъ (з): Това сѣ художествени сравнения само.

Т. Бошнаковъ (з): Ние имаме нужда отъ честна и почтена полиция, а нѣмаме нужда отъ побойници. Дефектитѣ на полицията ще критикуваме и ще гласуваме бюджетопроекта такъвъ, какъвто е.

Х. Статевъ (нац. л. о): Това, г-да, може да сѣ различни мнения, но затуй защото тия различни мнения изхождатъ отъ болшинството, затуй тѣ представляватъ известна стойност и иматъ за насъ известна цена. Ако тѣ изхождатъ отъ тамъ (Сочи лѣвицата), тѣ щѣха да бѣдатъ невинни, различни мнения, за които никой не може да държи смѣтка. Но понеже сѣ мнения на болшинството, понеже е мнение на единъ г. Жеко Маджаровъ, който не е последенъ въ тая срѣда, понеже е мнение на единъ г. Цановъ, който не е последенъ въ тая група, понеже е мнение на единъ г. Попивановъ, „младиятъ“, „енергичниятъ“, „вѣчно на поста си“ трибунъ въ болшинството, . . .

Отъ земледѣлцитѣ: Браво бе!

Х. Статевъ (нац. л. о): . . . това не е безразлично за насъ. Това сѣ мнения, които изхождатъ отъ едно болшинство, за което ние трѣбва да държимъ смѣтка. Е добре. Какви сѣ тия мнения?

П. Попивановъ (з): (Възражава нѣщо)

Х. Статевъ (нац. л. о): Тѣзи мнения сѣ, че вие, като блокова власть, като власть на управлението, сте нѣмали нужда отъ полиция, защото Народниятъ блокъ билъ достатъчно силенъ, . . .

С. Таковъ (з): Силенъ е.

Х. Статевъ (нац. л. о): . . . за да се справи съ своитѣ врагове, отъ която срѣда и да идатъ тѣ. Абсолютно вѣрно е, че Народниятъ блокъ още за нѣколко дена или месеци ще бѣде силенъ. Но, г-да, има едно смѣшание на понятията. Азъ приемамъ вашата теза, че Народниятъ блокъ е силенъ, за да потъпче всичкитѣ си врагове, отъ която страна и да сѣ тѣ (Възражения отъ земледѣлцитѣ), но какво общо има силата на вашия блокъ, изразена въ тѣзи гласове, които се манифестираха презъ време на произведенитѣ избори, съ ежедневно течещия животъ на нашата държава? Та нима вашитѣ толкозъ стотинъ хиляди гласове сѣ гласове на полицията на г. Гиргиновъ? Тѣ могатъ да бѣдатъ въ даденъ съблжимъ моментъ на единъ фронтъ общъ, но не дай, Боже, да дочакате тия времена, когато ще мобилизирате цѣлото си болшинство и всичкитѣ си гласове, за да се пазите отъ тѣхъ. (Сочи работницитѣ) Азъ говоря за нормалния, за редовния животъ, който еже-

дневно върви предъ насъ, следва своя пътъ съ всичкитъ свои дефекти, съ всички свои отражения на престижността, неизбежна въ живота на обществата, неизбежна и за държавата. Не става въпросъ за политически конфликти, за да има нужда да мобилизирате вашитъ съмишленици отъ блока. Става въпросъ — нека добре да се разбере — за ежедневното, за редовното, за онова, което наблюдаваме сега. И тогава се пита г. министърътъ на вътрешнитъ работи, запитвало се е и правителството: „При туй положение, което ние наблюдаваме, което трѣбва да държимъ подъ своето острожно око, при тая обстановка, която имаме предъ насъ, при тия прояви, които отражаватъ белега на едно обществено смущение, достатъчни ли ми сѣ тѣзи органи, съ които мога всѣки день да кажа, че съмъ готовъ да изпълня своя дългъ и да гарантирамъ сигурността на българската държава?“ Г. Гиргиновъ заявява, че му трѣбватъ толкова и толкова полицаи, че му трѣбватъ толкова инспектори, че му трѣбватъ толкова институции. Опасното е тѣзи органи, тѣзи полицаи да не бждатъ...

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Да не бждатъ бивши сговористи.

Х. Статевъ (нац. л. о.): ... използвани за нуждитъ на известни партизански увлѣчения, такива, каквито Жеко Маджаровъ ги изнесе тукъ предъ насъ. Опасното е полицията да не партизанистува.

М. Дилиановъ (з): Нѣма да вървимъ по вашия кърванъ пътъ.

Х. Статевъ (нац. л. о.): Прекъсва ме и г. Минчо Дилиановъ!

М. Дилиановъ (з): Прекъсвамъ Ви, да!

Председателствуващъ Н. Захариевъ (Звъни)

Х. Статевъ (нац. л. о.): По-добре е този господинъ, поне когато азъ говоря, да мълчи. Сега толкозъ, другъ пътъ ще му отворя и друга страница. (Оживление всрѣдъ земледѣлцитѣ)

Азъ свършвамъ. Когато е въпросъ да се дадатъ сръдства за полицията, тая полиция ще трѣбва вие да я критикувате не за туй, че е развалила смѣткитѣ на известни дружби, а да я критикувате тамъ, където тя действително се е подхлъзнала, за да продължи курса, противъ който вие тѣй ожесточено, а може би тѣй неоснователно въставате.

С. Таковъ (з): Защо да не е основателно туй въставане?

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Свършете, г. Статевъ.

Х. Статевъ (нац. л. о.): Г-да! Азъ свършвамъ, понеже съмъ нееднократно подканванъ отъ г. председателствувания да завърша.

Г-да! Едно недейте забравя. Вие имате най-големия, най-страшения фактъ, фаталния, неизбежния фактъ за васъ, а той е, че колкото повече вие управлявате, по силата на това, че управлявате — макаръ при вашитѣ благородни усилия да създавате позициитѣ, които намиратъ одобрението на общественото мнение и които се създадоха оня день тукъ отъ г. Гичевъ, да станете единъ държавнически елементъ — толкозъ общественото негодувание въ моментитѣ, въ които живѣемъ, ще ви изхабява, тѣй както става въ всички държави. Това е естествениятъ процесъ на изхабяване, по силата на самото управляване. (Възражения отъ земледѣлцитѣ) А понеже вие се титулувате като угрешната надежда за най-сигурната властъ, за най-разполагащата съ сигурни сръдства властъ, не забравяйте, че тукъ имате единъ противникъ, който ви дебне...

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Той васъ дебне, не насъ.

Х. Статевъ (нац. л. о.): ... и срещу който вашитѣ пози, че тѣй ще ги смачкате, че иначе ще ги разпердушините, че нѣма да ги пуснете въ селата и т. н., нѣма да помогнатъ.

А. Капитановъ (з): Само вие ако дойдете, вие ще спасите страната.

Х. Статевъ (нац. л. о.): Азъ не говоря за насъ; азъ говоря за известни обективни условия, които ние наблюдаваме.

А. Капитановъ (з): Кажете становището на партията си.

С. Таковъ (з): На групата си, не на партията си. Тѣ нѣматъ партия.

Х. Статевъ (нац. л. о.): Недейте се сърди на тия тамъ (Сочи работницитѣ), а вземете юрнекъ, вземете примѣръ отъ тѣхъ.

М. Дилиановъ (з): Тѣ сѣ вашѣ рожба.

Х. Статевъ (нац. л. о.): Тѣ може да сѣ рожба на когото и да е; наша ли сѣ, ваша ли сѣ, туй нѣма да ви извини. Важното и трагичното е, че тѣ сѣ единъ реаленъ фактъ, за който трѣбва да държите смѣтка. Тѣ вървятъ праволинейно къмъ своята целъ; тѣ сѣ винаги единодушни.

С. Таковъ (з): Вие защо не сте единодушни?

Х. Статевъ (нац. л. о.): Тамъ нѣма фронтове, тамъ нѣма процѣпи. Тамъ нѣма противна идеология, тамъ има една ясно формулирана идеология, тамъ има една ясно поставена целъ. Отъ кжде се плащатъ тия усилия, отъ кжде се насърчаватъ, какви материални сръдства използватъ — и това нѣма за менъ значение. За менъ има значение едно: че тѣ сѣ въ атака, че тѣ сѣ активни, че тѣ сѣ смѣли, че тѣ непоколебимо вървятъ къмъ своята целъ. Тогава вие съ вашитѣ пози, г. министъръ-председателътъ съ своитѣ пози, вие...

А. Капитановъ (з): Вие съ вашитѣ пози.

Х. Статевъ (нац. л. о.): ... само регистрирате едно безсилие...

Отъ земледѣлцитѣ: Ей-й-й!

Х. Статевъ (нац. л. о.): ... и давате възможностъ на едно засилващо се разложение, което день изъ день се налага въ нашия общественъ и политически животъ.

С. Таковъ (з): Хайде да ги изколимъ за 24 часа!

Х. Статевъ (нац. л. о.): Вие питате за насъ. Ние съ тѣхъ сме наясно: и тѣ знаятъ нашитѣ позиции, и ние знаемъ тѣхнитѣ позиции; и тѣ познаватъ нашитѣ сръдства, и ние познаваме тѣхнитѣ сръдства. Тѣ знаятъ и ние знаемъ, че нѣма да се шегуваме и съ своята готовностъ въ сублимния моментъ ще изпълнимъ своя дългъ. Но тежко и горко на васъ, вие, които свързахте съдбата си съ една пораженска политика, която подготвя разложението на днешната държава, която все пакъ ще намѣри сили да се брани и да излѣзе отъ затрудненията, които вашата кекава блокова властъ ѝ създава. (Ржкоплѣскания отъ националъ-либерали и нѣкои сговористи. Възражения и тропане по банкитѣ отъ земледѣлцитѣ)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представител г. Кръстю Пастуховъ.

К. Пастуховъ (с. д.): Г. г. народни представители! Като последенъ ораторъ и азъ искамъ да кажа нѣколко думи по бюджетопроекта на Министерството на вътрешнитѣ работи, толкозъ повече, че не само ораторитѣ на опозицията, но и нѣкои отъ мнозинството посочиха на много недѣлзи въ вътрешното управление на нашата страна.

Не може да се иска отъ едно правителство, нито отъ единъ министъръ изведнѣжъ да измѣнятъ онова нерядно положение, каквото ние, и по-млади, и по-стари, наблюдаваме като постоянно явление въ нашия политически животъ. Една голѣма проблема за всички партии и за всички правителства, било демократични или умѣрени — малко важатъ имената — е била и си остава: да изгази страната изъ това балканско състояние и да навлѣзе не на думи, а на дѣло въ единъ новъ пътъ на вътрешно управление, което ще рече предъ всички върховенство на закона, както това стои писано въ всички учебници по държавно право и е аксиома на всички управлявани парламентарно страни, съ изключение на Балканитѣ и на Изтокъ, дѣто могатъ да се възхищаватъ отъ една еднолична воля, отъ диктатура или дори отъ мнозинството,

което може да гази закона и да не го уважава. Ние тръбва да се стремим да създадем в нашата страна това, което европейците нарича демокрация, не еднолична воля, аз бих казал и не мнозинство, което да тъпчи закона, но воля, която да уважава закона и свободите, които са дадени на българския народ. Това тръбва да бъде една от постоянните задачи и, без да ви обиждам, мога да заявя, то е задача и на опозицията, то е задача и на правителството, и на мнозинството.

Г. г. народни представители! Всички говорите за едно демократично и парламентарно управление. И всички тръбва да желаем искрено да създадем едно парламентарно управление, а не една въздушна кула, от която въ даден момент едно мнозинство може да се възхити и да обругава противниците си, когато говорят за парламентарния режим и за неговото затвърдяване, а въ един миг цялото това здание да рухне и от Парламента да не остане нищо. Не е ли била почти такава досега, с малки изключения, политическата история на България? Не са ли били епизоди въ нашия политически живот тѣзи управления, които са си задавали за задача да насаждат свобода и законност и да посочат нова политика за уреждане държавните работи? Разгърнете нашата история и вие ще видите, че управленията или са идвали отдолу, за да удовлетворят уж една обществена нужда или по необходимост тѣ са били слагани и държани отгоре, докогато трудните моменти преминат, за да изиграят ролята на една отпочивка въ живота, а по-диръ това да се върне пакъ управлението назадъ.

Г. г. народни представители! Съ васъ ние имаме много спорове — и по начина на съставянето на Блока, като партизани, и по изборите, които станаха на 21 юний — но между насъ и васъ може да има едно съгласие. Каквото и да е било мнението на една партия къмъ дадено съчетание на политическите сили, оптимистично или песимистично — нека го оставя настрана — имаме единъ факт, да държимъ смѣтка за него. И азъ бихъ ви казалъ искрено — това е нашето убеждение — да бъде той изходенъ пунктъ за една нова ера въ живота, да бъде една твърда стъпка къмъ нормализиране положението на нашата страна не на думи, а на дѣло, да бъдемъ способни да признаемъ грѣшките си въ миналото и да не държимъ, че само ние сме били прави, когато сме управлявали, а всички други наши противници са били развалени.

Азъ съ приятностъ чувахъ декларациите на Вергилъ Димовъ и на други оратори, че изъ новъ пакъ ще се върви и ще се откаже съ миналото. Да се откаже съ миналото на старите партии, съ миналото на всички партии! Защото, когато Земледѣлскиятъ съюзъ бѣ въ стихията си, тогава отъ тая трибуна се думаше: „Щепеницата ще враждува и тоя, и она, и всички, когато играе, по гърба имъ“. Това бѣше въ онова време — не го вземайте обидно — когато едно движение бѣше въ стихията си.

Г. Енчевъ (з): То бѣше тогава, когато вие управлявахте заедно съ насъ.

К. Пастуховъ (с. д): Азъ не се кая, че съмъ управлявалъ заедно съ васъ, и не казвамъ, че нѣма грѣшки и въ нашето управление. Но азъ съмъ длъженъ да подчертая, че онова, което е било въ стихията на едно движение току-що минало въ възходъ, не може да се продължава и въ едно нормално време, ако една партия иска да има връзка съ народа ни. Вие ще възразите: „Ние държимъ връзка съ народа“ —

С. Таковъ (з): Имаме тая връзка.

К. Пастуховъ (с. д): ... а азъ ще добавя: който има връзка съ народа ще държи връзка и съ закона, съ разума, съ държавата. Не противопоставяйте народа на закона и на държавата. И не на себе си ще се позова; понеже ме отклонявате, ще се позова на името на единъ голѣмъ французинъ, Валдекъ Русо, който пое управлението преди 30 години въ единъ моментъ на ожесточена борба между реакция и демокрация, монархия и република, свободно училище и клерикализъмъ — когато имаше опасност Франция да удари назадъ и да измѣни на принципите на републиката. На този голѣмъ французинъ, който обедини въ едно управление истинските републиканци съ частъ отъ социалистите дори, когато му възразяваха отъ срѣдата на реакцията: „Вие тръбва да слушате Парижъ“ — нали се мислѣше, че Парижъ е носителъ на новите идеи, а тоя Парижъ въ онова време бѣше буланжиски, той даваше всички мѣста на реакцията и гражданите триумфално манифестираха въ полза на Буланже и неговата политика — когато му възразяваха, казвамъ: „Вие ще дър-

жите смѣтка за Парижъ, той е пѣлътъ на Франция“, както други казватъ у насъ: „Вие ще държите смѣтка за насъ, защото ние сме пѣлътъ“, той, Валдекъ Русо имъ отговори: „Азъ държа смѣтка, но подъ едно условие, че и тѣ ще държатъ смѣтка за Франция“. И така тръбва и да бъде.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Но безъ Ка-стелно и безъ Флоке, буланжизмътъ нѣмаше да бъде сло-менъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Извинете, г. Пасту-ховъ.

Г. г. народни представители! Часътъ е 8.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Моля да се про-дължи заседанието до приемане на бюджетопроекта.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Които г. г. народни представители са съгласни съ предложението на г. мини-стъръ-председателя да се продължи заседанието до 12 ч., моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

К. Пастуховъ (с. д): Г. г. народни представители! Азъ бихъ длъженъ да отправя тия думи къмъ васъ и къмъ всички насъ, които искаме да седимъ на почвата на закона, на демокрацията и на парламентарното управление въ единъ моментъ, когато всички вие чувствувате, че дори въ страни, които са се радвали на демократично управле-ние, парламентаризмътъ е изложенъ на голѣми колеба-ния. Противъ него има една силна кампания отъ дѣсно и отъ лѣво, която влѣче и народни маси, защото Парламен-тътъ се оказва неспособенъ да разреши икономическите задачи на новото време, защото той се е обърналъ на една говорилня, въ която си даватъ сражения каторжи за надмо-щие и за поемане на власт, но въ който липсва компетент-ното мнение и стремлението да се разрешатъ наболените въпроси. Не виждате ли какъ цялятъ овѣтъ отъ една страна върви ужъ къмъ демокрация, а отъ друга страна една вълна на реакция, на фашизъмъ, на военни дикта-тури, явни или скрити. Неотговорни, милитарни, банкер-ски, финансови, индустриални, спекулативни сили тъчатъ въ тъмнината заговори и противъ правителството, и про-тивъ парламентаризма. Ако това става другаде, камоли нѣма да стане въ една България, дето нѣмаме парламен-тарни традиции и уважение на закона, дето не на думи, а на дѣло се подкошава нашиятъ парламентаризъмъ и за 24 часа може да се стопи туй, което наричатъ силно прави-телство и Народенъ блокъ. Всички тия работи са въз-можни. Може да има невъмняеми хора, престѣпни типове отъ „Родна защита“ или отъ други организации, които да служатъ за присмѣхъ и да не увеличатъ никого — та-кива ги има въ всички страни, където фашистското дви-жение подъ различни наименования си пробива пътъ — обаче задъ тия престѣпни неуравновесени типове и мал-чугани стоятъ фактори, организации, които са наистина малцинство, но които си вършатъ ежедневно работата, които бдятъ върху дѣлата на Парламента, които влизатъ въ контактъ съ общественото мнение и използватъ де-фектите на всѣки единъ режимъ, за да създаватъ теренъ за себе си и образуватъ голѣма сила.

Защото и диктатурите въ днешната епоха се нуждаятъ, както и демокрациите, отъ голѣма обществена сила; тѣ също иматъ нужда да приематъ една народна форма като обществено движение, съ лозунги крайни, не само консервативни, съ лозунги социалистически, и затова тия, които желаятъ диктатурата въ Германия, се наричатъ националъ-социалисти, затова въ Италия фашистите иматъ социална програма и се мъчатъ да спечелятъ болшин-ството отъ народа за своята политика. Тѣй че, недейте мисли, че една група, изолирана отъ обществото, въ единъ моментъ ще направу превратъ и ще свърши съ конститу-цията. Тя ще търси контактъ съ народните маси и затова тѣзи, които стоятъ на противния лагеръ — не само, които са въ правителственото болшинство — ще тръбва въ тази голѣма борба между демокрация и реакция, между при-нуда и свобода, между фашизъмъ и народъ, да съдействи-уватъ, да работятъ за една здрава демократична поли-тика — демократична въ политическите си тенденции, демократична въ социалните си тежнения, които новото време налага на всѣка партия, на всѣка власт, на всѣки държавникъ. Ето где ме боли мене, който стоя на про-тивния фронтъ. Не завиждамъ на вашето мнозинство и недейте смѣта, че ние имаме за целъ да клеймимъ онези, които стоятъ насреща. мене ме интересува този голѣмъ въпросъ, азъ искамъ той да бъде въ сърдцата на всички и да намѣри разрешение, за да осигуримъ на малка, неугледна политически, изложена на постоянни сътре-сения отгоре и отдолу България, да има едно спокойно,

нормално развитие, тъй необходимо за стъпването ѝ на краката и за удовлетворение легитимните стремежи на българския народ. Ето моята дума и аз я отправям и към вас (Соци опозицията) и към правителството. Вие сте чували, че аз съм я отправял и към крайната лъвица, комунистите, и съм им посочвал погрешния път, особено в днешния момент. И тѣ сж длъжни да държат не само за повишеното настроение на негодувание въ народната маса, не само да издигат единъ отъ други по-крайни и по-неосъществими лозунги, не само да се радват на количествения си успѣхъ, но и да си зададатъ въпроса: какво най-накрая носи този успѣхъ? Вѣрвимъ ли къмъ болшевиизмъ, който азъ съмъ критикувалъ и други пътъ и се държа отрицателно къмъ него, или вѣрвимъ къмъ противното на освободението на народните маси, както е случаятъ въ Германия? Единъ голѣмъ болшевикъ, Троцки, който за революцията има почти толкова значение, колкото и Ленинъ, дава много хубави съвети на всички болшевики и специално на тия въ Германия.

Т. Кънчевъ (д. сг): Коварни съвети дава.

К. Пастуховъ (с. д): Той е противникъ на социалната демокрация; той иска да ни удави въ чаша вода, той вѣрва, чрезъ препоръчаната отъ него тактика, най-накрай пакъ да бие социализма, не само буржоазията, но той имъ казва: „Другари! Въ днешния критиченъ за Германия моментъ, когато фашизмътъ, хитлеризмътъ е най-голѣмата сила, вие нѣмате шансъ, следъ като биете социализма и републиканската буржоазия, да завземете властта. Други ще дирижиратъ работата — хитлериститѣ, военната диктатура, прикрита и явна. Вие, следователно, ще бъдете лишени отъ тази легална база, на която седятъ въ България, ще бъдете лишени отъ възможностъ да се отбранявате отъ насилията, които ще бъдатъ упражнявани срещу васъ, заставайки на базата на закона и на конституцията“. Вие тамъ сте силни, защото законитѣ трѣбва да иматъ приложение по отношение на всички български граждани, и онѣзи, които извършаватъ престѣпление, трѣбва да отидатъ въ затворитѣ. Но Троцки имъ напомнява: „Ние въ Русия“ — защото все Русия взематъ за образецъ — „можахме да успѣемъ чрезъ превратъ, защото заедно съ социалисти, меншевики, есери, бихме Корнилова и реакцията, създадохме единъ теренъ на свобода и на законностъ, движехме се подполно и явно, и докогато нашитѣ противници въ правителството и нашитѣ социалисти възпѣваха свободата и щедро ни я даруваха, ние минахме подъ водата и лесно, лесно извършихме преврата“. И азъ казвамъ на българскитѣ комунисти: ако, както върви работата — зададохъ този въпросъ на единъ отъ тѣхъ и той не можа да ми отговори — получите мнозинство въ Народното събрание, бихте ли имали поне куража да се явите въ това събрание? (Смѣхъ) И какво ще правите съ това мнозинство, когато противъ васъ има явни и тайни фактори, организирана държавна властъ, фашизмътъ, който че ви каже, както вие казахте на учредителното събрание: „Стига сте хортували за свобода, стига сте държали речи, ще вършимъ работа, идете си откъдето сте дошли“, и ще се свърши цѣлата история. — „Но, казватъ, ние ще чакаме да се създаде една революционна ситуация, че тогава ще действуваме“. Е да, но въ историята нѣма паузи, тя не се гласи, както вие искате, а вие ще трѣбва да се съобразявате съ действителността, както тя е дадена. И, по моето убеждение, тѣ си копаятъ гроба, защото, ако фашизмътъ вземе връхъ въ нашата страна, тѣхната работа — не само нашата — е спукана.

А. Циганчевъ (з): Поменъ нѣма да остане отъ тѣхъ.

Нѣкой отъ работниците: Такава е вашата задача. . .

К. Пастуховъ (с. д): Нашата задача е да говоримъ истината.

Нѣкой отъ работниците: Вашата задача е да служите на фашизма и на реакцията, а нашата задача е да служимъ на българския пролетариатъ.

К. Пастуховъ (с. д): Г. г. народни представители! Азъ вчера любопитствувахъ да чуя речта на сливенския народенъ представителъ Сѣби Димитровъ. Ако вие внимавахте въ неговата речъ, че сте забелязали, че той хвърляше жупелъ и огънь противъ старата Комунистическа партия, противъ Коларовци, Георги Димитровци и Лукановци.

С. Димитровъ (раб): Това е лъжа.

С. Таковъ (з): Това е право.

С. Димитровъ (раб): Азъ подчертахъ, че има извършени грѣшки, но че тѣхъ историята ще ги сѣди.

С. Таковъ (з): За каква история разправяш!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Това е присъдата на Коминтерна, която той е приповторилъ.

К. Пастуховъ (с. д): Азъ знамъ, че това е присъдата на Коминтерна, но когато слушаме Сѣби Димитровъ, който се явява 10 години подиръ 1923 г., за да чете присъда, . . .

Т. Кънчевъ (д. сг): Значи давностъ има!

К. Пастуховъ (с. д): . . . ние бихме могли да му напомнимъ, че преди него имаше тукъ други представители на Комунистическата партия: д-ръ Сакаровъ, покойниятъ Страшимировъ, който не бѣше контрареволуционеръ, който убиха, единъ желѣзничаръ, когато сжщо претрѣпахъ, и цѣлата тая група даваше друго обяснение — че това тъй трѣбвало да стане. Ако ние разгърнемъ архивата на Комунистическия интернационалъ, ще намѣримъ две работи. На 10 юний укоръ на ръководството на Комунистическата партия и специално на секретаря ѝ Лукановъ, който телеграфира: не се солидаризираме съ борбата противъ държатоюнкската властъ и не вѣрвимъ съ земледѣлцитѣ.

А. Капитановъ (з): Сеиръ ще струватъ!

К. Пастуховъ (д. с): На земледѣлцитѣ нека имъ тропатъ главитѣ.

С. Таковъ (з): и **И. п. Рачевъ (з):** Дветѣ буржоазии се борятъ!

К. Пастуховъ (с. д): Но той изпадна въ немилость. Презъ ваканцията политическиятъ секретаръ на Комунистическата партия Коларовъ шета съ лодки и безъ лодки между Русия и България и издействува опрощение съ цената на що? Да се вдигне въстание въ Фердинандско.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: И тогава той дойде въ България.

И. п. Рачевъ (з): И изложи хиляди работници тамъ.

К. Пастуховъ (с. д): Той дойде въ България. И излъга не толкова работниците, защото тѣ сж хитри и разбиратъ, че съ огънь шегъ нѣма.

А. Капитановъ (з): Излъга и работници, и земледѣлци.

К. Пастуховъ (с. д): Азъ ги похвалявамъ, че сж хитри като българи и по-смѣткаджии, . . .

А. Капитановъ (з): Тавански герои.

К. Пастуховъ (с. д): . . . отколкото ония, които имъ даватъ наставления, а въ решителния моментъ дезертиратъ отъ полесражението.

А. Капитановъ (з): Патриоти, докато имъ замирише на барутъ.

К. Пастуховъ (с. д): Тѣ увлѣкоха селянитѣ отъ Фердинандско и Берковско, които бѣха избити, а Коларовъ и Георги Димитровъ презъ берковския балканъ избѣгаха и заминаха за Русия, за да направятъ тамъ декларации противни на тия, които тукъ се правѣха, именно, че това е било бунтъ, въстание и че тѣхъ не ги интересува поражението, защото въ революцията има падане и ставане, че волитѣ трѣбва да се калятъ и жертвитѣ трѣбва да се даватъ въ името на голѣмия комунистически идеалъ.

Нѣкой отъ работниците: Днесъ жертви не даватъ ли се, г. Пастуховъ?

С. Таковъ (з): Трай!

К. Пастуховъ (с. д): Азъ не желая да се даватъ жертви.

И. п. Рачевъ (з): Жалко е, че други ще дадатъ жертви, а не вие.

К. Пастуховъ (с. д): Азъ съмъ оскъдавалъ въ всѣко време всички ония, които искатъ да се разправятъ чрезъ

терор и стрелба, а също тъй и ония, които подклаждат към бунтове. Азъ мисля, че вие, комунистите, ще бъдете по-силни от насъ, социалистите, ако стъпите на легална почва — на почвата на конституцията — и, най-после, ако се борите за единъ освободителен идеал. Но ще трябва да се освободите от онова партизанство, от което сте проникнали, ще трябва да се освободите от стремежа да получавате само гласове, безъ да държите сметка защо ви сѣ тия гласове.

В. Мариновъ (д): Да получаватъ не само гласове, но и пари. (Възражения отъ работниците)

К. Пастуховъ (д): Нѣма ли у васъ чувство на човѣщина?

П. Фенерковъ (раб): Не.

К. Пастуховъ (д): Ние ратуваме за единъ идеалъ най-човѣшки, който иска да гарантира свободата, тѣлото и духа на човѣка, да строи оковитѣ на всѣки гнетъ и да премахне неравенството между хората, между народитѣ, между държавитѣ.

П. Фенерковъ (раб): Кажете, кой се бори за тия идеали?

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Стига сте мъркали тамъ бе!

А. Циганчевъ (з): Тѣ казватъ: колкото по-зле, толкова по-добре. Така сѣ ги учили, така знаятъ.

К. Пастуховъ (с. д): Азъ, г. г. народни представители, не желая да продължавамъ на тази тема. Искать само да свърша съ мислитѣ, които нахвърлихъ предъ васъ, и да се обърна и къмъ другата опасност. Азъ не я игнорирамъ. Нека да се разбере, че най-после въ България има мѣсто за всички освободителни движения — комунистически, социалистически, радикални, земеделски, . . .

С. Таковъ (з): Аграрни.

К. Пастуховъ (с. д): . . . аграрни — ние можемъ да споримъ помежду си — но всички тѣ иматъ право да отстаиватъ своитѣ позиции. Ние трябва да се научимъ да бждемъ лоялни и честни въ отношенията си, въ мислитѣ си, въ лозунгитѣ си, въ агитациитѣ си, по-близки до действителността и до възможноститѣ. Съ това ще спечелимъ по-лесно и нашия народъ, за да види не по настроение, а по разумъ, по суждение какъ трябва да направи нѣщо, да събере една сила, която ще бжде гранитътъ, о който ще се съкруши и терорътъ, и демагогията. Но всички партии иматъ право на съществуване. Колкото по-голямъ брой отъ тѣхъ стѣпи на почвата на конституцията, на закона, на демокрацията, каквито и да сѣ различията между насъ, все ще се намѣрятъ въ тѣзи голѣми борби на днешната епоха, въ единъ или другъ моментъ, доприри точки, за да се извоюва нѣщо по-хубаво, въ голѣмъ стилъ, и да се направи една действително социална и стопанска демократична политика. Това е конкретната задача на насъ, социалиститѣ, които не ратуваме само за миражи, само за единъ краенъ идеалъ, но които, откажъ сме се създали въ България, непрекъснато, съ гордо чело сме се борили за свобода, за законност, за демокрация. Ние имаме право да апелираме къмъ новитѣ поколения да гледатъ съ по-големо уважение на тѣзи възвишени за тѣхъ — за нѣкои изтъркани вече — формули: конституция, парламентъ, законъ и т. н. Нѣщо по-хубаво не е създадено. И тамъ, бихъ казалъ, гдето е твърдо и трайно, както е въ Франция и въ Англия, тамъ има условия за единъ нормаленъ и спокоенъ животъ и за една творческа политика въ разнообразнитѣ прояви на живота.

П. Фенерковъ (раб): И въ Германия.

К. Пастуховъ (с. д): И въ Германия тоже.

П. Фенерковъ (раб): Но въ Германия вие хвърлихте работническитѣ маси въ лапитѣ на фашиститѣ.

К. Пастуховъ (с. д): Германцитѣ знаятъ какво правятъ. Не сте вие, който ще кажете, че не знаятъ какво правятъ. — Г. г. народни представители! Азъ съмъ живѣлъ въ Германия въ кайзеровия режимъ и съмъ подсмърчалъ край неговия дворецъ, . . .

Нѣкой отъ работницитѣ: И край софийския дворецъ сте подсмърчали.

К. Пастуховъ (с. д): . . . недостѣпенъ за никого, освенъ за генералитѣ. Азъ изпитахъ особено чувство на самозадоволство и на гордостъ, когато преди 2-3 години можахъ да влѣза заедно съ множеството въ този недостѣпенъ за щатскитѣ дворецъ, да го разгледаме, да видимъ тая стая, тая писалка, тая рѣка, която подписа указа за обявяване на общата война. Този кумиръ е смѣнатъ и на мѣстото му е издигнатъ отъ работницитѣ на първа линия новъ републикански режимъ. И ако вие ме питате по-нататъкъ, азъ бихъ ви отговорилъ: никой работникъ въ Германия не желае да промѣни работническата си съдба съ господарската съдба въ Русия. Всѣки работникъ въ Германия, който е участвувалъ въ производството и въ живота, който е изразжалъ новия режимъ — републиката — новата държава, той знае, че е творилъ домъ за себе си, той знае, че е градилъ държава, за която казва: държавата е наша, държавата става наша, тя безъ насъ и противъ насъ нѣма да върви. И днесъ ще видимъ какъ прикритата военна диктатура или хитлеризмътъ ще върви противъ тази голѣма социалистическа вълна. Азъ говоря съ администрация, съ уважение къмъ този нѣмски пролетариатъ, който извърши епохални дѣла въ новейшата история на Германия и на Европа. И вие (Сочи работницитѣ) вършите едно безчестно дѣло, когато хвърляте калъ върху една милионна работническа армия, която има гражданско, политическо съзнание, която е дала чрезъ държавата въ социалната политика толкова много за работническата класа, колкото въ никоя друга страна по-рано, колкото и въ Съветска Русия не е дадено за работническата класа. Тамъ, въ Германия, не ги хвърлятъ съ тази суетна надежда — петилѣтка за изграждане на индустрията, а после ще дойде петилѣтка за изхранване на гладнитѣ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) А до това време, отъ 1917 г. досега, вече 15 години, презъ военния комунизъмъ, когато рускиятъ народъ е недолялъ, недоспалъ, недооблеченъ, ненахраненъ, тънещъ въ мизерия въ името на единъ идеалъ, за който и Ленинъ — вие не го четете, но да го четете — . . .

С. Таковъ (з): Не знаятъ да го четатъ.

К. Пастуховъ (с. д): . . . казва, че сѣщинскиятъ комунизъмъ ще дойде не по-рано отъ 50 години, . . .

А. Капитановъ (з): На тѣхъ картинки имъ изпращатъ.

К. Пастуховъ (с. д): . . . до това време, значи въ периода на новата петилѣтка за хлѣбъ, човѣчеството ще мине презъ редица сътресения и войни. А българинътъ би отговорилъ: „Трай, коню, за зелена трева!“

Г-да! За да има демокрация и парламентарно управление въ тия страни, въ които то е създадено — вземамъ за примѣръ Франция и Англия, ако щете и Германия — трябва да има едно самоуправление и едно незаинисно и стабилизирано чиновничество. Ето защо азъ намирамъ, че вънъ отъ всичко друго нашата демокрация, нашиятъ Парламентъ ще бждатъ кухи, ние ще си останемъ само балкански партизани, ако не обезпечимъ едно самоуправление. Азъ не разбирамъ какъ единъ режимъ, който произвежда общински избори, е можалъ да разутри преди това повече отъ половината общини. Това, както и да го обяснявате, не е нормално. Азъ не разбирамъ тази игра, която продължава и сега, и вчера, и завчера, между общински съветници на подаване оставка, на бламиране, на избиране кметове. Че вие нѣмате хора за кметове. А който е кадъренъ и който иска да се посвети на тая служба, той рискува, защото, ако не угажда на партизанитѣ, ще стане жертва на партийната политика, ще си затвори люкяна, ще отвикне отъ селска работа и като го махнатъ отъ общината, ще трябва да стане службогонецъ и да се тѣтри при една или друга партия. Въ коя парламентарна страна има този скандалъ? За Англия да не говоримъ. Азъ не искамъ да говоря и за Германия, кждето самоуправлението е съ толкова дълбоки корени, че каквото и режимъ отгоре да се насажда, то ще го преживѣе и ще си остане непожтнато. Но да говоримъ за Франция, която познава въ историята си колебания; тя има едно стабилно самоуправление. И тамъ общинитѣ преживѣватъ правителствата. Тѣй че, когато правителствата се смѣнятъ, не се разглобява машината, и затова по-лесно могатъ да се смѣнятъ и да се управлява парламентарно. А въ България, когато дойде въпросъ за смѣна, какъ ще бламирате едно правителство въ Парламента, когато на всѣкиго отъ насъ въ ума е: а що ще стане съ общинитѣ и чиновничеството? Всичкото ще бжде пакъ надолу съ главата! Има ли общини въ България, има ли редовно управление, има ли бюджетъ на нашитѣ общини, има ли ресурси, търсятъ ли ги общин-

скитъ съвети, посочва ли ги министърът? Не! Оставяме ги да фалират. Ето защо, без самоуправление нѣма демокрация, нѣма парламентъ, всичко е още въ областта на фикцията.

Г. г. народни представители! Чудна е съдбата на нашитѣ чиновници. Въ европейскитѣ страни нѣма такова чудо, каквото има у насъ, въобще на Балканитѣ. Само въ Америка се смѣнятъ чиновникитѣ, като се промѣни властта, като се избере новъ президентъ. Но въ никоя друга страна не се върши този кадрилъ, както у насъ става.

Г. г. народни представители! Въ Франция се промѣняха толкова режими въ течение на последнитѣ години — и Поанкаре дожда, и Ерио, и Тардѫ, и Лѣвица, и дѣсна — но окръжнитѣ управители си останаха почти не смѣняеми. Само Тардѫ въ последно време се опита нѣкои и други да промѣни и се повдигна буря отъ негодувание за тази негова дързостъ. Какъ могатъ да управляватъ тамъ съ чиновници, съ окръжни управители на чужда власт, а ние въ България не можемъ да свършимъ нищо?

Председателстващъ Н. Захариевъ: Заклучете, г. Пастуховъ.

К. Пастуховъ (с. д): Ето защо, г. г. народни представители, туй, което става въ насъ, то е единъ скандалъ; и азъ го бихъ нарекълъ едно продължение на старото партизанство. Както и да го обясняваме, то не може да бѣде оправдано. И за истинскитѣ демократи трѣбва да бѣде поставенъ въпросътъ: не да услужваме на партията си, не да изпълняваме ангажменти къмъ едно или друго лице, а да създадемъ единъ стабилитетъ въ общинитѣ и въ чиновничеството. На думи всички, които говорятъ отъ тая трибуна, изповѣдватъ, че има нужда отъ стабилитетъ; малцина сѣ, които казватъ, че трѣбва да изринваме чиновникитѣ — но има и такива. Азъ бихъ ви казалъ: създайте законъ да се ограничатъ тѣзи скандали съ смѣняване на кметоветѣ въ всѣко време и по единъ произволенъ начинъ. Нали сѣ ваши — да видимъ една стабилностъ.

Прочее, тази политика на Вътрешното министерство — безъ да продължавамъ по-нататкъ по нея, достатъчно е, че посочихъ въ два главни пункта недѣжитѣ ѝ — заслужава нашето неодобрение. Нашитѣ мотиви сѣ отъ гледище на демокрацията. Вашитѣ какви сѣ — вие ги изнесохте въ бюджетарната комисия, изнесоха ги нѣкои ваши оратори и отъ трибуната на Народното събрание. Азъ отъ тѣхъ капиталъ нѣма да права. За мене е ясно, че и въ коалиция не всичко може да върви гладко и не всичко трѣбва да бѣде предоставено на министритѣ; иначе инициативата на Народното събрание е отнета. Ако всички бюджетни въпроси по единъ или другъ параграфъ ще се разрешаватъ само въ Министерския съветъ и отъ министритѣ, тогава действително нашиятъ Парламентъ нѣма инициатива и бюджетарната комисия е суспендирана въ правата си. Но ако има ропотъ по други съображения, тамъ вие отъ болшинството сте си виновни.

Направо казано, ако вашата тенденция е била, както се подозира отъвнѣ, чрезъ такива замашки да правите пробивъ въ управлението, тогава азъ бихъ ви казалъ: скрито ли е, тайна ли е — то е подло, партизанско и заслужава осъждане; явно ли е, открито ли е — то трѣбва да излѣзе на публичността и да бѣде мотивирано, за да го знае Народното събрание и българскитѣ народъ.

Но лошото въ една коалиция е не различнитѣ мнения, които може да има между партията. Азъ предполагамъ, че по всѣки въпросъ вие ще имате недоразумения. Но азъ съмъ педиралъ и по-рано, че е много неестествено вашето съединение. Обстоятелствата го наложиха. Но нито по произходъ, нито по традиция, нито по идеология партията, които съставляватъ Народния блокъ, могатъ да се доближатъ.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Свършете, г. Пастуховъ! 15 минути само имате право да говорите.

А. Капитановъ (з): Да го качимъ на трибуната!

К. Пастуховъ (с. д): Свършвамъ. — Легитимно е стремлението на всѣка партия да извоюва по-голямъ дѣлъ, бихъ казалъ, отъ своята програма. На първо мѣсто не е препоръчително, за осъждане е, когато има за целъ само партизанство. Тая котерийностъ вие, които сте противъ подстрекателствата и които искате открита политика, трѣбва да я отбѣгвате и да играете съ открити карти. Може да ви е неприятно, че по-големата сила се подчинява на помалката, но азъ вѣдвамъ, че г. Мушановъ може да ви покаже такива примѣри и изъ други парламентарни страни.

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Оставете нашитѣ вътрешни работи.

К. Пастуховъ (с. д): Тѣ сѣ вътрешни, но тѣ сѣ и външни работи. Азъ не смѣтамъ, че всичкитѣ въпроси, които се третиратъ между партията, сѣ вътрешни работи. Че коя ваша партийна вътрешна работа вършите вие? Ако е ваша вътрешна партийна работа, оберете си чуковетѣ. Азъ мисля, както вие казвате, че вършите държавна работа.

А. Капитановъ (з): Още не сме си нагласили чуковетѣ.

Председателстващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Свършете, г. Пастуховъ.

К. Пастуховъ (с. д): Това, което е станало, се разбира отъ всѣки единъ, то нѣма нужда да се отрича.

А. Капитановъ (з): Правъ си.

И. Велчевъ (з): Вие, когато бѣхте министъръ, валѣхте картечници срещу работницитѣ.

К. Пастуховъ (с. д): Но то не е само вашъ домѣшенъ въпросъ — то е и общественъ въпросъ. То не е — както погрѣшно се изразяватъ — напр., управление на Демократическия съговоръ или управление на Народния блокъ. Вѣрно е, че мнозина бръснатъ на чужди глави, но управлението е на държавата. Всѣка една партия, която разглежда въпроситѣ не само отъ свое партийно гледище, но и поставяйки се на гледището на държавата, има право да надникне и въ вашитѣ, както ги наричатъ вие, вътрешни тайни.

Ето защо, г. г. народни представители, безъ да искамъ да продължавамъ по-нататкъ по бюджетопроекта на Вътрешното министерство — по който биха могли да се изредатъ не едни и не малко недѣзи, които недѣзи, никой да не си прави илюзията, че могатъ да бѣдатъ премахнати...

И. Симеоновъ (д): Това знаешъ отъ миналото.

К. Пастуховъ (с. д): ... отъ който и да било министъръ за 24 часа — ще кажа, че трѣбва повече желание и добра воля да се управлява повече държавно, а не партийно — това е нашата дума днесъ предъ васъ — и да се направятъ, за да бѣдемъ последователни на насъ си, онѣзи съкращения, които могатъ да се направятъ по всички ведомства — безъ да ги изреждамъ. Азъ ще посоча предъ васъ на необходимостта, крещящата необходимостъ да бѣдатъ направени икономии при туй лошо положение, въ което се намира нашата страна. Ние имаме още само тая малка утѣха, че не ни е постигнала съдбата на Гърция и Австрия. Не ни ли кара всичко това да употребимъ максимумъ напрежение въ политиката на икономии по всички ведомства, за да се предпазимъ поне отъ единъ финансовъ крахъ — което лежи напълно въ силитѣ на държавата? Ако въ икономическата областъ ние сме слаби, а сме силни само въ фразеологията, въ лозунгитѣ, които крадемъ отъ странство, а тукъ ги не присаждаме — или ако ги насадимъ, отъ хубави ябълки излизатъ киселици ябълки, които никой не смѣ да хапне — то поне въ областта на държавната и финансова политика ние сме въ голѣма степенъ господари. Тамъ е господаръ правителството. Тамъ искамъ азъ отъ него много, за да изпълни своя дългъ и спести на държавата единъ крахъ. (Нѣкой отъ земледѣлцитѣ ржкоплѣска)

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата г. министърътъ на вътрешнитѣ работи и народното здраве.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! Редно е министърътъ на вътрешнитѣ работи, въ връзка съ станалитѣ дебати по неговия бюджетопроектъ, да даде нѣкои освѣтления на народното представителство относително задачитѣ и курса на политиката, която се следва отъ Министерството на вътрешнитѣ работи и народното здраве. Тукъ, при дебатитѣ се повдигнаха различни въпроси, на които азъ ще искамъ да се спра поотдѣлно, за да дамъ едно освѣтление предъ народното представителство, отъ което ще могатъ самитѣ въпроси да бѣдатъ разяснени и ще може да се направи едно правилно заключение за целитѣ и задачитѣ, на които днешната властъ служи.

На първо мѣсто, азъ се спирамъ на въпроса: какъвъ е бюджетопроектъ на Дирекцията на полицията и администрацията, внесенъ отъ страна на правителството въ На-

родното събрание? Тукъ се изтъква, че внесенният бюджетопроект е едно копие на заварения бюджет на държавата по отношение ресурса на полицията и администрацията. Азъ чета и въ ежедневния печат, слушахъ и отъ някои отъ народните представители, които говоряха тукъ, да се изтъква това обстоятелство като дефект, понеже принципиално бюджетопроектътъ не билъ различенъ отъ заварения бюджетъ.

Г. г. народни представители! Азъ тръбва да кажа, че това възражение е едно отъ най-слабите и най-несерioзните възражения. Преди всичко днешната власт не можа да се занимае съ редъ законоположения, които сѫ предварително условие за съставянето на бюджетопроекта на Министерството на вътрешните работи; но независимо отъ това, въ една правова държава, въ една държава, въ която тръбва да господствува законътъ и по силата на българската конституция въ днешния моментъ, другъ бюджетопроектъ отъ страна на Министерството на вътрешните работи за администрацията и полицията не можеше да бъде внесенъ. Ние бихме могли да внесемъ другъ бюджетопроектъ, но това изисква редица реформи да станатъ по-рано. И за да подкрепя тази моя мисълъ, азъ ще припомня на народното представителство обстоятелството, че правителството се занима и почна да обсъжда въ известни моменти една реформа за административно дѣлене на страната, обаче тази реформа, която даже въ известествъ смисълъ бѣ получила известно решение, се изостави по съображение, че тя ще тръбва да бъде по-друга и ще тръбва да се разшири въ други още направления, за да може да стане една солидно обмислена и прокарана въ всички детайли административна реформа за дѣлене на страната. Вие всички ще признаете, г. г. народни представители, че ако азъ имахъ на рѣше едно ново административно дѣлене на държавата, очевидно щѣхъ да мога да оперирамъ по-свободно и тогава моятъ бюджетъ самъ по себе си, само поради този фактъ, щѣше да придобие една по-особена физиономия.

На второ мѣсто, обаче, това, което тръбва да изтъкна предъ васъ, г. г. народни представители — и за което азъ направихъ намекъ, че България е една правова държава и се управлява по закони, а не по произволъ — е, че правителството и специално министърътъ на вътрешните работи предъ всичко е обвързанъ отъ задължението да турне съ своя бюджетъ въ действие заварения действащъ законъ за администрацията и полицията. Азъ, вие, всички, които искаме да пазимъ законитѣ, спокойствието и реда въ страната, сме принудени да имаме предъ видъ закона за администрацията и полицията, макаръ и да не е законъ отъ днешната властъ и да има дефекти въ него, независимо отъ това, че той тръбва да бъде реформиранъ. Понеже той не е реформиранъ, ние ще тръбва да базираме бюджета върху него. Защо се налага това, г. г. народни представители? Защото полицейско-административните органи преди всичко сѫ органи на известна компетенция, установена по законъ; тѣ фигуриратъ въ нашия бюджетъ не за да се създава тѣхната компетенция, а да се предвиждатъ необходимитѣ кредити за тѣхната издръжка. Обаче, за да изпълнятъ полицейско-административната си служба, тѣ иматъ права не отъ бюджета, а иматъ права и задължения по закона за администрацията и полицията.

Следователно, г. г. народни представители, би било единъ явенъ произволъ спрямо действащия режимъ на право и на законъ въ страната, ако ние почнемъ да гадуваме единъ бюджетъ съ полицейски органи, на които по административенъ редъ въ последствие ще тръбва да определяме тѣхнитѣ административни функции и ще тръбва да правимъ аналогии, каквито отъ гледище на право, на закона и на нашата конституция не сѫ позволени. Когато въ бюджета се говори за окръженъ управител, за околийски началникъ, за полицейски инспекторъ, за директора на полицията, за команданта на столицата и за командантѣ въ отделнитѣ други градове, има се предъ видъ, че тѣ иматъ правата, отредени имъ по силата на действащия понастоящемъ законъ за администрацията и полицията. Би било едно осакатяване на държавната властъ, създаване на най-голямата несигурностъ, ако за момента въ бюджета ние предвидимъ други органи, които не фигуриратъ въ закона, или пъкъ да почнемъ да прилагаме неправилната практика: въ настоящия случай по единъ анекдотъ, бихъ казалъ, чудовищенъ начинъ, съ новия законъ за бюджета на държавата да започнемъ да уреждаме всички работи въ нашата страна — въ която има много нѣща за уреждане — да започнемъ да уреждаме същевременно и компетенцията, правата и задълженията на полицейско-административнитѣ органи.

Ето защо, г. г. народни представители, вие ще се съгласите съ мене, че азъ не можахъ да дамъ друга физиономия на бюджета затова, защото преди всичко още

не е прокарана новата реформа за полицейско-административнитѣ служби въ страната. Азъ пакъ добавихъ, че този законъ има нужда отъ една преработка; обаче тази преработка още не е станала. Ако азъ бѣхъ искалъ да допринеса нѣщо за тази преработка, ще бѣхъ напълно доволенъ, ако се даде една по-стегната, по-добра полицейско-административна организация въ нашата държава. Тогава, естествено, ще можешъ да дадешъ единъ бюджетъ, който въ обикнитѣ си линии да представя единъ новизъмъ, нѣщо ново, въ сравнение съ завареното положение. Тръбва обаче, да добавя, г. г. народни представители, че този бюджетопроектъ, който е, така да се каже, свързанъ съ съществуващитѣ законоположения, които по необходимостъ тръбва да бъдатъ приложени въ него; този бюджетопроектъ, доколкото доколкото можеше да даде нѣщо ново, го даде, затова защото принципътъ на икономитѣ, който е принципъ на днешното народно управление, е прокаранъ въ бюджетопроекта на администрацията и полицията, азъ бихъ казалъ най-осезателно, най-много, най-силно. Въ сравнение съ завареното положение, бюджетопроектътъ на администрацията и полицията е намаленъ съ близо 38%, милиона лева, така, както е внесенъ отъ г. министъра на финанситѣ. Въ сравнение съ общата сума на бюджета, заваренъ отъ миналия режимъ, който бѣ туренъ въ действие отъ днешното правителство, презъ време на досегашното наше управление, този намаление представлява повече отъ 15%. И азъ тръбва да добавя, че може би сѫ малко службитѣ по другитѣ бюджети, които сѫ претърпѣли толкова чувствително намаление на разходите си, каквито въ бюджета на администрацията и полицията. Тръбва да добавя същевременно, че въ Министерския съветъ азъ представихъ бюджетопроекта на администрацията и полицията даже по-долу отъ нормата, която бѣше определена въ Финансовото министерство. Всички други служби, или повечето отъ тѣхъ, искаха да надминатъ нормата, която нѣмъ бѣше определена отъ Финансовото министерство, и на много мѣста тя тръбваше да бъде повдигната, защото не можеше да се направятъ всички тѣзи съкращения, които се искаха отъ Финансовото министерство. Азъ бихъ този, който представихъ бюджета си подъ нормата, определена отъ Финансовото министерство и, следователно, изтъкнахъ моя дългъ, да дамъ на днешното управление всестранни икономии, които за момента тръбва да се характеризиратъ като достатъчни; да дамъ онова намаление, което въ случая може да се даде като възможно, безъ да искамъ да кажа съ това, че ако цѣлата административно-полицейска служба претърпи въ бъдеще известно реорганизиране, нѣма да се дойде, може би, и подъ тази норма на разходи. При днешнитѣ условия, при завареното положение, по-големитѣ икономии не можеха да станатъ, затова защото тръбваше да се осакати самата административно-полицейска служба.

Г. г. народни представители! Азъ тръбва да кажа — доколкото азъ разбирамъ мнѣ другари въ Народния блокъ, въ Министерския съветъ, доколкото и азъ съмъ участвувалъ въ чертането целитѣ на нашето управление — че не е задача на днешното управление да осакатява известни служби преждевременно и нераціонално, за да станатъ тѣ въ даденъ моментъ така слаби, че да не могатъ да отговорятъ на своето предназначение. Ето защо азъ мога да се похваля предъ г. г. народнитѣ представители, че въ бюджетопроекта, който е внесенъ отъ страна на Министерството на вътрешните работи, въ всѣки случай, има прокарани икономии и съкращения въ единъ значителенъ размѣръ, който съответствува на общото наше желание да се направятъ икономии.

Г. г. народни представители! Азъ, който имамъ дългъ и, може би, честта, да бѣда отъ нѣколко месеца на отговорния постъ министъръ на вътрешните работи, тръбва да ви кажа, че въ административно-полицейската служба въ днешно време не могатъ да се направятъ по-големи съкращения. Ние живѣемъ въ единъ лоши времена, създадени не само на българска почва; ние живѣемъ при едно общо свѣтовно разстройство, ние живѣемъ при едно обедняване на страната, ние живѣемъ при едно незадоволство, ние живѣемъ подъ наблюдението на разни чужди агенти, ние живѣемъ подъ влиянието на хора, които искатъ за наша смѣтка да правятъ своята политика. И, следователно, въ България, въ този кръстоузелъ на политически интриги, на чужди конспирации, които искатъ тукъ да печелятъ теренъ, естествено е, че сега, когато се засилватъ домогванията отъ подобенъ родъ, не е времето да се правятъ експерименти чрезъ чрезмѣрни намалявания въ полицейско-административната служба въ страната. Самиятъ фактъ, че презъ 1931 г. се разкриха най-подробно конспирациитѣ въ България на болшевизма, на комунизма, и които кон-

опирации сочат лошите намерения по отношение на българския народ, показва, че действително, не е времето за голъми съкращения на полицейско-административните служби.

Г. г. народни представители! Минизамъ по-нататък на въпроса за курса на нашата вътрешна политика, по която се казва тукъ вѣкон думи.

Г. г. народни представители! Какъвъ е курсътъ на нашата вътрешна политика?

С. Димитровъ (раб): Вижда се отъ бититѣ и избититѣ селяни и работници.

В. Маринковъ (д): Не се обаждай тамъ. Вие ги водите на заколение.

С. Димитровъ (раб): 16 души сж избити.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ бѣхъ единъ отъ тѣзи, които писахме задачитѣ и целитѣ на Народния блокъ. Азъ зная много добре какви сж задачитѣ на Народния блокъ. За мене тѣ сж единъ ангажиментъ преди всичко на съвестъ и никога не мога да изневеря на дълга да пазя програмата, идеалтѣ, целитѣ, които сж начертани отъ Народния блокъ и отъ дневното правителство (Рѣко-наѣскания отъ мнозинството). Тукъ говорятъ за целитѣ на Народния блокъ хора, които, може би, никога не сж взели участие въ формирането на Народния блокъ, ...

И. Симеоновъ (д): Които вземаха само мандатъ — напр., д-ръ Цановъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: ... хора, които, може би, другояче си представяватъ работата. Но азъ зная каква е нашата задача. Азъ мисля, че полицейско-административната служба днесъ въ България не е онака, която е била вчера, преди нашето управление. Азъ признавамъ, че на много мѣста може да има недоразумения, може да има недъзи за констатиране, може да има даже и произволи. Това не мога да отрека, защото преди всичко самитѣ нашъ политико-общественъ животъ носи тѣзи недъзи съ себе си. Ние сме израсли въ продължение на 50 и нѣколко години въ повече или по-малко пороченъ политически животъ. Нашитѣ партии, нашитѣ партийни дейтели още не сж привикнали на толерантностъ, на взаимно разбирателство, на сътрудничество, на братство, ако искате, за да могатъ да вършатъ обща работа и за да нѣмагъ помежду си съревнования и гонитби. На много мѣста, може би, още ставатъ нежелателни работи. Не отричамъ това, защото самиятъ животъ ги носи съ себе.

Обаче, г. г. народни представители, трѣбва да кажа, че откогато съмъ азъ министъръ на вътрешнитѣ работи, презъ мене минаха хиляди и хиляди случаи безъ никакво роптане, безъ незадоволство, при пълно задоволство. Както знаете, азъ имамъ да се справямъ съ утвърдението на общинскитѣ кметове въ хиляди общини. Назначилъ съмъ, може би, надъ хиляда тричленни комисии. Всичко това мина мирно и тихо, съ малки изключения, защото не можеше да се избѣгне нѣкъде и незадоволството. Всѣки денъ се конституиратъ общински съвети и азъ ежедневно подписвамъ заповѣдитѣ за утвърждаването на кметовѣтѣ и помощницитѣ имъ.

С. Димитровъ (раб): И за разтурянето на общини.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Седнете си на мѣстото и бждете малко по-лояленъ и по-примиренъ. Азъ слушахъ Вашитѣ думи, слушайте и Вие. Засрамете се!

Председателстващъ Н. Захариевъ: (Звънъ) Г. Димитровъ! Вече втори пътъ прекъсвате г. министра. Преду-преждавамъ Ви, че ще приложя санкциитѣ на правилника.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ получавамъ и оплаквания, получавамъ и ходатайства отъ разни страни. По нѣкой пътъ и самъ азъ констатирамъ нѣкои несправилни действия, които отгнѣнявамъ и съ които никой пътъ не искамъ да се солидаризирамъ. Азъ призовавамъ за свѣдѣтели всички присъстващи тукъ, отъ крайната лѣвица до крайната дѣсница, да ми кажете случаи, когато, като е дошълъ нѣкой отъ васъ при мене съ ходатайство за премахването на нѣкой произволъ, или съ искане да се извърши нѣкоя правна работа, или съ оплакване противъ нѣкоя несправедлива работа, да съмъ отказалъ и да не съмъ далъ пълното си съдействие. На всички, които сж пострадали отъ нѣкой произволъ, всѣки пътъ съмъ се притичалъ на помощъ.

А. Бояджиевъ (раб): Тежко и горко!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: При мене сж идвали народни представители и отъ най-крайната лѣвица за ходатайства и веднага съмъ удовлетворявалъ тѣхнитѣ искания.

А. Буковъ (з): Даже и разкажали се предатели!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ не желая да има въ България режимъ на тероръ. Не, никога нѣма да има въ България такъвъ режимъ, когато има Народенъ блокъ.

А. Бояджиевъ (раб): Забранявате заседанията даже на централния ни комитетъ. Пленумътъ заседава тайно, защото забранихте.

А. Буковъ (з): Не е тайно, защото на другия денъ ще го издадешъ въ Дирекцията на полицията.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Моля Ви се, спрете да прекъсвате. Нѣма да Ви направя тази честь да Ви изключа. Зная защо сте дошли. Спазвайте правилника!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! Вие сега ще влѣзете въ положението на тая полиция и администрация. Вие чувствувате неестественото положение на тия хора, които сж конспиратори, а същевременно сж и народни представители. Тѣ сж съдружници на онѣзи, които сж прикрити конспиратори, които изпълняватъ чужди заповѣди. (Възражения отъ работницитѣ) Тѣ ежедневно конспириратъ противъ държавата. И естествено е, че държавната властъ взема мѣрки, за да се запази.

А. Бояджиевъ (раб): Каква конспирация вършимъ, когато заседаваме въ „Ренесансъ“? Дръпъ, дръпъ ярина!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Ние, обаче, всѣкога сме гледали да вършимъ по пътя на най-големия свобода въ страната. Ако ние бихме отишли въ Съветска Русия, ще видимъ, че тамъ нѣма нито свобода на събранията, нито свобода на съвестта, нито свобода на мисленето.

И. Симеоновъ (д): Да пазя Господъ!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Даже нѣма свобода за изпълнение на военната повинностъ, понеже, споредъ чл. 3 отъ съветската конституция, всички онѣзи, които не сж комунисти или болшевики, нѣмагъ право да изпълняватъ военна повинностъ, изключени сж като солдати.

А. Бояджиевъ (раб): Военната повинностъ въ Русия е привилегия, не е тежоба.

Председателстващъ Н. Захариевъ: (Звънъ)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Естествено е, че ако и ние трѣгнемъ по правилата на Съветска Русия, ще трѣбва да въведемъ много голѣми ограничения. Обаче, както ви казахъ, ние никога не спираме да правимъ събрания, но конспирацията, естествено, всѣки пътъ трѣбва да я преследваме. (Възражения отъ работницитѣ)

Г. г. народни представители! Азъ трѣбва да ви кажа, че всѣки денъ носи признацигъ на тѣхнитѣ замисли за конспирация въ България. Ето ви едно книжле, ...

С. Даскаловъ (з): Малко нагледъ!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: ... издание на Комунистическата болшевишка организация, което е катехизисъ за всички, които стоятъ въ редоветѣ на работническата група. Въ това издание се описва какъ ще се прави въстание въ България. Въ него е описанъ стратегическиятъ планъ на въстанието. Това книжле е написано отъ комунистически тактикъ, отъ тѣхния генераленъ щабъ, който дава съвети на всички и ками всички добре да разучатъ материята, да я усвоятъ и да направятъ въстание, когато трѣбва да го направятъ. (Възражения отъ работницитѣ) Той казва, че не трѣбва да се правятъ тия грѣшки, които сж направени презъ септемврийското въстание въ 1923 г. — въстание, което излѣзе фатално за тѣхъ.

Нѣкой отъ земледѣлицѣ: Тактика, какъ да избѣгатъ въ Сърбия.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! Какво да направя азъ съ тѣхъ, когато тѣ не спи-

ратъ да разпространяватъ тая руска болшевишка литература, ...

А. Буковъ (з): Ще ги зачислите въ Дирекцията на полицията агенти, като Асенъ Бояджиевъ.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: ... споредъ която и Коларовъ, и Георги Димитровъ, и Тодоръ Лукановъ сж хора, които въ България сж правили революция, но които сж компрометирани предъ болшевишма? Това се казва не само въ тая книжка (Посочва я), но въ редица издания на Коминтерна, защото присждата на Българската комунистическа партия е издадена отъ Москва, а тия тукъ я възприематъ.

Следователно, нашиятъ курсъ въ вътрешната политика, г. г. народни представители, не е на произвола. У насъ вече нѣма системата на безследно изчезване.

А. Бояджиевъ (раб): Явно ги избивате вие.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Полицията и администрацията, г-да, у насъ иматъ друга задача.

А. Бояджиевъ (раб): А други се „самоизбесватъ“.

Т. Бошнаковъ (з): Като има такива като тебе, които да ги предаватъ! Имашъ суратъ да приказвашъ!

А. Бояджиевъ (раб): Това не е вѣрно. Това е клевета на политически противници.

Т. Бошнаковъ (з): Декларация си подадъ, подлецъ! Да мълчишъ!

Б. Кръстевъ (раб): Ако има подлечи тукъ, това сте вие.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! Вие всички трѣбва да имате предъ видъ, че сегашната полиция, сегашната полицейска служба въ България не се занимава съ партизанство, нито се занимава съ нѣща, които сж противни на установенитъ съ законъ задължения за нея. Днесъ полицията има за задача да пази реда, да пази спокойствието, да пази държавната сигурностъ.

С. Димитровъ (раб): Г. председателю! Този тукъ (Сочи седналия задъ него народенъ представителъ Т. Савовъ отъ Демократическата партия) ме псува на майка. Не го е срамъ! Народенъ представителъ!...

Председателствуващъ Н. Захариевъ (Звъни)

А. Бояджиевъ (раб): Ако бѣше единъ отъ насъ, щѣхте да го изключите досега. Той ме псува на майка!

Б. Кръстевъ (раб): Каква е тая полицейщина?!...

А. Бояджиевъ (раб): Той псува — не го е срамъ! (Къмъ председателствуващия) Какво се смѣешъ?!

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Моля Ви се, седнете си на мѣстото.

А. Бояджиевъ (раб): Той псува — ето го! (Сочи Т. Савовъ задъ себе си)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Моля Ви се, нѣма да смущавате Парламента, иначе ще предложа да бждете изключенъ.

А. Бояджиевъ (раб): Какво ще предлагате да ме изключите?! Той псува.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Моля единъ отъ г. г. квесторитъ да отиде нататкъ.

А. Бояджиевъ (раб): Азъ ще му scuпa главата! Какъ така да ни псува?! Не го е срамъ!

А. Кантарджиевъ (д): Какви сж тия закани?! Коя глава ще scuпашъ ти бе, господине?!

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Моля, г-да, престанете. Пазете тишина, за да продължи г. министърътъ речта си.

(Квесторъ И. Драгойски отива при работниците)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Административната властъ има за задача да преследва престѣпленията, да издирва виновниците за престѣпленията въ страната, да издирва всички престѣпни деяния. Тя нѣма за целъ да се занимава съ партийни работи и съ политически работи. Тя има за целъ да пази българския народъ, неговитъ свободи и неговитъ права, да пази българската държава. И азъ трѣбва да ви кажа, г. г. народни представители, че откогато азъ съмъ на този отговоренъ постъ, никога администрацията, особено специално полицейската служба, която е съсредоточена въ Дирекцията на полицията и има своитъ разклонения въ окръжитъ — като оставимъ за моментъ настрана административнитъ представители на окръжнитъ управления и околийскитъ началници — тая въ чисто технически смисълъ на думата, казвамъ, полицейска служба не е дала нито единъ случай, въ който да се занимава съ преследване било на политически противници, било съ ограничаване свободата на опозицията и на гражданитъ, било съ вършене произволи, съ незапазване свободата и законния строй въ страната. Тя днесъ е освободена отъ всѣкакви други грижи и се е посветила изключително на грижата да пази държавата и всички ценности на народа и на самата държава. И азъ трѣбва да констатирамъ, че тукъ никой не може да посочи фактъ и не е въ състояние да посочи фактъ на противенъ начинъ на действие отъ страна на полицейската служба. Тукъ могатъ само да реватъ тѣзи тукъ, отъ прикритата комунистическа организация.

П. Фенерковъ (раб): Работническата партия, а никаква прикрита комунистическа организация.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Само тѣ могатъ да роптаятъ, затова, защото полицейската властъ е въ тѣхнитъ следи, тя ги следи. Тѣ ежедневно искатъ да правятъ обществени пертурбации. Ако азъ взема да ви изброявамъ списъка на днитъ — откогато азъ съмъ въ министерството, откогато бѣше и г. Мушановъ въ Министерството на вътрешнитъ работи — ще видите колко малко сж свободнитъ дни до днесъ, въ които не се е правилъ опитъ отъ страна на тѣхъ за смутъ и за пертурбация.

А. Бояджиевъ (раб): Я кажете, кога сте ни разрешили едно събрание? (Възражения отъ демократитъ)

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Не само това, г. г. народни представители. Полицейската властъ, освенъ че има да се справя съ превратната дейностъ на тия господа (Сочи работницитъ), има да се справя още и съ известни спонтанни прояви на обществени движения у насъ. Често пѣти и за най-съзнателнитъ хора, които се носятъ съ известенъ патриотизъмъ къмъ България, които не могатъ да бждатъ заподозрѣни въ нѣкакви лоши намѣрения спрямо държавата, чувството на мѣрка, на редъ и на законностъ се изгубва и тѣ изпадатъ въ погрѣшни схващания и извършватъ нежелателни работи. Известно ви е, че таква нѣщо бѣше, напр., онова неокачествено нападение на една чужда легация въ страната. Както знаете, по случай на единъ тѣженъ споменъ, отбелязанъ и въ Народното събрание, и следъ туй по случай на единъ публиченъ протестъ срещу подписването на тежкитъ условия въ Ньойския договоръ за миръ, по случай, казвамъ, на единъ такъвъ тѣженъ споменъ, въ който цѣла съзнателна България взема участие, намѣриха се хора, които дерайлираха, макаръ че може би не сж били съ противодържавни идеи, но въ всѣки случай направиха пакостъ. Между друго, задачата на полицейско-административната властъ е да предотвратява подобни противодържавни екцеси.

А. Бояджиевъ (раб): (Възражава нѣщо)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Моля Ви се, г. Бояджиевъ, не може да прекъсвате така постоянно речта на г. министра.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Вие знаете едновременно, че често пѣти у насъ ставатъ патристически демонстрации, които ангажирватъ улицата и могатъ да докарать най-голѣми смутове, най-голѣми неприятности. Навремето ние трѣбваше да отговаряме на три чужди ноти само за едно събитие. Вие си спомняте неприятнитъ, които властътъ има поради едни такива улични демонстрации, които, естествено, не отговарятъ на скѣпитъ интереси на българския народъ. Често пѣти ние

трябва да вземаме мърки, пакъ по реда на полицейско-административната служба, и по отношение на печатни органи, които трябва да бъдат следени и да се вземат мърки срещу тях. За съжаление трябва да констатираме, че въ България има хора, които политически не са доизраснали и затуй не съзнават колко много пакости правят на държавата, когато извършват известни работи.

Това са задачите на полицейско-административната служба.

Аз бих желал да посоча тук някои катерийни действия, някои корупция, г-да, за да се види, че действително се поддържа такъв курс на обществена корупция. Никой не може да посочи нищо. Напротив, аз трябва да ви кажа, че в оня момент, когато за пръв път се събщи от членове на блока въ нашето събрание, че един пристав, за който днес говори тук г. Жеко Маджаровъ, бил един от побойниците въ миналия режим срещу нашия подпредседател, когато аз за пръв път, казвам, узнах това, същия ден издадох заповѣдта и той биде уволнен, макаръ че той не е заварен пристав, а е посочен може би по една погрѣшка отъ една от партията на Народния блокъ. Ние изпълняваме веднага нашите задължения. Аз не желая да покровителствувамъ никого. Въ същия моментъ, когато аз узнах, че въ един вестникъ се факсимилира писмо на единъ полицейски инспекторъ, който написва писмо до единъ съговористъ — безъ да го заплашва въ писмото, обаче само му казва: „Дай си оставката, за да мога да образувамъ азъ болшинство отъ съветници и да разтуримъ единъ общински съветъ“, въ същия, казвамъ, този моментъ, още когато тукъ, въ кулоаритъ на Народното събрание, ми казаха това и ми показаха факсимилето, азъ извикахъ моя главенъ секретаръ и му казахъ: веднага да ми се представи заповѣдъ за неговото уволнение и азъ го уволнихъ. Въ момента, когато мене ми се даде съобщение, че въ Дупница са станали нежелателни работи, азъ уволнихъ веднага и околийския началникъ, и полицейския приставъ. Не само тамъ — въ Свиленградъ също, въ Бръзникъ също и пр. и пр., да не ги изброявамъ. Моето стремление е било всѣки пътъ да поддържамъ единъ курсъ на вътрешна политика, въ смисълъ, че полицейско-административниятъ органъ трябва да стои преди всичко на своята висота. Никога не съмъ одобрявалъ никакви ходатайства, за които азъ имамъ сведения, че тѣ са произволни, и никога не съмъ вземалъ решения, които не са съгласни съ законитѣ. Предъ мене са идвали съ ходатайства да отсрочавамъ изборъ за общински съветъ. Ето, да ви дамъ единъ примѣръ за гр. Бургазъ. Азъ имамъ мнението на окръжния управителъ да се отсрочи, по силата на закона, изборътъ за Бургазкия общински съветъ за м. ноемврий, т. е. да се отложи презъ м. май и понеже презъ юний не може да биде произведенъ, изборътъ съгласно закона да биде произведенъ презъ м. ноемврий. Азъ не се съгласихъ, въпреки мнението на окръжния управителъ, и го насрочихъ, както знаете, за 29 май, когато се произведоха изборитѣ въ Бургазъ. Същото е и въ Копривница и на много мѣста, и въ много села.

Д. Икономовъ (раб): А въ Сливенъ, г. министре?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: За Сливенъ, г. Икономовъ, ще Ви кажа следното. Азъ бѣхъ отказалъ да отложя избора, който трябваше да биде насроченъ преди 29. Но преди 29 изпрати ми се мотивираното мнение на хигиеническия съветъ да се отложи изборътъ поради нѣкаква епидемия. И понеже азъ не мога да поемамъ отговорностъ за разпространението на епидемията, трябваше, по силата на закона и на моя дългъ, да го отсроча.

Д. Икономовъ (раб): Тѣ са Ви излѣгали.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Азъ не знамъ дали са ме излѣгали или не, обаче фактътъ е такъвъ, че азъ не желая да върша произволи, а действувамъ съгласно законитѣ; никой не посочва действие, при което азъ да не съмъ действувалъ съгласно законитѣ. Вие си спомняте, когато констатирахме голѣмата неправилностъ отъ страна на постояннитѣ комисии, които искаха да прѣчатъ на новата властъ при назначаването на тричленни общински комисии, съобразно схващанията на народа и съобразно целитъ на управлението, че следъ като се констатира, че административната властъ не може да назначава тия тричленни комисии, азъ не издадохъ нито една заповѣдъ и съ съгласието на моитѣ другари отъ Министерския съ-

ветъ се внесе законопроектъ тукъ, за да не се вършатъ по-нататѣкъ произволи било отъ едната, било отъ другата страна.

Курсътъ, следователно, на политиката на Вътрешното министерство е единъ курсъ на пълна свобода въ страната, на законностъ, на порядъчностъ, на добросъвестностъ и на една служба къмъ българския народъ. Тукъ г. Жеко Маджаровъ, за моя голѣма изненада, пакъ цитира случай, за които азъ съмъ се обяснилъ предъ Народното събрание, като този за студентската манифестация и за самообесването на двамата другари на Кюфарджиевъ въ Дирекцията на полицията. И азъ съмъ тамъ, че съмъ е излизало да се повдигатъ пакъ тия въпроси, по които азъ тукъ съмъ се обяснилъ. И нѣма защо на мене да се хвърля вината за работи, които бѣха нежелателни. Студентската манифестация, азъ трябваше да ви кажа, при всичкото онова неблагоприятие на младежта на улицитѣ, която се подстрекаваше отъ разни провокатори въ страната, се свърши съ честъ за режима и за управлението. Можеха да се дадатъ нежелателни жертви, но тя се завърши благополучно. Също така трябва да кажа, че азъ не мога да бѣда отговоренъ и за това, че нѣкой си се самообесилъ, следъ като почувствувалъ своята съвѣстъ виновна за това, че е разкрилъ цѣлата конспиративна дейностъ на своитѣ другари.

С. Димитровъ (раб): Не е истина, г. министре. Тѣ са пребити отъ бой.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Вие, господине, приказвате работи, които са опровергнати, преди всичко, отъ медицинския актъ.

С. Димитровъ (раб): Христо Кочевъ и Цачо Неновъ са кабели са удушени.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Снощи се разпространи тукъ отъ Стамб Димитровъ, тѣхненъ депутатъ, една непотена, бихъ казалъ, недобросъвестна легенда, че било разкрито, какво тия, давамъта преди да се самообесятъ, косъмъ по косъмъ било горено отъ тѣхното тѣло.

С. Димитровъ (раб): Да!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Това е една мръсна и долна измислица! Затова защото, г. г. народни представители, ако едно тѣло се гори по такъвъ начинъ, ако косъмъ по косъмъ се гори отъ едно тѣло, то ще има такива следи върху себе си, щото експертизитѣ не можеха да ги не констатира. Е добре, станаха две експертни проверки — първата още веднага и втората следъ като бѣха погребани труповетѣ. Следъ десетъ дни, ако се не лъжа, бѣха издадени труповетѣ по мое нареждане, за да биде направена проверка. И тамъ дойдоха тѣхни хора, които искаха да проверятъ.

С. Димитровъ (раб): Не е вѣрно.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Това е напълно вѣрно.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Какъ не е вѣрно! Не Ви е срамъ! Лъжецъ съ лъжецъ!

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: И всичкитѣ констатирания, чрезъ експертния протоколъ — първиятъ експертенъ протоколъ, който съмъ го челъ тукъ азъ буквално отъ горе до долу, и който ще намерите въ дневницитѣ на Народното събрание — не е опровергнатъ нито на една дума, нито на една буква. Това, следователно, е една, бихъ казалъ, некачествена лъжа, която се разпространява и тукъ, отъ трибуната на Народното събрание.

Д. Икономовъ (раб): Инквизицията поне недейте отказва.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Нѣма никаква инквизиция. Ако е въпросъ за инквизиция, въ Русия има най-голѣмата инквизиция, защото никога въ Русия не е имало толкова много затвори и толкова много инквизиционни мѣста.

Д. Икономовъ (раб): Нали е лошо? Защо да имаме и въ България?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Нѣмаме. Инквизиция имаше по-рано.

Д. Икономовъ (раб): Мене лично ме биха въ полицията.

Министър-председател Н. Мушановъ: Каква инквизиция Ви направиха? Вие знаете ли какво е инквизиция?

Д. Икономовъ (раб): Въ полицията ме биха. Азъ дадохъ заявление до г. министра, дадохъ и питане. На питането не ми се отговори, а заявлението и до днес днешенъ не даде резултатъ. Не е ли вѣрно туй, г. министре?

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Не е вѣрно. На Вашето питане съмъ готовъ да отговоря. Вие дали сте бити, не мога да зная. И ако нѣкой Ви е билъ, не остава, освенъ да дадете заявление, за да бѣде наказанъ виновниятъ. Азъ не мога да вържа рѣцетъ на всѣки човѣкъ, който иска да върши произволи.

Министър-председател Н. Мушановъ: Г. Икономовъ! Вие сте разуменъ човѣкъ. Ако нѣкой престѣпенъ типъ, стражаръ, Ви е ударилъ, това инквизиция ли можете да го наречете? Нали сте интелигентенъ човѣкъ? Инквизиция, че го ударили!

Д. Икономовъ (раб): Мене лично ме пребиха.

Министър-председател Н. Мушановъ: Ще разследватъ и ще накажатъ виновния. Това не е инквизиция.

Б. Ецовъ (д): Кой миренъ гражданинъ е битъ въ Дирекцията на полицията? Когато вие се борите противъ държавата, много естествено, ще бѣдете малтретирани. Ние сме въ едно положение на самозащита и нѣма да ви оставимъ да смущавате реда въ тази страна. (Възречения отъ работниците)

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Г. г. народни представители! Азъ дохождамъ по-нататѣкъ на въпроса, който се повдигна тукъ, дали има въобще нужда отъ такава полицейско-административна организация, каквато се предвижда въ нашия бюджетъ, като се има предъ видъ, че днешното управление е едно управление на народа, че днешното управление е на четири политически партии, които образуватъ Народния блокъ, който блокъ се ползува съ грамадното довѣрие на българскитъ народни маси. Г-да! Азъ трѣбва да кажа, че тукъ се смѣсватъ въпроситъ. Нашето управление е действително силно, защото е народно, и ние, когато правимъ избори, нѣма защо да си служимъ съ полицейско-административната властъ. И понеже народното управление на Блока е едно силно управление, то всѣки пътъ ще може да задоволява настроението въ страната и да поддържа спокойствието у народа. Ние днесъ виждаме, че действително това управление създава това спокойствие, обаче това още не значи, че ще трѣбва да дезорганизираме държавата по отношение на нейната полицейско-административна служба. Действително, народътъ е, който плаща данѣци, който прави избори, който дава своята подкрепа на властта, който крепи държавата си въ всички моменти, обаче народътъ не може да бѣде извикванъ като една организирана сила, въ всѣки моментъ, когато ще трѣбва да се пази държавниятъ редъ и държавното спокойствие. Не дай, Боже, да стане нужда въ България да се викатъ народнитъ маси, за да защитаватъ политическия законно установенъ строй въ страната. Не дай, Боже, казвамъ! Това е една аномалия, това сѣ крайни моменти, на които една демокрация и едно народно управление не бива да разчитатъ. Ние имаме нужда да организираме нашата държава по такъвъ начинъ, щото тя да бѣде спокойна, да бѣде всѣки мигъ гарантирана, че противъ нея не може да се правятъ никакви удари, че не може да се смути нейниятъ правиленъ животъ, че ще има единъ непрекъснатъ напредѣкъ къмъ нѣщо по-добро, да се прокаратъ всички реформи при едно спокойствие.

Азъ, г-да, тукъ чистосърдечно трѣбва да кажа, че безспорно икономии и реформи ще правимъ, но даже и когато намаляваме нашата полицейско-административна организация, въ сѣщия този моментъ трѣбва да чувствуваме, че нашата полицейско-административна служба е засилена. Това може-би ще стане съ течение на времето. Но да намаляваме, безъ да почувствуваме едно засилване на полицейско-административната служба, ще направите грѣшка. Не съмъ азъ, който ще искамъ да намалявамъ полицейската сила на държавата. Това не значи, че България е полицейска държава. Тѣзи, които говорятъ, че е полицейска държава, вѣроятно не знаятъ какво е полицейска държава. Полицейска държава е тази държава, въ която господствува волята на административната полицейска

властъ, въ която нито има мѣрдавна законодателна властъ, нито има мѣрдавна сѣдебна властъ. Такава е сѣрднонѣковната държава. България не е такава, България е една демократическа държава. Но буквално въ всички съвременни демокрации има полицейско-административна служба. Не може да има държава въ днешния видъ, която да нѣма полицейска служба. Даже болшевицитъ, които създадоха Руската съветска република, тѣ създадоха най-големата, най-силната полицейска държава, въ която действително нѣма нито законодателна, нито сѣдебна властъ. Тамъ има Г. П. У., бившата чрезвычайка, прекръстена така, само и само да се прикрие. За да отхвърли отъ себе си вината за всички золумлущи и за стотицитъ хиляди избити въ Русия, тя се прекръсти на Г. П. У. и днесъ представлява най-рафинираната полицейска организация, каквато има въ цѣль свѣтъ. Никоя полицейска организация нѣма толкова много агенти въ чужбина.

Министър-председател Н. Мушановъ: Шпиони.

Министър д-ръ А. Гиргиновъ: Това е една шпионска мрежа, която се поддържа съ милиарди български лева. Днешната руска държава не представлява въ сѣщностъ правова държава, затова защото, както казахъ, тамъ даже не ставатъ избори. Както знаете, тамъ има едни депутатски съвети, които се избиратъ въ села и градове; после идатъ околийскитъ съвети, които се избиратъ отъ членоветъ на депутатскитъ съвети; следъ това идатъ окръжнитъ съвети, които се избиратъ отъ членоветъ на околийскитъ съвети; следъ това идатъ губернскитъ съвети, после областнитъ съвети, следъ това общиятъ конгресъ на съветитъ въ Русия, отъ общия конгресъ се избира централниятъ комитетъ, а отъ този централенъ комитетъ излизатъ народнитъ комисари. Така че народътъ участвува само въ изборитъ за депутатскитъ съвети въ селата и градоветъ. Отъ тамъ нагоре има девететажна кула, на която всѣки единъ етажъ е произведение на по-долния етажъ. Избранитъ отъ долу се качватъ нагоре. На деветия етажъ стоеше Ленинъ, а сега стои Сталинъ, който командува и диктаторствува въ цѣла Русия. Тамъ нѣмате всеобщо изборно право, защото цѣлнитъ руски народъ е раздѣленъ на две части, като едната частъ, войницитъ и организираниитъ болшевики работници иматъ права, а другата частъ, всички други сѣ безъ права — нѣматъ нито свобода на събраиията, нито свобода на печата, нито свобода на мнението, нито свобода на свѣстѣта, нито право за носене оружје, нѣматъ никакви права. Това е едно ново робство, създадено въ руската държава — за което мога да ви чета въ книгата на Ленинъ за държавата — цѣло нѣкога да изчезне, обаче не се знае кога ще изчезне, нито се знае начинътъ, чрезъ който ще се дойде до изчезването му. Днесъ, обаче, казва той, нашата пролетарска държава ще бѣде държавата на насилието, на потисничеството, защото безъ това не можемъ да изкараме този прѣвъ етапъ. Трѣбвало да се очаква въ нѣкакво бѣдеще вториятъ етапъ, чисто комунистическата държава, въ която самата държава щѣла да умре — ще умре държавата! — ще умратъ класитъ, ще се премахне класовата борба и ще потече медъ и масло. Щѣло да има пакъ въоръжение, но благата щѣли да бѣдатъ отъ само себе си разпредѣлени между всички. Азъ не знамъ дали тоя човѣкъ, който комунизмътъ ще прероди, нѣма да почне да блѣе и да яде трѣва. (Смѣхъ)

Въ руската съветска република има пълно безправие, тамъ нѣма избирателно право, нито общо, нито прѣко, защото, както ви казахъ, всички съвети се избиратъ посредствено, чрезъ подгласници. И затуй въ Руската съветска република днесъ има най-големата полицейска организация, която държи въ потисничество по-големата частъ на руския народъ. И тукъ се разправя една смѣшна легенда, че отъ 160 милиона души въ съветската република, 159 милиона били диктатори, а единъ милионъ били тия, надъ които се упражнявала диктатурата. Това е една смѣшна, бихъ казалъ, глупава конструкция, която може да се носи въ една глупава глава, защото е глупава да се мисли, че 159 милиона могатъ, по принципъ, да създадатъ нѣкаква нова държава на диктатурата на пролетарията, въ която единъ милионъ души да бѣдатъ потискани отъ 159 милиона. Това е единъ такъвъ колосаленъ абсурдъ, че човѣкъ, за да не стане за смѣхъ, не трѣбва да го приказва. Обратно е истината. Че тамъ насилието и силната властъ намира единъ мужикъ, който не знае да пази своитъ права и е приученъ на най-долния животъ, живѣе като единъ човѣкъ, който нѣма никакви права. При тия условия болшевишката властъ може да държи положението, но болшевизмътъ не може да проникне въ Германия, където има съзнателно работниче-

ство, нито въ Франция, нито въ Англия и навсякъде другаде, освен въ Азиатска Русия, където има условия, за да вирее болшевиизмът.

Г. г. народни представители! По ведомството на Министерството на вътрешните работи има още много да се желае. Новата власт има дълг въ близко време да даде на българския народ нови реформи. Поради натрупания материал, с който съм се занимавал, поради невъзможността да има едно спокойно обсъждане, не можеше да се пристъпи към подобни реформи. Тръбва да мине известно време, за да се дойде до по-благоприятен момент, въ който спокойно да бъдат обсъдени всички реформи, които сж така необходими.

Безспорно, че е необходима реформата за административното дѣление на страната. Азъ нѣма да говоря въ подробности за нея, защото може би ще имамъ щастieto да говоря подробно за нея тогава, когато тя бѣде напълно готова. Министерството я приготвява, въ Министерския съветъ сж размѣнени мисли, сж течение на времето тя ще бѣде изготвена и ще бѣде база за много други реформи. Въ връзка съ това административно дѣление, безспорно, ще се реформира на първо мѣсто цѣлата полиция и администрация, защото по необходимостъ организацията на полицейско-административната властъ е въ тѣсна връзка съ административното дѣление на страната.

Въ връзка съ административното дѣление на страната е въпросътъ за окръжните съвети. Въпросътъ за съществуването или по-право за реформирането на окръжните съвети е единъ важенъ въпросъ, е единъ боленъ въпросъ, защото окръжните съвети въ днешното си състояние не могатъ да изиграятъ оная роля, която тѣ трѣбва да играятъ като мѣстни окръжни самоуправителни тѣла. Азъ съмъ ималъ сѣдбата да се занимавамъ дълги години съ дѣлото на окръжните съвети и ще бѣда щастливъ, ако мога да дойда единъ день тукъ предъ народното представителство съ единъ завършенъ проектъ за реформирането на окръжните съвети. Тѣ трѣбва да се реформиратъ, да бъдатъ отстранени всички тѣхни дефекти. Това, което е котерийно, това, което е чисто жулгарно партизанство, това, което е некомпетентностъ, това, което е прахосничество, това, което е безсмислено работене и пилѣне на пари, всичко това трѣбва да изчезне и окръжните съвети да бъдатъ наредени по такъвъ начинъ, щото на снагата си да не носятъ недѣжитъ, които изброихъ. Едновременно съ това ще трѣбва да се премахне тая двойственостъ, този паралелизъмъ, това сървнувание на държавните и окръжни служби, което създава едно излишно прахосничество, безъ да имаме задоволителни резултати. Окръжните съвети трѣбва да бъдатъ реформирани на почвата, на принципа на самоуправлението, обаче като се внесе принципътъ на икономитѣ, на безпартийността, дотолкова доколкото партийността вреди; като сжщевременно се внесе и принципътъ за правилното разпредѣление на службитѣ. По тоя начинъ ще се даде истинско обновление на нашитѣ окръжни съвети, въ които самоуправителни тѣла народътъ да може да каже думата си по най-важните въпроси на неговия поминѣкъ, защото народътъ е, който знае най-добре своитѣ нужди и може най-добре да контролира. Тогава отъ окръжните съвети ще се създадатъ жизнеспособни органи, които ще дадатъ възможностъ за по-добро задоволяване на всички мѣстни нужди. Тогава и населението ще бѣде повече заинтересовано за своята сѣдба, то ще може да проконтролира какъде отиватъ неговитѣ сръдства, и инициативитѣ, които ще се взематъ, ще се взематъ съ санкцията и одобрението на самото население. Така ще може да има едно по-охотно даване на суми за нуждитѣ на населението. Обаче всичко това може да бѣде съсрѣдоточено около окръжните съвети, когато тѣ станатъ жизнеспособни и дееспособни, а не такива, каквито сж днесъ, само едни консомативни котерийни учреждения, които преди всичко страдатъ отъ голѣма липса на парични сръдства и, следователно, не могатъ да задоволяватъ народните нужди. Ще трѣбва да се намѣрятъ парични сръдства, ако искаме окръжните съвети да вършатъ работа. При една координация между държавата и окръжните съвети и при съдействието на населението ще може да се постигнатъ най-добри резултати и ще има едно истинско обновление на страната.

Едновременно съ тия реформи, г. г. народни представители, азъ трѣбва да кажа, че ще трѣбва да се направи едно измѣнение въ законитѣ за градскитѣ и селскитѣ общини. Този въпросъ е единъ боленъ въпросъ у насъ. Ще трѣбва да се намѣрятъ начини за подобрене управлението на общинитѣ, защото преди всичко тѣ сж базата, върху която е поставена цѣлата наша общественостъ, ако

щете, цѣлата наша държавна организация. Нашитѣ закони за общинитѣ, градски и селски, вече отдавна сж остарѣли въ много свои положения и тѣ ще трѣбва да бъдатъ измѣнени съобразно нуждитѣ на новото време.

Едновременно съ това, ние ще трѣбва да подобримъ и нашия избирателенъ законъ. Съ течение на времето ще трѣбва да създадемъ единъ по-свършенъ избирателенъ законъ. Народниятъ блокъ ще трѣбва да създаде единъ законъ, който да обезпечавя и свободата на избора, и тайната на гласоподаването, и по-правилното разпредѣление на представителитѣ, които се избиратъ било за окръжните и общинските съвети, било за Народното събрание.

Едновременно съ това, законътъ за народното здраве подлежи сжщо така на една промѣна съобразно съ открититѣ му недостатѣци и главно незадоволителнитѣ нужди. Въ закона за народното здраве е прокарана една система, която не съответствува на податнитѣ сили, които ще трѣбва да бъдатъ турнати въ действие, за да се запази народното здраве. Системата, общинитѣ и окръжната да харчатъ за лѣкарска помощъ, е поставена на едни начала, които ще трѣбва да бъдатъ отново провѣрени, за да се намѣрятъ начини и сръдства, съ които да се гарантира здравепазението на народа не само въ центъра, не само да се организиратъ надлежните медицински институти и болници, но сжщевременно да се даде възможностъ да се гарантира една редовна медицинска помощъ въ всички населени мѣста на страната при всички случаи.

Едновременно съ това, г. г. народни представители, трѣбва да ви кажа, че Министерството на вътрешните работи обсъжда една нова реформа относително благотворителното дѣло въ страната, както и досежно борбата, която трѣбва да се води отъ страна на публичната властъ съ социалнитѣ злини въ страната. Това сж реформи, които въ близко време ще се сложатъ на обсъждане предъ народното представителство. Дѣлото на благотворителността въ нашата страна ще трѣбва да бѣде турнато подъ по-голѣмъ общественъ контролъ и да бѣде така уредено, щото действително българската благотворителностъ да задоволява открититѣ нужди на нашето население.

Това сж, г. г. народни представители, въ общи черти ония реформи, които се чертаятъ предъ моя взоръ, за които Министерството е длѣжно да работи, да подготвява материалитѣ и единъ день, ако бѣдемъ щастливи, да ви ги представимъ тукъ за обсъждане и приемане, за да можемъ да внесемъ действително една обнова и въ тѣзи области на живота на българската държава, за каквато обнова Народниятъ блокъ е поелъ ангажментъ предъ народнитѣ маси.

Г. г. народни представители! Преди да свърша моята речъ, азъ трѣбва да кажа, че тукъ напразно се говори, че въ внесенния бюджетопроектъ се предлагали много повече полицейски органи, отколкото сж били нуждни на държавата. За да докажа, че това твърдение не е вѣрно, г. г. народни представители, позволяете ми да ви напомяна само единъ случай отъ миналото. Азъ нѣма да ви кажа, че бюджета на администрацията и полицията за 1923/1924 г., който се упражни отъ началото отъ земледѣлското управление, а впоследствие отъ сговористското, отъ 9 юний нататкъ, е съ нѣколко десетки милиона лева по-голѣмъ отъ внесенния днесъ отъ правителството бюджетопроектъ на администрацията и полицията, но ще ви кажа, че въ внесенния за разглеждане бюджетъ за 1923/1924 г. отъ покойния министъръ на финанситѣ Петъръ Яневъ, който не можа да се гласува отъ Народното събрание, сж били предложени въ бюджета на Министерството на вътрешните работи 6.580 младши стражари, а въ бюджетопроекта днесъ ние предлагаме 5.340, следователно, съ 1.240 души по-малко. Ако въ онова време, когато Земледѣлскиятъ сѣюзъ е управлявалъ, се е чувствувало нужда отъ такова число стражари, позволете да ви кажа, че днесъ тая нужда не е по-малка, но въпрѣки това ние намаляваме броя на полицейскитѣ стражари съ 1.240 души. При това тогава имаше и оранжева гвардия.

Нѣкой отъ земледѣлцитѣ: Ами тайната полиция сега?

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Даже ако прибавимъ сега тайната полиция къмъ броя на стражаритѣ, пакъ ще бѣде по-малкъ отъ броя на стражаритѣ въ онова време, когато имаше и оранжева гвардия. При това жандармерията тогава не се числѣше къмъ Военното министерство, както сега, а къмъ Министерството на вътрешните работи.

М. Райковски (з): Виждате, че количеството не печели. Тогава стражаритѣ бѣха много, но пакъ ни свалиха. (Веселостъ)

Министър д-ръ А. Гиргинов: Безспорно, днес народът е в подкрепа на правителството, народът е с нас, обаче за катадневни нужди на държавата са необходими повече стражари. Днес, след 8—9 години от това, нуждите от полицейски стражари са нарастнали, защото полицейските постове са се увеличили. Даже в това число влизат и стражарите за клоновете на Народната банка, за които не се предвижда в бюджета кредит; предвижда се само броят им, за да могат да бъдат назначени. Повтарям, днес нуждите от полицейски стражари са нарастнали, ние имаме да се борим в толкова направления и много естествено е, че броят на стражарите трябва да бъде увеличен. Във България има 5.700 населени места, от които градове стотина и между тях големите градове София, Пловдив, Варна, Русе и др., където са ангажирани хиляди стражари. При 5.340 стражари това значи, че на едно населено място не се пада и един стражар. Естествено, при това съотношение между населените места и броя на стражарите, стражата е малко. Ние понамаляваме стражата, но повече не можем. Ние намаляваме агентите, които заварихме, с 150 души, а това прави един процент от 30—40%. Виждате, че е направено онова, което е било възможно да се направи. Аз трябва да ви кажа, че в Министерския съвет обсъдихме въпроса, аз се съгласих и ще предложа на почетното народно представителство да възприеме, щото полицейските инспекции от 16 да се намалят на 12. Обаче аз трябва да ви кажа, г. г. народни представители, че инспекторската служба е една от най-важните днес, затова, защото полицейският инспектор има да се занимава с държавната сигурност и спокойствие, като вътре елизи и чуждия шпионаж, който трябва да следим, да се занимава с откриването на престъпленията и предотвратяване на престъпността, да се занимава с адресната и паспортната служби. Това са четирите служби на полицейските инспекции, с които никой друг административно-полицейски орган не се занимава. Полицейските инспектори, следователно, не са органи за партизанство или за бруталност; напротив, те са един необходим орган на държавната власт, създадени по закон, и не могат да бъдат замествени от никой друг орган.

Тези са думите, които искаха да кажа във връзка с внесените от правителството за обсъждане и приемане от народното представителство бюджетопроекта на Министерството на вътрешните работи.

Г. г. народни представители! Правителството до този момент има своя успех. Народният блок върви към постигането, към реализирането на онези цели, които са начертани при неговото съставяне. Ние досега регистрирахме безспорни успехи. Ние регистрирахме и вътрешни, и външни успехи. Ние сме обединени по големите нужди на страната. Всички интриги, които се правят за разтуряне на Народния блок, ще ударят на камък, защото това са построения на пясък, затова, защото никой не може да поеме големата отговорност за разтурянето на Народния блок. Ние сме обединени, както виждате, по всички големи въпроси и по вътрешната политика, и по външната политика. За да не говоря по външната политика, аз трябва да кажа, че стопанско-финансовата политика обединява нас, а това е преди всичко залогът за нашия успех и за нашето задружно действие. Ние се обединихме и по мърките към земледелието, които са производители на зърнени произведения; ние се обединихме и по въпросите за цвеклопроизводството, ние се обединихме и по отношение на розопроизводителите. Вие слушате, че Министерският съвет взема нови мърки за поощрение и подпомагане на тютюнопроизводителите вън от страната. По всички въпроси сме били единни, сближени, затова, защото нашите цели са общи, съзнанието е общо у всички. Ние и по отношение на вътрешната си сигурност не можем да бъдем на друго мнение. Ние всички ще бъдем на едно и също мнение. Ние можем да спорим, дали да бъдате два или три, дали да бъдате пет, седем или осем полицейски инспектори, обаче по главните въпроси не можем да не бъдем на едно и също мнение. И това общо мнение, което за сега е така ценително в сръдата на Народния блок, е преди всичко причина за големото спокойствие, на което се радваме вътре в страната. Ние трябва да се гордеем от това, че ако днес във Югоизточна Европа има страна, където общественото и народното спокойствие да е сравнително най-добре запазено, това е България. Ние трябва да се грижим да запазим това спокойствие. И аз съм убеден, че това ще направи не моята полиция — моята полиция подпомага народната сила и народната воля — но че нашето спокойствие ще бъде запазено чрез обединението на големите политически сили, комбинирани в На-

родния блок. Органите на полицейско-административната власт подготвят само почвата за свободното проявление на народната воля и на народния суверенитет. И в полицейско-административните ни учреждения нашата цел е само тази — да служим за възтържестването на народната воля и на народния суверенитет. (Ръкоплъсканията от мнозинството)

Председателстващ Н. Захариев: Които приемат заглавието на бюджетопроекта на Министерството на вътрешните работи — администрация и полиция — както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчик А. Кантарджиев (д): (Чете § 1 — вж. прил. Т. I, № 70)

Въ объяснителната таблица към този параграф станаха в комисията следните промени:

На стр. 9 — „1. Централно управление“ — се заличава 1 секретар на министъра; така че броят на служителите се намалява от 5 на 4, а общият кредит за този персонал се намалява от 778.200 л. на 725.400 л.

На стр. 10 — „2. Отделение за административната полиция“ — месечната заплата на 1 секретар-юрисист е 4.450 л., а не 4.400 л., както погрешно е отпечатана.

В същото отделение — „а) Централна адресна и паспортна служба“ — в перото „Паспортни чиновници за паспортните бюро във градовете“ думата „градовете“ се заличава.

В „3. Учебно-подготвителна служба“ месечната заплата на един чиновник е погрешно отпечатана 2.459 л. Поправя се на 2.450 л.

В „4. Отделение за вътрешната служба“ 1 архивар се заличава, а регистраторите стават двама. Заплатите им си остават същите, а кредитът за тях двама регистратори вместо 24.000 л. става 49.200 л. Общият кредит за отделението за вътрешна служба, вместо 897.000 л., става 888.600 л. Всичко по буква Б кредитът, вместо 15.553.000 л., става 15.544.600 л. А всичко за централното управление кредитът от 18.133.600 л. става 18.072.400 л., а служителите при същото от 155 се намаляват на 153.

В глава II — управление на окръжните и на столицата, в буква А, точка 1, вместо „окръжни полицейски инспектори“, става „окръжни полицейски инспекции“. Окръжните полицейски инспектори и дѣловодителите при същите от 16 се намаляват на 12, по предложение на г. министъра. Съобразно с това ще следва и кредитът да се намали.

В пункт 2 — околийски управления — комисията не направи промени.

В пункт 3 — градоначалства — комисията също не направи промени. Кредитът си остава същият.

В буква Б — полицейско команданство за столицата — няма промени.

В пункт 1 — полицейски участъци във столицата — няма промени.

В буква В — служители за столицата, окръжните и желѣзопътните команданства — няма промени.

Общият брой на служителите по точка I и II става от 7.610—7.609, а кредитът от 173.484.360 л. става 173.423.160 л.

Кредитът за повишение от 2.763.840 л. става 2.825.040 л. Комисията прене останалата част отъ объяснителната таблица, заедно с трите забележки, без промѣна.

Председателстващ Н. Захариев: Г. г. народни представители! Има предложение от народния представител г. Петко Деков в смисъл: в отдѣл II, пункт 1, окръжните полицейски инспектори и дѣловодителите при тях да останат по 10.

Има предложение от народния представител г. Тончо Мечкарски по глава I, § 1, младшите стражари — стр. 12 отъ объяснителната таблица — отъ 5.340 да се намалят на 4.340 души и агентите VI категория отъ 520 да се намалят на 400 души.

Отъ същия има предложение, окръжните полицейски инспектори — стр. II отъ объяснителната таблица — да се заличат по бюджета и сумата за тях отъ 1.555.200 л. да се прехвърли къмъ бюджета на народното здраве за издръжка на участковите лѣкари въ селата.

Има думата г. министърът на вътрешните работи.

Министър д-ръ А. Гиргинов: Аз предлагамъ окръжните полицейски инспектори да бъдатъ 12. Всички други предложения не ги приемамъ.

Председателстващ Н. Захариев: Които приематъ предложението на народния представител г. Тончо Мечкарски, да се заличатъ окръжните полицейски инспек-

тори, като кредитът от 1.555.200 л. се прехвърля към бюджета на народното здраве за издръжка на участъковите джъкари въ селата, моля, да вдигнат ржка. Малцинство, Събранието не приема.

Които приемат предложението на народния представител г. Тончо Мечкарски, агентът VI категория от 520 да се намалят на 400 души, моля, да вдигнат ржка. Малцинство, Събранието не приема.

Които приемат предложението на народния представител г. Тончо Мечкарски, младшите стражари от 5.340 да се намалят на 4.340, моля, да вдигнат ржка. Малцинство, Събранието не приема.

Които приемат предложението на народния представител г. Петко Деков, окръжните полицейски инспектори и дѣловодителите им да останат по 10, моля, да вдигнат ржка. Малцинство, Събранието не приема.

Които приемат предложението на г. министъра на вътрешните работи, окръжните полицейски инспектори и дѣловодителите им от 16 да се намалят на 12, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Които приемат § 1, съ докладваните от докладчика поправки и измѣнения, които сѫ направени от комисията съ съгласието на г. министъра, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 2 — вж. прил. Т. I, № 70)

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които приемат § 2, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 3 — вж. прил. Т. I, № 70)

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които приемат § 3, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 4 — вж. прил. Т. I, № 70)

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представител г. Асенъ Буковъ.

А. Буковъ (з): Г. г. народни представители! Понеже въпросътъ за автомобилния паркъ се решава отдѣлно — той паркъ е къмъ Дирекцията на трудовата повинност — а има отдѣлни министерства, къмъ които сѫ придадени автомобили, азъ бихъ направилъ предложение да се определи точно числото на автомобилите, а не така, както е казано тукъ: автомобил на министъра, автомобил на директора, автомобил на команданта.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Дирекцията има и камюнетки.

А. Буковъ (з): И камюнетките да влѣзатъ въ броя на автомобилите. Ние отнемемъ превозните сръдства на Министерството на земледѣлието и нѣма защо да оставяме той въпросъ откритъ по отношение Министерството на вътрешните работи. Когато дойдемъ да разглеждаме бюджета на Дирекцията на трудовата повинност, тогава да се реши и въпросътъ за автомобилите на Министерството на вътрешните работи. А тукъ ние виждаме, че въпросътъ за превозните сръдства е разрешенъ съвсемъ не съобразно съ туй, което комисията реши.

Министъръ д-ръ А. Гиргиновъ: Г. министъръ-председателъ каза, че Министерскиятъ съветъ ще издаде наредба за употреблението на автомобилите.

Министъръ-председателъ Н. Мушановъ: Въпросътъ за служенето съ държавните превозни сръдства е въпросъ, който е решенъ. Натовариха се трима министри, които ще изработятъ наредбата. И ние сѣщо така чувствуваме, че злоупотребленията, които ставатъ съ тия превозни сръдства, трѣбва да престанатъ. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

А. Буковъ (з): Азъ си вземамъ бележка отъ декларацията на г. министъръ-председателя и оттеглямъ предложението си.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които приемат § 4 тъй, както се докладва, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 5 — вж. прил. Т. I, № 70)

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които приемат § 5, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 6 — вж. прил. Т. I, № 70)

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които приемат § 6, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 7 — вж. прил. Т. I, № 70)

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които приемат § 7, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 8 — вж. прил. Т. I, № 70)

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които приемат § 8, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 9 — вж. прил. Т. I, № 70)

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които приемат § 9, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 10 — вж. прил. Т. I, № 70)

Въ текста на тоя параграфъ, на първия редъ, комисията заличи втората по редъ дума „купуване“.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които приемат § 10 тъй, както се докладва, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 11 — вж. прил. Т. I, № 70)

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които приемат § 11, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 12 — вж. прил. Т. I, № 70)

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които приемат § 12, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 13 — вж. прил. Т. I, № 70)

Въ този параграфъ инфине думите „и повече отъ 5.000 л. — съ постановление на Министерския съветъ“ се зачеркнаха отъ комисията, за да бѣде поставенъ текстътъ на параграфа въ хармония съ чл. 20 отъ закона за бюджета на държавата, гдето е казано, че суми до 5.000 л. се отпускатъ съ разрешение на съответния министъръ, до 25.000 л. — съ разрешение отъ министъра на финансите, а отъ 25.000 нагоре — съ разрешение на Министерския съветъ. Общиятъ кредитъ си остава 200.000 л.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които приемат § 13, съ измѣнението, което докладва г. докладчикътъ, моля, да вдигнат ржка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 14 — вж. прил. Т. I, № 70)

Приетъ отъ комисията безъ измѣнение.

Председателстващ Н. Захариев: Които приемат § 32 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 33 — вж. прил. Т. I, № 70)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващ Н. Захариев: Които приемат § 33 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 34 — вж. прил. Т. I, № 70)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващ Н. Захариев: Които приемат § 34 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 35 — вж. прил. Т. I, № 70)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващ Н. Захариев: Които приемат § 35 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 36 — вж. прил. Т. I, № 70)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващ Н. Захариев: Които приемат § 36 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 37 — вж. прил. Т. I, № 70)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващ Н. Захариев: Които приемат § 37 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 38 — вж. прил. Т. I, № 70)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващ Н. Захариев: Които приемат § 38 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 39 — вж. прил. Т. I, № 70)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващ Н. Захариев: Които приемат § 39 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 40 — вж. прил. Т. I, № 70)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващ Н. Захариев: Които приемат § 40 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 41 — вж. прил. Т. I, № 70)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващ Н. Захариев: Които приемат § 41 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 42 — вж. прил. Т. I, № 70)
Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващ Н. Захариев: Които приемат § 42 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 43 — вж. прил. Т. I, № 70)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващ Н. Захариев: Които приемат § 43 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 44 — вж. прил. Т. I, № 70)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващ Н. Захариев: Които приемат § 44 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Всичко по глава V 66.628.000 л., като се спадне намалението отъ 500.000 л. по § 31.

Непредвидени кредити за разходи по сключени бюджети — не се предвижда нищо.

Всичко по администрация и полиция, безъ присъединитѣ фондове, 245.234.800 л., която ще се намали съответно съ 500.000 л.

Председателстващ Н. Захариев: Които приемат кредита по глава V, както се докладва, моля, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете глава VI, § 45 — вж. прил. Т. I, № 70)

Комисията прие този параграфъ безъ измѣнение.

Председателстващ Н. Захариев: Които приемат глава VI, § 45, тѣй, както се докладва, моля, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): (Чете § 46 — вж. прил. Т. I, № 70)

Комисията направи въ текста на този параграфъ следнитѣ измѣнения: въ първия редъ следъ думата „служба“ прибави думата „изобщо“ и въ края на текста прибави следнитѣ думи: (Чете) „И за подпомагане и издрѣжка на обществени заведения и организации, които се поставятъ въ услуга на полицията въ борбата ѝ съ проституцията“.

Председателстващ Н. Захариев: Които приемат § 46 така, както се докладва, заедно съ прибавките отъ комисията, моля, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Всичко по глава VII — присъединитѣ фондове — 2.100.000 л., а всичко по администрация и полиция — 247.343.800 л., като отъ тая сума се спадне намалението, което се направи по предложение на г. министра отъ 500.000 л. въ § 31.

Председателстващ Н. Захариев: Които приемат кредита по глава VII — присъединитѣ фондове — въ размѣръ на 2.100.000 л., моля, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Всичко кредитъ за администрацията и полицията — 247.343.800 л., отъ които ще се спаднатъ 500.000 л.

Председателстващ Н. Захариев: Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): Къмъ § 44 е предвидена следната забележка (Чете): „По бюджетъ и щатъ, изработенъ отъ министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве и одобренъ отъ Министерския съветъ“.

Председателстващ Н. Захариев: Които приемат забележката къмъ § 44 тѣй, както се докладва, моля, да вдигнат рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Докладчикъ А. Кантарджиевъ (д): На стр. 10 къмъ „Отдѣление за държавна сигурност и криминално“ се предвижда следната забележка: (Чете) „Заплатитѣ на служителитѣ при отдѣленията за държавната сигурност и криминално ще се изплащатъ по щатъ, изработенъ отъ министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве, одобренъ отъ Министерския съветъ“.

Председателствуващ Н. Захариев: Които приемат забележката на стр. 10 тъй, както се докладва, моля, да вдигнат ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Г. министър-председателю! Часът минава 10 — да пристъпим ли към следващия бюджетопроект: на Дирекцията за народното здраве?

Министър-председател Н. Мушанов: Да, защото тази седмица само два бюджета сме минали.

А. Буковъ (з): Ще се говори по тоя бюджетопроект, късно е. Нека вдигнем заседанието.

Министър-председател Н. Мушанов: Добре, г-да! Утре нѣма да работимъ, но отъ понедѣлникъ ще имаме заседание всѣки день. И отъ сега ви предупреждавамъ, че на Възнесение, въ четвъртъкъ, ще работимъ, имайте предъ видъ, че тази недѣля гласувахме само два бюджета: на земледѣлието и на вътрешнитѣ работи. Ще трѣбва да работимъ, защото горещини наставатъ и по-нататѣкъ по-мѣчно ще се работи.

Обаждаатъ се: Тѣзи бюджети сѣ голѣми и важни.

Министър-председател Н. Мушанов: Предлагамъ да вдигнемъ заседанието за понедѣлникъ следъ обѣдъ.

Председателствуващ Н. Захариев: За следното заседание, което ще бѣде въ понедѣлникъ, предлагамъ следния дневенъ редъ:

1. Второ четене законопроекта за бюджета на държавата за 1932/1933 ф. г. — бюджетопроектитѣ на министерствата: на вътрешнитѣ работи — Главна дирекция на народното здраве; на общественитѣ сгради — Главна дирекция на общественитѣ сгради и Главна дирекция на трудовата повинностъ; на желѣзницитѣ — Главна дирекция на пошитѣ и пр.; на народното просвѣщение; на

търговията, промишлеността и труда; на финанситѣ; на Дирекцията на държавнитѣ дългове; на Върховното правителство.

2. Първо четене законопроекта за бюджета на българскитѣ държавни желѣзници и пристанища за 1932/1933 финансова година.

3. Докладъ на комисията по Министерството на правосъдието относно даването разрешение за затваряне и сѣдене на народнитѣ представители Константинъ Русиновъ и Александъръ Наумовъ.

Второ четене законопроектитѣ:

4. За измѣнение т. т. 11 и 13 на чл. чл. 88 и 67 отъ законитѣ за градскитѣ и селскитѣ общини.

5. За пенситѣ за изслужено време.

6. Одобрение предложението за одобрение на подписаната въ Женева на 21 май 1931 г. конвенция за създаване на едно Международно дружество за ипотекаренъ земледѣлски кредитъ.

7. Второ четене предложението за измѣнение и допълнение нѣкои членове отъ правилника за вътрешния редъ на обикновеното Народно събрание.

Първо четене законопроектитѣ:

8. За измѣнение и допълнение на закона за облекчение работата на Върховния касационенъ сѣдъ.

9. За отстъпване даромъ на Ортакъойската градска община държавна сграда и пр.

10. Докладъ на прошетарната комисия.

Които приематъ този дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато на 22 ч. 25 м.)

Председателъ: А. МАЛИНОВЪ

Подпредседателъ: Н. ЗАХАРИЕВЪ

Секретаръ: А. КАНТАРДЖИЕВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: Д. АНТОНОВЪ